

CZERWIEC 2019
nr 3/2019 (108)
ISSN 1642-6797

Gazeta UNIWERSYTECKA

pracowników i studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego

*Święta Uniwersytetu Rzeszowskiego
połączone z uroczystymi
promocjami doktorskimi i habilitacyjnymi*

18Urodziny

Rzeszów, 7 czerwca 2019 r.

TEMAT NUMERU

• EKOLOGIA, ZMIANY ŚRODOWISKOWE, ALERGIE

W NUMERZE:

Z ŻYCIA UCZELNI

- NOWA PANI PROFESOR NA WYDZIALE FILOLOGICZNYM
- PROFESURA NA WYDZIALE SOCJOLOGICZNO-HISTORYCZNYM
- KONKURS. PAMIĘTNIK NAUCZYCIELA. BLASKI I CIENIE AUTORYTETU PEDAGOGA (DRUGA EDYCJA)
- SCENA PROPOZYCJI ZAKOŃCZYŁA SEZON

KONFERENCJE
I SEMINARIA

- PO RAZ TRZECI NA UNIWERSYTECIE RZESZOWSKIM
- PIERWSZA KONFERENCJA Z CYKLU „OBlicZA POLSKIEJ MODERNIZACJI”

CZERWCA
2019

7 UNIWERSYTECKIE ŚWIĘTO

Fot. M. Świąćicki

Z ŻYCIA UCZELNI: UNIWERSYTECKIE ŚWIĘTO 2 • SZKOŁA DOKTORSKA UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO 3 • OD JESIENI NOWA STRUKTURA 5 • NOWA PANI PROFESOR NA WYDZIALE FILOLOGICZNYM 6 • PROFESURA NA WYDZIALE SOCJOLOGICZNO-HISTORYCZNYM 8 • UNIWERSYTET RZESZOWSKI NAGRODZIŁ NIEMIECKIEGO PROFESORA MEDYCZYNY 10 • PROMOCJE DOKTORSKIE I HABILITACYJNE 12 • DLA NAJLEPSZYCH ODZNACZENIA PAŃSTWOWE I MEDALE 14 • NAGRODY REKTORA UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO 15 • LIDER UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO 15 • HABILITACJE 16 • „NIEPRÓŻNUJĄCE PRÓŻNOWANIE”, CZYLI ŚWIĘTO W INSTYTUCIE POLONISTYKI I DZIENNIKARSTWA 21 • KONKURS. PAMIĘTNIK NAUCZYCIELA. BLASKI I CIENIE AUTORYTETU PEDAGOGA (DRUGA EDYCJA) 24 • O SZTUCE I TERAPII W WIEDNIU 25 • SCENA PROPOZYCJI UNIWERSYTETU ZAKOŃCZYŁA SEZON 26 • I NAGRODA DLA CHÓRU UR 28 • NOWE NA WYDZIALE MEDYCZNYM 29 • LEPSZE I CIEKAWSZE KSZTAŁCENIE 30

DO POCZYTANIA: WYDAWNICTWO UR NA 10. WARSZAWSKICH TARGACH KSIĄŻKI 32 • WYDAWNICTWO UR POLECA 35 • ŚWIĘTY BRENDAN, PATRON ŻEGLARZY I PODRÓŻNIKÓW 36 • RZĘKI BEZ BARIER – CO EKOLOGI MOGĄ PODPOWIEDZIEĆ HYDROTECHNIKOM? 37 • BADAMY ZALEŻNOŚCI MIĘDZY ORGANIZMAMI A ŚRODOWISKIEM ICH ŻYCIA 40 • SKĄD ALERGICY WIEDZĄ, CO IM ZAGRAŻA? 43 • „FRIDA. INTROSPEKCJE” W GALERII WYDZIAŁU SZTUKI 45 • PO RAZ TRZECI NA UNIWERSYTECIE RZESZOWSKIM 49

KONFERENCJE I SEMINARIA: KONFERENCJA „STEFAN KARDYNAŁ WYSZYŃSKI W OBRONIE KOŚCIOŁA” 51 • O ŻYWNOŚCI WYSOKIEJ JAKOŚCI 53 • VII MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA PRAWA LOTNICZEGO I KOSMICZNEGO ORAZ TECHNOLOGII 54 • ŁĄCZY NAS FILOZOFIA 56 • WSPÓŁCZESNE KOMPETENCJE MEDIALNE 57 • PIERWSZA KONFERENCJA Z CYKLU „OBLICZA POLSKIEJ MODERNIZACJI” 58 • NAUKA PONAD GRANICAMI 60 • „JĘZYK I LITERATURA ROSYJSKA W PRZESTRZENI INTERKULTUROWEJ” 61 • STUDENCKA KONFERENCJA „MŁODA ELEKTRODIOLOGIA” 62

STUDENCKI UNIWERSYTET: WYRÓŻNIENIE KOŁA NAUKOWEGO PEDAGOGÓW I PEDAGOGÓW SPECJALNYCH 63 • BIESZCZADY 2019 64 • SUKCESY PŁYWAKÓW 66

LUDWIK
BOROWIEC

SZKOŁA DOKTORSKA UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO

Od jesieni 2019 roku na Uniwersytecie Rzeszowskim zmieniają się zasady kształcenia doktorów. Dotychczasowe studia doktoranckie będą wygaszane, zastąpi je Szkoła Doktorska Uniwersytetu Rzeszowskiego. Szczegółowe zasady jej funkcjonowania określają przyjęte przez Senat uczelni uchwały. Postanowiono, że kształcenie będzie prowadzone tylko w formie stacjonarnej i ustalono, że będą 32 miejsca w dyscyplinach, w których uczelnia dotychczas uzyskiwała stosowne uprawnienia: **archeologia, ekonomia i finanse, filozofia, historia, językoznawstwo, literaturoznawstwo, nauki biologiczne, nauki fizyczne, nauki medyczne, nauki o zdrowiu, nauki prawne, nauki socjologiczne, pedagogika, rolnictwo i ogrodnictwo, sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki oraz technologia żywności i żywienia.**

Zasady rekrutacji do Szkoły Doktorskiej UR określa uchwała Senatu w sprawie zasad i trybu przyjmowania na listę doktorantów, na dany rok akademicki, którą podaje się do wiadomości na stronie internetowej uczelni nie później niż 5 miesięcy przed rozpoczęciem rekrutacji.

Osoba przyjęta do Szkoły Doktorskiej UR nabywa prawa doktoranta z chwilą złożenia ślubowania. Promotorem pracy doktorskiej może zostać nauczyciel akademicki zatrudniony w UR jako podstawowym miejscem pracy, posiadający tytuł profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego oraz dorobek naukowy w zakresie problematyki badawczej podejmowanej przez doktoranta.

Na dyrektora Szkoły Doktorskiej UR rektor powołał dra hab. Pawła Sierżęgę, prof. UR z Wydziału Socjologiczno-Historycznego.

Fot. M. Świętcki

Z OBRAD SENATU

Dodatnim wynikiem finansowym – w kwocie 2 830 725,98 zł – Uniwersytet Rzeszowski zamknął swoją działalność w roku 2018. Odpowiednią uchwałę w tej sprawie, po wysłuchaniu sprawozdania finansowego przygotowanego przez kwestora UR mgr Marzenę Filipkę, Senat przyjął na posiedzeniu **29 kwietnia 2019 r.** Nadwyżka finansowa została przeznaczona na fundusz zasadniczy.

Zebrani zaakceptowali także szereg zmian w zakresie kształcenia i prowadzonych na UR kierunków studiów generowanych przez nowo wprowadzoną ustawę o szkolnictwie wyższym i nauce. Referujący sprawy w tej części obrad prorektor ds. studenckich i kształcenia dr hab. Wojciech Walat, prof. UR poddał pod głosowanie projekty uchwały w sprawie przyporządkowania kierunków studiów prowadzonych na Uniwersytecie Rzeszowskim do dyscyplin naukowych lub artystycznych; zatwierdzenia efektów kształcenia dla kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna – jako jednolite studia magisterskie o profilu praktycznym, a także utworzenia kierunków studiów (w miejsce dotychczasowych specjalności): filologia angielska (studia I i II stopnia, stacjonarne i niestacjonarne), filologia germańska (studia I i II stopnia, stacjonarne), filologia rosyjska (studia I i II stopnia, stacjonarne).

Pozytywną opinię zebranych uzyskał wniosek o utworzenie Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego, która powołana przez rektora UR rozpocznie swą działalność 1 października 2019 r.

Podjęto także uchwałę w sprawie zmian w regulaminie studiów doktoranckich na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Ponadto zatwierdzono zmiany w składzie osobowym Komisji Wyborczej UR. Przewodniczącym tego

gremium od kwietnia br. jest ks. dr hab. Piotr Steczkowski, prof. UR.

W porządku obrad majowego posiedzenia Senatu – w dniu **30 maja br.** – znalazły się głównie sprawy, będące wypełnieniem przepisów ustawy 2.0. Były to m. in. przyjęte niemal jednomyślnie uchwały w sprawie zasad i trybu przyjmowania na listę doktorantów Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego na rok akademicki 2019/2020, a także uchwała w sprawie ustalenia programu kształcenia w tej jednostce. Kształcenie doktorantów na UR będzie się odbywać w 16 dyscyplinach naukowych: archeologia; ekonomia i finanse; filozofia; historia; językoznawstwo; literaturoznawstwo; nauki biologiczne; nauki fizyczne; nauki medyczne; nauki o zdrowiu; nauki prawne; nauki socjologiczne; pedagogika; rolnictwo i ogrodnictwo; technologia żywności i żywienia oraz dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Pozytywną opinię senatorów uzyskał także dr hab. Paweł Sierzęga, prof. UR, kandydat na dyrektora Szkoły Doktorskiej.

Obradujący zatwierdzili również regulaminu studiów na UR dostosowany do nowej ustawy i Statutu UR. Dokument będzie obowiązywał od 1 października br.

Inne zaaprobowane na posiedzeniu wnioski dotyczyły: wszczęcia procedury nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr. hab. Aleksandrowi Koško oraz nadania Medalu Wielkiego Uniwersytetu prof. dr. hab. Stanisławowi Uliaszowi.

Decyzją Senatu działalność na UR zakończyła także Fundacja Amicus Universitatis Ressoiviensis; w następnym czasie wyznaczono jej likwidatora.

Małgorzata Dworak

OD JESIENI NOWA STRUKTURA

Od nowego roku akademickiego zmienia się struktura w Uniwersytecie Rzeszowskim. W miejsce wydziałów powstały cztery kolegia, przestaje funkcjonować urząd prorektora z dotychczasowymi zadaniami, z wyjątkiem prorektora ds. studenckich i kształcenia, gdzie pozostaje dr hab. **Wojciech Walat**, prof. UR.

Prof. dr hab. **Sylwester Czopek**, rektor uczelni powołał 4 osoby na stanowiska prorektorów ds. kolegiów: dr hab. **Józef Cebulski**, prof. UR będzie kierował Kolegium Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Rolniczych, dr hab. **Paweł Grata**, prof. UR został prorektorem ds. Kolegium Nauk Humanistycznych, prof. dr hab. n. med. **Artur Mazur** prorektorem ds. Kolegium Nauk Medycznych, dr hab. **Grzegorz Ślusarz**, prof. UR będzie kierował Kolegium Nauk Społecznych.

W kolegiach będzie stanowisko dziekana, ale o innym niż dotychczas zakresie obowiązków. Rektor powołał dr hab. n. med. **Edytę Barnaś**, prof. UR na dziekana w Kolegium Nauk Medycznych, dr hab. **Sabinę Grabowską**, prof. UR na stanowisko dziekana Kolegium Nauk Społecznych, dr hab. **Idalię Kasprzyk**, prof. UR na dziekana Kolegium Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Rolniczych oraz dra hab. **Zenona Ożoga**, prof. UR na dziekana w Kolegium Nauk Humanistycznych.

4 czerwca br. prof. Sylwester Czopek, rektor UR powołał 21 osób na stanowiska dyrektorów instytutów:

- dr hab. **Jan G. Bazan**, prof. UR został dyrektorem Instytutu Informatyki w Kolegium Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Rolniczych UR;
- dr hab. **Krzysztof Bochenek**, prof. UR dyrektorem Instytutu Filozofii w Kolegium Nauk Humanistycznych;
- dr hab. **Andrzej Bonusiak**, prof. UR dyrektorem Instytutu Historii w Kolegium Nauk Humanistycznych;
- prof. dr hab. **Wojciech Czarny** dyrektorem Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej w Kolegium Nauk Medycznych;
- dr hab. **Elżbieta Feret**, prof. UR dyrektorem Instytutu Nauk Prawnych w Kolegium Nauk Społecznych;
- dr hab. **Ireneusz Kapusta**, prof. UR dyrektorem Instytutu Technologii Żywności i Żywnienia w Kolegium Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Rolniczych;

- dr hab. **Antoni Nikiel**, prof. UR dyrektorem Instytutu Sztuk Plastycznych w Kolegium Nauk Humanistycznych;
- dr hab. **Mirosław Dymon**, prof. UR dyrektorem Instytutu Sztuk Muzycznych w Kolegium Nauk Humanistycznych;
- ks. dr hab. **Witold Jedynak**, prof. UR dyrektorem Instytutu Nauk Socjologicznych w Kolegium Nauk Społecznych;
- dr hab. inż. **Ryszard Kata**, prof. UR dyrektorem Instytutu Ekonomii i Finansów w Kolegium Nauk Społecznych;
- dr hab. **Janusz Pasterski**, prof. UR dyrektorem Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa w Kolegium Nauk Humanistycznych;
- prof. dr hab. **Agnieszka Pawłowska** dyrektorem Instytutu Nauk o Polityce i Administracji w Kolegium Nauk Społecznych;
- dr hab. **Robert Pązik**, prof. UR dyrektorem Instytutu Nauk Biologicznych w Kolegium Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Rolniczych;
- dr hab. n. o zdr. **Lidia Perenc**, prof. UR dyrektorem Instytutu Nauk o Zdrowiu w Kolegium Nauk Medycznych;
- dr hab. **Ryszard Pęczkowski**, prof. UR dyrektorem Instytutu Pedagogiki w Kolegium Nauk Społecznych;
- prof. dr hab. n. med. **Adam Reich** dyrektorem Instytutu Nauk Medycznych w Kolegium Nauk Medycznych;
- dr hab. **Małgorzata Rybicka**, prof. UR dyrektorem Instytutu Archeologii w Kolegium Nauk Humanistycznych;
- dr hab. **Jadwiga Stanek-Tarkowska**, prof. UR dyrektorem Instytutu Rolnictwa i Ogrodnictwa w Kolegium Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Rolniczych;
- prof. dr hab. **Wiesław Śliwa** dyrektorem Instytutu Matematyki w Kolegium Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Rolniczych;
- dr hab. **Małgorzata Sznajder**, prof. UR dyrektorem Instytutu Nauk Fizycznych w Kolegium Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Rolniczych;
- dr hab. **Agnieszka Uberman**, prof. UR dyrektorem Instytutu Neofilologii w Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego.

MAŁGORZATA
BOŻEK

NOWA PANI PROFESOR NA WYDZIALE FILOLOGICZNYM

17 maja 2019 roku dr hab. **Grażyna Filip** prof. UR odebrała z rąk prezydenta RP Andrzeja Dudy nominację na profesora nauk humanistycznych.

Prof. Grażyna Filip jest językoznawczynią. Kieruje Zakładem Retoryki i Pragmatyki Komunikacyjnej w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa Uniwersytetu Rzeszowskiego. Pracę magisterską, którą napisała pod kierunkiem dr Teresy Ampel, obroniła w 1988 roku (*O stylu Przedwiośnia Stefana Żeromskiego*). Po skończeniu studiów na kierunku filologia polska w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie przez dwa lata pracowała jako nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 5. Wróciła na uczelnię najpierw jako asystentka, potem adiunkt w Zakładzie Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej. W 2001 roku uzyskała tytuł dokto-

ra nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na podstawie rozprawy *Gry językowe w satyrycznej strategii tekstotwórczej Jana Lama*. Dwanaście lat później otrzymała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa.

– „Podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego był cykl tematyczny (artykułów i rozdziałów w tomach redagowanych, opublikowany w krajowych i zagranicznych ośrodkach naukowych) zatytułowany: *Stylistyczny i strukturalny aspekt wybranych gatunków publicystycznych i użytkowych*, co zostało zaznaczone na dyplomie doktora habilitowanego” – wspomina prof. Grażyna Filip.

Na Jej naukowy dorobek składa się ponad sto publikacji. – „W tym między innymi dwie monografie autorskie: *Gry językowe Jana Lama* oraz *Mistrzowie gry na argumenty* – Kałużyński, Treugutt, Bienkowski. Także książka współautorska z Marią Krauz – *Szkice o języku i wartościach w wybranych utworach Stefana Żeromskiego*. Dwadzieścia trzy artykuły w czasopismach krajowych i czterdzieści pięć publikacji to udział w opracowaniach zbiorowych, rozprawy i rozdziały w tomach zbiorowych, trzy wprowadzenia do opracowań zbiorowych, siedem to udział w redakcjach naukowych zbiorowych, w tym jedna samodzielna redakcja: *Problemy i nadzieje współczesnego dziennikarstwa*” – dodaje.

– „Moje obecne zainteresowania naukowe mieszczą się w obrębie pragmatyki – przede wszystkim – współczesnego języka polskiego. Analizując szeroko rozumiane zagadnienia z zakresu argumentacji i perswazji, podstawą swoich rozważań sporadycznie czyniłam także klasyczne utwory literackie (np. twórczość epoki oświecenia lub prozę Jana Lama i Stefana Żeromskiego), teksty dokumentalne, wypowiedzi użytkowe, internetowe oraz publicystyczne. W swoich publikacjach analizuję różne aspekty języka polskiego, korzystając także z dorobku psycholingwistyki, socjolingwistyki i lingwistyki kulturowej” – podkreśla Pani Profesor.

W *Autoreferacie (2017 rok)* napisała, że monografię *Mistrzowie gry na argumenty* – Kałużyński, Treugutt, Bienkowski uznaje za swoje główne osiągnięcie naukowe po uzyskaniu habilitacji.

Prof. Grażyna Filip jest naukową opiekunką Koła Naukowego Dziennikarzy, współorganizuje międzynarodowe konferencje studentów i doktorantów – *Młode dziennikarstwo*, organizuje wykłady otwarte. Należy przypomnieć, że była kierowniczką studiów podyplomowych prowadzonych przez IFP z zakresu języka polskiego, a także kierowała projektem „Studia podyplomowe dla nauczycieli Podkarpacia zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin, dające uprawnienia do nauczania języka polskiego”. W latach 2012–2016 pełniła funkcję zastępczyni dyrektora Instytutu Filologii Polskiej UR do spraw organizacyjnych. Rozpoczęła współpracę z Narodowym Uniwersytetem Lwowskim.

– „Poznałam profesor Grażynę Filip wiosną 2015 roku” – wspomina dr Natalia Wojtowicz z Wydziału Dziennikarstwa Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego.

– „Przyjechałam na staż naukowy na Uniwersytecie Rzeszowskim. Grażyna Filip była moją opiekunką. Obawiałam się trochę tego spotkania. Zupełnie niepotrzebnie. Spotkałam przyjazną, inteligentną kobietę. Jeden szczerzy uśmiech i zrozumiałam, że współpraca będzie!”

Warto podkreślić, że pięć lat temu Pani Profesor stanęła na czele zespołu przygotowującego ministerialny wniosek o uruchomienia na Wydziale Filologicznym w Instytucie Filologii Polskiej nowego kierunku – dziennikarstwo i komunikacja społeczna. W tym czasie pod Jej redakcją ukazała się książka *Problemy i nadzieje współczesnego dziennikarstwa*. – „Książka powsta-

ła przede wszystkim z myślą o rzeszowskich adeptach sztuki dziennikarskiej, co znalazło odzwierciedlenie w sposobie prowadzenia narracji. Zgodnie ze studenckimi sugestiami skierowałam do autorów prośbę o wyrażenie swych myśli w dydaktycznej odmianie stylu naukowego. Pozostaję z nadzieją, że dzięki przyjętej strategii wzrośnie skuteczność przetransponowania wiadomości przekazanych przez autorów w trwałą profesjonalną wiedzę – podkreśla Pani Profesor”.

Wypromowała kilkudziesięciu magistrów i licencjatów. Jest promotorką ośmiu doktorantek.

– „Pani Profesor jako promotor (używając metafory rodziny) jest niczym matka, wymagająca oraz zwracająca uwagę na każdy szczegół. Dodatkowo jest troskliwa i sprawiedliwa, co może potwierdzić każda z nas, doktorantek” – podkreśla Justyna Majchrowska. Honorata Smerecka dodaje: „Pani Profesor Filip jest świetną promotorką: konkretna, zaangażowana, a co najważniejsze zainteresowana pracą badawczą studenta czy doktoranta, zawsze służy radą i pomocą. W pisaniu pracy magisterskiej najbardziej pomogła mi znaleźć pozycje bibliograficzne, które wzbogaciły wartość naukową publikacji”.

Prof. Grażyna Filip rozpoczęła pracę nad kolejną książką: *Hybrydowy napęd. Gatunki w motoryzacyjnej prasie branżowej*. To kontynuacja poprzedniej publikacji *Napędzane emocjami. Językowa kreacja marki*, która ukazała się na początku tego roku. Jej recenzentka, prof. Małgorzata Kita, napisała:

„Autorka w toku swojego wykładu w pełni realizuje ustalenia i zalecenia z książki o bardzo wymownym tytule *Piękny styl. Przewodnik człowieka myślącego po sztuce pisania XXI wieku*, co przyczynia się w dużej mierze do tego, że jej książkę przeczyta z pożytkiem i przyjemnością nie tylko specjalista, lecz także humanista zainteresowany językiem w działaniu, jak i możliwościami różnych dyscyplin i obszarów wiedzy w zakresie opisu działań językowych i komunikacyjnych. Naukowa monografia Grażyny Filip jest bowiem ciekawą lekturą, którą warto przeczytać, jeśli się jest człowiekiem myślącym”.

Kontynuacją rozważań poświęconych naukowym planom prof. Grażyny Filip są słowa prof. Małgorzaty Kity:

– „Chcę podkreślić pojawienie się w ośrodku rzeszowskim nurtu badań dotyczących językowych aspektów samochodu zapoczątkowanych, zaprojektowanych i prowadzonych przez promotorkę rozprawy prof. dr hab. Grażynę Filip. Być może powstaje nowa subdziedzina: motolingwistyka, na wzór mediolingwistyki?”

Więcej informacji o dorobku naukowym i dydaktycznym prof. Grażyny Filip na stronie IPiD – <http://ipid.ur.edu.pl/opracowniku.php?idD=672>

W całości reportaż PROFESORESSA ZNACZY PANI PROFESOR – TYLKO ŁADNIEJ BRZMI ukaże się w III tomie *Adepci dziennikarstwa o dziennikarstwie*. *Młode dziennikarstwo* 3.

Fot. Kancelaria Prezydenta RP

LUDWIK
BOROWIEC

PROFESURA NA WYDZIALE SOCJOLOGICZNO- -HISTORYCZNYM

AGNIESZKA PAWŁOWSKA jest absolwentką dwóch kierunków na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – nauki polityczne i historia. W 1987 r. została zatrudniona na stanowisku asystenta na Wydziale Politologii UMCS (w owym czasie Międzyuczelniany Instytut Nauk Politycznych). Po uzyskaniu stopnia doktora (w 1993 r. na tymże Wydziale) została adiunktem w Zakładzie Socjologii Polityki, zaś od 1997 r. w Zakładzie Samorządów i Polityki Lokalnej. W 2003 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego nadany uchwałą Rady Wydziału Politologii UMCS.

Od 2007 r. pracuje jako profesor nadzwyczajny w Katedrze Politologii na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego. W 2009 r. stanęła na czele nowo utworzonego Zakładu Administracji Publicznej i Polityki Społecznej, zaś w 2012 r. została powołana na stanowisko kierownika Katedry Politologii, która w 2015 r. została przekształcona w Instytut Nauk o Polityce. Prof. dr hab. A. Pawłowska pozostaje dyrektorem INoP do chwili obecnej. W 2008 r. dr hab.

A. Pawłowska objęła stanowisko prodziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego ds. nauki. W kadencji 2012–2016 była senatorem UR. W latach 2013–2016 kierowała Uczelnianym Zespołem ds. zapewnienia jakości kształcenia.

25 lutego 2019 r., postanowieniem prezydenta RP, dr hab. Agnieszka Pawłowska otrzymała tytuł profesora nauk społecznych. Jednostką akademicką prowadzącą postępowanie o nadanie tytułu był Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; recenzentami osiągnięć naukowych ubiegającej się o tytuł byli: prof. dr hab. Bogdan Dolnicki (Uniwersytet Śląski), prof. dr hab. Alfred Lutrzykowski (*profesor emeritus*), prof. dr hab. Andrzej K. Piasecki (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie), prof. dr hab. Grzegorz Rydlewski (Uniwersytet Warszawski) oraz prof. dr hab. Sylwester Wróbel (Uniwersytet Śląski).

Zainteresowania badawcze prof. dr hab. Agnieszki Pawłowskiej umiejscowić można na przecięciu następujących dyscyplin:

- politologii i informatyki (zastosowania ICT w administracji publicznej);
- politologii, nauki o administracji i nauki o zarządzaniu (zarządzanie zasobami informacyjnymi w administracji publicznej, rozwój lokalny i regionalny);
- politologii, socjologii i nauki o zarządzaniu (partnerstwa międzysektorowe);
- politologii i nauki o administracji (samorząd terytorialny, *governance*).

Pierwsze zainteresowania badawcze mgr A. Pawłowska rozwijała w Zakładzie Socjologii Polityki pod kierunkiem prof. dr. hab. Lecha W. Zachera. Efektem prowadzonych prac była rozprawa doktorska pt. *Władza i uczestnictwo polityczne w społeczeństwie informacyjnym*. Materiały do tej dysertacji autorka zgromadziła podczas stażu naukowego na Uniwersytecie Lock Haven w Pensylwanii. Ponadto jej badania uzyskały dwukrotnie wsparcie finansowe Uniwersytetu Europy Środkowej w Pradze. We wrześniu 1993 r. mgr A. Pawłowska obroniła rozprawę doktorską przed Radą Wydziału Politologii UMCS. Promotorem rozprawy był prof. dr hab. Lech W. Zacher, recenzentami – prof. dr hab. Kazimierz Krzysztofek oraz prof. dr hab. Ziemowit J. Pietraś.

Po uzyskaniu stopnia doktora Agnieszka Pawłowska rozwijała zainteresowania badawcze związane ze społeczeństwem informacyjnym, zawężając je do zastosowań technik informacyjnych w administracji publicznej. W celu realizacji badań podjęła z sukcesem starania o uzyskanie stypendium Fundacji Fulbrighta. W roku akademickim 1997/98 odbyła staż naukowy w School of Social Sciences w California State University, Irvine. Jej opiekunem naukowym był profesor James N. Dan-

ziger, wybitny politolog i znawca społecznych i politycznych następstw zastosowań technik informacyjnych. Przygotowaniu rozprawy habilitacyjnej służył również staż naukowy na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, który dr Pawłowska odbyła w 2000 r. Opiekunem naukowym był prof. dr hab. Tomasz Goban-Klas.

Na podstawie badań przeprowadzonych w Stanach Zjednoczonych i w Polsce powstała monografia pt. *Zasoby informacyjne w administracji publicznej w Polsce. Problemy zarządzania* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002). Monografia ta – wraz z pozostałym dorobkiem naukowym – stanowiła podstawę przeprowadzonego w dniu 25 kwietnia 2003 r. kolokwium habilitacyjnego, w którym recenzentami byli: prof. dr hab. Tomasz Goban-Klas, prof. dr hab. Stanisław Michałowski oraz prof. dr hab. Jerzy Reguński. Uchwałą Rady Wydziału Politologii UMCS przyznano dr A. Pawłowskiej stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Za rozprawę habilitacyjną dr hab. Agnieszka Pawłowska otrzymała w 2004 r. nagrodę Ministra Edukacji Narodowej i Sportu.

Po roku 2003 zainteresowania badawcze dr hab. Agnieszki Pawłowskiej zaczęły ewoluować w kierunku e-rządu i e-administracji. Intensywnie badała zagadnienia samorządu terytorialnego, w szczególności samorządu w państwach anglosaskich, a także instytucji samorządu terytorialnego w układzie porównawczym. Problematyka samorządu terytorialnego w USA, a konkretnie zagadnienia relacji między władzami stanowymi i samorządowymi, była przedmiotem projektu badawczego, który uzyskał finansowanie w ramach grantu przyznanego przez Fundację Kościuszkowską w 2006 r. Dzięki niemu dr hab. Agnieszka Pawłowska odbyła semestralny staż w School of Public Affairs, Arizona State University w Phoenix. Jej mentorem był wówczas prof. David Berman – uznany autorytet w zakresie pozycji ustrojowej samorządu terytorialnego w USA. Wówczas miała też możliwość odbycia konsultacji z prof. Jamesem Svarą – specjalistą w zakresie instytucji i przywództwa lokalnego, jak też prof. Robertem Denhardtem – teoretykiem zarządzania w administracji publicznej. Pobyt w Arizonie umożliwił nie tylko zapoznanie się z instytucjami i właściwościami amerykańskiego samorządu poprzez lekturę aktów normatywnych, dokumentów i opracowań naukowych, ale również bieżącą (także towarzyszącą) obserwację funkcjonowania trzech jednostek samorządowych: Phoenix, Tempe i Mesa. Te, a także późniejsze wyniki badań nad samorządem terytorialnym w Stanach Zjednoczonych zostały opublikowane w monografii autorskiej *Samorząd terytorialny w Stanach Zjednoczonych Ameryki*, która ukazała się nakładem Wydawnictwa Naukowego Scholar w 2016 r. Rok później monografia ta otrzymała nagrodę im. Profesora Jana Baszkiewicza w konkursie na najlepszą monograficzną książkę naukową z zakresu nauk o polityce autorstwa polskiego badacza wydaną w Polsce w 2016 r.

Zainteresowania związane z samorządem terytorialnym w państwach anglosaskich otworzyły przed dr hab. Agnieszką Pawłowską nowe pole badawcze, którym było (i jest nadal) współzrządzenie (*governance*). Zagadnieniu

temu poświęcony był projekt badawczy *Partnerstwo międzysektorowe w procesie tworzenia i realizacji strategii rozwoju lokalnego w województwie podkarpackim*, który otrzymał dofinansowanie MNiSW i był realizowany w latach 2010–2013 pod kierunkiem dr hab. A. Pawłowskiej w ramach Zakładu Administracji Publicznej i Polityki Społecznej Katedry Politologii UR. Obecnie zagadnienia związane ze współzrządzeniem są przedmiotem kolejnego projektu badawczo-dydaktycznego – *Od dialogu do deliberacji. Podmioty niepubliczne jako (nie)obecny uczestnik lokalnego procesu decyzyjnego*, finansowanego przez MNiSW w ramach programu DIALOG.

Prof. dr hab. Agnieszka Pawłowska opublikowała – jako autorka, współautorka oraz redaktorka i współredaktorka – ponad 200 publikacji naukowych, w tym 4 monografie autorskie, 2 monografie współautorskie, 9 monografii redagowanych i współredagowanych, 88 autorskich artykułów i rozdziałów w monografiach, 28 współautorskich artykułów i rozdziałów w monografiach, 19 haseł, 19 recenzji i sprawozdań.

Prof. Agnieszka Pawłowska jest częstym uczestnikiem konferencji krajowych i zagranicznych, w szczególności cyklicznych konferencji towarzystw naukowych: Kongresu Politologów organizowanego przez Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych; dorocznych konferencji Network of Institutes and Schools of Public Administration in Central and Eastern Europe (międzynarodowej organizacji szkół administracji publicznej, której członkiem jest Instytut Nauk o Polityce UR); European Group of Public Administration; European Consortium of Political Research; International Institute of Administrative Sciences.

Prof. A. Pawłowska jest prezesem Oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych w Rzeszowie oraz prze-

wodniczącą Sekcji Administracji i Polityk Publicznych PTNP. Jest członkiem-założycielem Stowarzyszenia Edukacji Administracji Publicznej; jest też członkiem indywidualnym European Political Science Association. W latach 2003–2010 dr hab. A. Pawłowska pełniła funkcję sekretarza Komisji Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Lublinie.

Prof. A. Pawłowska jest recenzentem projektów badawczych w konkursach NCN oraz MNiSW, jest też członkiem rad naukowych czasopism: „Administracja Publiczna. Studia Krajowe i Międzynarodowe”; „Annales Scientia Politica” (półrocznik wydawany przez Uniwersytet w Preszowie); „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne”; „Rynek – Społeczeństwo – Kultura”. Od 2013 r. jest redaktorem naczelnym kwartalnika „Polityka i Społeczeństwo”, wydawanego w Instytucie Nauk o Polityce UR.

Wiedza ekspercka dr hab. Agnieszki Pawłowskiej z zakresu zarządzania zasobami informacyjnymi w administracji publicznej została wykorzystana w realizacji programu PESEL2 w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. W latach 2006–2008 dr hab. A. Pawłowska była członkiem Rady Konsultacyjnej Programu PESEL2 przy MSWiA.

W 2012 r. prof. A. Pawłowska była ekspertem Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego przygotowującym wraz z zespołem ekspertyzę *System realizacji zaktualizowanej strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020*. Od 2013 r. była ekspertem w projekcie realizowanym przez Urząd Miasta Rzeszowa *Wspólna sieć współpracy w sferze kultury i opieki społecznej na rzecz rozwoju miast polsko-ukraińskiego pogranicza*.

Fot. Kancelaria Prezydenta RP i archiwum UR

LUDWIK
BOROWIEC

UNIwersytet Rzeszowski NAGRODZIŁ NIEMIECKIEGO PROFESORA MEDYCYNy

W 18 rocznicę powołania przez polski parlament Uniwersytetu Rzeszowskiego, podczas akademickiej gali w auli uczelni, w sposób szczególny – Wielkim Medalem UR – wyróżniono profesora **MICHAELA B. RANKE**. W ten sposób, jak zapisano w listopadowej uchwale Senatu uczelni „społeczność akademicka wyraża uznanie i szacunek dla działalności i zasług Profesora na rzecz rozwoju naukowego i dydaktycznego pracowników Wydziału Medycznego UR”.

Fot. M. Świąćcki

Michael B. Ranke urodził się w 1943 r. w Stettin (Niemcy). Po opuszczeniu Wschodnich Niemiec (w 1953 r.) mieszkał w Düsseldorfie, gdzie w roku 1963 ukończył Leibniz-Gymnasium. Studiował na Niemieckim Uniwersytecie w Kolonii oraz w Hamburgu, ukończył studia w roku 1968. W 1970 r. napisał pracę zatytułowaną *Tolerancja glukozy i lipidy u potencjalnych osób chorych na cukrzycę* i otrzymał tytuł doktora medycyny, nadany na hamburskiej uczelni. Jako rezydent pracował w dziecięcym uniwersyteckim szpitalu w Düsseldorfie, gdzie otrzymał certyfikat lekarza pediatri (1976 r.). Odbił specjalistyczne szkolenie z endokrynologii dziecięcej w szpitalach, w Tübingen (Niemcy) oraz w Filadelfii (USA). Habilitację otrzymał na uniwersytecie w Tübingen na podstawie pracy *Aktywność somatomedyny: kliniczne i eksperymentalne rezultaty*. Następnie został akademickim wykładowcą w zakresie pediatrii. W 1988 r. otrzymał tytuł profesora pediatrii. Profesor Ranke był kierownikiem sekcji endokrynologii dziecięcej na dziecięcym uniwersyteckim szpitalu w Tübingen w latach 1991–2008.

Professor Ranke ma szerokie doświadczenie w pediatrii oraz w endokrynologii klinicznej i endokrynologii. Jego badania w dziedzinie endokrynologii koncentrują się na problemach wzrostu, leczeniu hormonem wzrostu i leczeniu GH-IGF-IGFBP-System. Jego główne osiągnięcia – wraz ze współpracownikami – to ustanowienie różnorodnych referencji dotyczących rozwoju choroby i opracowanie algorytmów optymalizacji i indywidualizacji leczenia GH w różnych zaburzeniach wzrostu. Kolejnym celem jego pracy była standaryzacja ścieżek diagnostycznych chorób wewnątrzwydzielniczych

u dzieci i klasyfikacja dziecięcych diagnoz endokrynologicznych, które są udokumentowane w standardowych podręcznikach (e.g. Diagnostyka funkcji układu dokrewnego u dzieci i młodzieży) i systemy klasyfikacji ESPE oraz ICPED (www.icped.org). Poprzez jego rozwój w ramach KIGS próbował także stworzyć nowoczesną formę badań farmako-epidemiologicznych w endokrynologii dziecięcej z wykorzystaniem leczenia rhGH.

Professor Ranke był członkiem Rady ESPE (1984–1987), dyrektorem German Paediatric Endocrine Society (APE) (1985–1990), głównym edytorem czasopisma *Hormone Research* (1996–2003). Opublikował ponad 500 naukowych artykułów, rozdziały książek, prace przeglądowe i kilka książek. Jest członkiem kilku towarzystw naukowych, redakcji czasopism i częstym recenzentem naukowych artykułów. W 1992 r. został wybrany na członka Royal Society of Physicians (FRCP). Posiada wiele branżowych odznaczeń i jest członkiem honorowym w polskim i włoskim Towarzystwie Endokrynologii Dziecięcej.

LUDWIK
BOROWIEC

PROMOCJE DOKTORSKIE I HABILITACYJNE

Zgodnie ze Statutem UR w rocznicę powołania uczelni podczas uroczystego posiedzenia Senatu odbyły się promocje doktorskie i habilitacyjne osób, które w macierzystej jednostce przeprowadziły przewód habilitacyjny i obroniły doktorat. Promowano dwie osoby z Wydziału Filologicznego i 15 doktorów z 6 wydziałów. Prowadzący uroczystość prof. Sylwester Czopek – rektor UR, podsumowując osiemnastolecie uczelni, uznał, że możliwość awansu naukowego, uzyskiwanie kolejnych stopni akademickich jest jednym z ważniejszych osiągnięć społeczności uniwersyteckiej. Potwierdzeniem tego są właśnie organizowane 2 razy w roku akademickim promocje.

Do promocji habilitacyjnej przystąpiły: dr hab. Dorota Chudyk i dr hab. Anna Jamrozek-Sowa.

DR HAB. DOROTA CHUDYK ukończyła studia w zakresie filologii rosyjskiej na Wydziale Filologicznym WSP w Rzeszowie w 1989 roku. Na ostatnim roku studiów odbyła staż asystencki w Instytucie Filologii Rosyjskiej, w Zakładzie Języka Rosyjskiego, którego kierownikiem był prof. Marian Bobran. Pod jego opieką naukową napisała i obroniła w 1999 roku rozprawę doktorską *Składnia przysłówków gradualnych w języku rosyjskim w porównaniu z językiem polskim*. Badania naukowe Doroty Chudyk skoncentrowane są wokół zagadnień semantycznych i składniowych i mają charakter studiów konfrontatywnych rosyjsko-polskich. Wyniki tych badań publikuje w Polsce i za granicą (m.in. w Rosji, Białorusi, na Ukrainie).

Podstawą przewodu habilitacyjnego był jednotematyczny cykl złożony z 11 artykułów naukowych powiązanych z zagadnieniami gradacji, komparacji, intensyfikacji oraz różnorodnych sposobów ich językowego wyrażania. Recenzentami dorobku byli: prof. Leonarda Dacewicz (Uniwersytet w Białymstoku), prof. Ewa Komorowska (Uniwersytet Szczeciński) i dr hab. Janusz Sitarski (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu).

11 kwietnia br. Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, po zapoznaniu się dorobkiem habilitantki, recenzjami osiągnięć naukowych i uchwałą komisji habilitacyjnej (z 22 marca 2019 roku) zawierającą pozytywną opinię w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, w głosowaniu tajnym, podjęła uchwałę

o nadaniu doktor Dorocie Chudyk stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

DR HAB. ANNA JAMROZEK-SOWA studiowała filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim, studia zakończyła w 1992 roku zdobyciem dyplomu magisterskiego i uzyskaniem absolutorium z teatrologii. Rok później otrzymała etat asystenta w Instytucie Filologii Polskiej WSP w Rzeszowie, w Zakładzie Literatury Polskiej XX Wieku. Tym jednostkom jest wierna do dnia dzisiejszego. W 2002 roku na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego uzyskała stopień

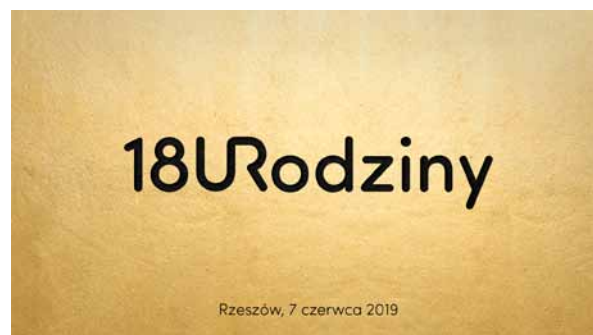
doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo na podstawie rozprawy *Twórczość prozatorska Zofii Romanowiczowej*, napisanej pod kierunkiem prof. Zbigniewa Andresa. Dorobek naukowy Anny Jamrozek-Sowy, na który składają się: 2 monografie, ponad 50 artykułów w czasopismach naukowych i monografiach zbiorowych, 5 zredagowanych tomów zbiorowych, oscyluje wokół istotnych problemów polskiej literatury powojennej (do czasów najnowszych), takich jak: literatura a historia, literatura emigracyjna i migracyjna, współczesne życie literackie, biografistyka i dokumentacja literacka, a także wokół zagadnień teatrologicznych; ma na swym koncie również publikacje glottodydaktyczne dla studentów.

We wniosku o wszczęcie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego Anna Jamrozek-Sowa wskazała monografię *Maski historii, strzępy współczesności. Studium o biografii i twórczości Władysława Lecha Terleckiego* (Rzeszów 2018). Recenzentami w postępowaniu habilitacyjnym zostali: prof. dr hab. Andrzej Zieniewicz (Uniwersytet Warszawski), dr hab. Jerzy Madejski (Uniwersytet Szczeciński) i dr hab. Janusz Pasterski (Uniwersytet Rzeszowski). Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego na posiedzeniu w dniu 11 kwietnia 2019 roku, po zapoznaniu się dorobkiem Habilitantki, recenzjami osiągnięć naukowych i uchwałą komisji habilitacyjnej (z 25 marca 2019 roku), zawierającą jednoznacznie pozytywną opinię w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, w głosowaniu tajnym, jednomyślnie podjęła uchwałę o nadaniu doktor Annie Jamrozek-Sowie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo.

W okresie, jaki upłynął od poprzedniej promocji, Rada Wydziału Biologiczno-Rolniczego przyznała 3 osobom stopień naukowy doktora, Rada Wydziału Biotechnologii 2 osobom, a Wydziału Filologicznego 3 osobom. Do promocji przystąpiło 6 osób z Wydziału Medycznego i po jednej z Wydziału Socjologiczno-Historycznego i Wydziału Sztuki.

Do promocji doktorskiej przystąpili:

- z **Wydziału Biologiczno-Rolniczego** – dr Michalina Grzesik, dr Anita Poradowska i dr Barbara Romankiewicz;
- z **Wydziału Biotechnologii** – dr Magdalena Biesiadecka i dr Natalia Kochman-Kędziora;
- z **Wydziału Filologicznego** – dr Marta Maciejowska i dr Ewelina Kaczmarska;
- z **Wydziału Medycznego** – dr Krzysztof Kalita, dr Piotr Matłosz, dr Łukasz Puchała, dr Grzegorz Sobek, dr Natalia Wołoszyn i dr Romana Wróbel;
- z **Wydziału Socjologiczno-Historycznego** – dr Agnieszka Huzarska;
- z **Wydziału Sztuki** – dr Katarzyna Woźniak.

LUDWIK
BOROWIEC

DLA NAJLEPSZYCH ODZNACZENIA PAŃSTWOWE I MEDALE

7 czerwca, podczas akademickiego święta, w osiemnastą rocznicę utworzenia Uniwersytetu Rzeszowskiego, zasłużonych pracowników uczelni uhonorowano odznaczeniami państwowymi i medalami.

Złoty Krzyż Zasługi otrzymali: dr hab. Urszula Gruca-Miąsik, prof. UR, prof. dr hab. Joanna Kostecka, prof. dr hab. Jolanta Pasterska, prof. dr hab. Krzysztof Skórczewski.

Srebrnym Krzyżem Zasługi wyróżniono: dr hab. Annę Barwińską-Małajowicz, prof. UR, dra hab. Mirosława Dymona, prof. UR, dr hab. Marlenę Makiel-Hędrzak, prof. UR i dr hab. Agatę Znamirowską, prof. UR.

Dwunastu osobom wręczono **Brązowy Krzyż Zasługi**. Odznaczenia otrzymali: dr hab. inż. Maciej Balawejder, prof. UR, dr hab. Jan Bazan, prof. UR, dr hab. Józef Cebulski, prof. UR, dr inż. Roman Chorób, dr Barbara Fura, dr Mariola Garczyńska, dr inż. Łukasz Jurczyk, dr Waldemar Lib, dr hab. Teresa Miś, prof. UR, inż. Andrzej Piekarczyk, dr hab. Jadwiga Sawicka, prof. UR i dr hab. Jacek Tabarkiewicz, prof. UR.

Medalem Złotym za Długoletnią Służbę odznaczono: dr Grażynę Błachowicz-Wolny, dra hab. Jacka

Dzioka, prof. UR, dr hab. Marię Grzybek, prof. UR, mgr Adelę Jabłecką, mgr inż. Teresę Juchę, dr inż. Lidię Kaliszczak, mgr Adama Maryniaka, mgr Stanisława Ożoga, mgr Halinę Peszyńską, mgr Marię Pliś, dr hab. Joannę Rusin, prof. UR, mgr Barbarę Skrzypiec, dr hab. Bożenę Taras, prof. UR, prof. dra hab. Jerzego Tosik-Warszawiaka, dr hab. Annę Wal, prof. UR, dra inż. Stanisława Właśniewskiego, Elżbietę Włodykę i dr hab. Martę Wrońską, prof. UR.

Medal Srebrny za Długoletnią Służbę otrzymały: mgr Urszula Buda, dr Ewa Fedyczkowska i dr Elżbieta Ochwat.

Medalem Brązowym za Długoletnią Służbę wyróżniono mgr Iwonę Bryłę i mgr Ewelinę Hamerłę.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego **Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis** wyróżnił trzech pracowników uczelni. Srebrne medale wręczono prof. Tadeuszowi Borucie i prof. Tadeuszowi Wiktorowi (Wydział Sztuki UR). Mgr Romuald Kalinowski (Międzywydziałowe Studium Kulturalno-Oświatowe UR) otrzymał medal brązowy.

NAGRODY REKTORA UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO

Za osiągnięcia w różnych dziedzinach rektor UR nagroził kilka zespołów pracowników. Przyznał też regulaminowe nagrody za uzyskanie tytułu profesora i wyróżnione habilitacje oraz doktoraty.

Nagrody indywidualne za uzyskanie tytułu profesora otrzymali: prof. dr hab. Marian Cholewa, prof. dr hab. Grażyna Filip, prof. dr hab. Maciej Machaczka i prof. dr hab. Agnieszka Pawłowska. Za habilitację nagrodzono dra hab. Grzegorz Zagulę. Wyróżniono doktoraty Jakuba Bartaka, Grzegorza Sobka i Natalii Wołoszyn. Za działalność organizacyjną władze UR nagrodziły dr Małgorzatę Dziedzic.

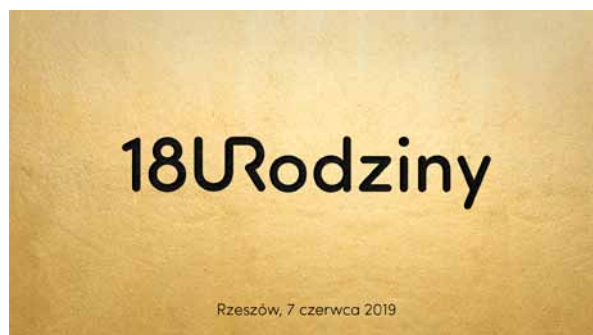
Nagrody zespołowe przyznano:

- za wykonanie prac przygotowawczych do uruchomienia English Division, nauczania studentów w języku angielskim na kierunku lekarskim, organizację rekrutacji i organizację dydaktyki dla English Division dla zespołu w składzie: dr hab. David Aebisher, prof. UR, dr hab. Dorota Bartusik- Aebisher, prof. UR, dr hab. Jacek Tabarkiewicz, prof. UR i mgr Bożena Kamińska;
- za przygotowanie wniosku o uzyskanie przez Wydział Medyczny UR uprawnień do nadawania stopnia doktora nauk medycznych dla zespołu w składzie: prof. dr hab. Bartosz Korczowski, prof. dr hab. Dorota Darmochwał-Kolarz, prof. dr hab. Stanisław Orkisz, dr Dorota Bądziul, dr Sabina Galiniak, dr Rafał Podgórski, mgr Barbara Skrzypiec, mgr Marek Biesiadcki, mgr Bożena Kamińska, mgr Karina Ukraińska;
- za przygotowanie wniosku o uzyskanie przez Wydział Prawa i Administracji UR uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych dla zespołu w składzie: prof. dr hab. Elżbieta Ura, dr hab. Elżbieta Feret, prof. UR, dr hab. Monika Klejnowska, prof. UR, dr Marcin Niemczyk, dr Paweł Majka, dr Dorota Semków, mgr Justyna Czado, mgr Barbara Depa-Stopyra i mgr Sławomir Rząsa.
- za przygotowanie wniosku o uzyskanie przez Wydział Biologiczno-Rolniczy UR uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie technologia żywności i żywienia dla zespołu w składzie: prof. dr hab. Czesław Puchalski, prof. dr hab. Grażyna Jaworska, dr hab. Małgorzata Dżugan, dr hab. Agata Znamirska i mgr Wiesława Janusz;
- za przygotowanie projektu nowego Statutu Uniwersytetu Rzeszowskiego dla zespołu w składzie: mgr Kinga Bieniasz, dr hab. Sabina Grabowska, prof. UR i dr hab. Zenon Ożóg, prof. UR.

LIDER UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO

Raz w roku władze uczelni nagradzają 4 osoby za nieprzeciętne osiągnięcia naukowe i przyznają tytuł Lidera Uniwersytetu Rzeszowskiego. Prowadzący tę część uroczystego posiedzenia Senatu UR prof. dr hab. **Marek Koziarowski**, prorektor ds. nauki i współpracy z zagranicą przedstawił tegorocznych liderów.

Wyróżnienie w obszarze nauk humanistycznych i społecznych otrzymała dr **Katarzyna Szara** (Wydział Ekonomii), w obszarze nauk ścisłych, przyrodniczych, technicznych i rolniczych dr hab. **Idalia Kasprzyk**, prof. UR (Wydział Biotechnologii), w obszarze nauk medycznych, o zdrowiu i kulturze fizycznej prof. dr hab. n. med. **Adam Reich** (Wydział Medyczny). Dr hab. **Dariusz Ziółek**, prof. UR (Wydział Muzyki) został nagrodzony w obszarze sztuki.

Dr hab. Przemysław Maj

W latach 1997–2002 studiował politologię (specjalność stosunki międzynarodowe) na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W 2002 roku pod opieką promotorską prof. dra hab. Ziemowita Jacka Pietrasia obronił pracę magisterską zatytułowaną *Cyberterrorizm w stosunkach międzynarodowych*. Otrzymał nagrodę dziekańską i wyróżnienie w konkursie na najlepszą pracę magisterską z dziedziny stosunków międzynarodowych. Na studiach był wybrany do Rady Wydziału Politologii UMCS (2000–2001); rzecznikiem praw studenta, współredaktorem czasopisma naukowego „Consensus” (2001–2002), prezesem Politologicznego Koła Naukowego oraz trzykrotnie stypendystą Ministra Edukacji Narodowej (1999–2002).

W okresie 2002–2006 realizował studia doktoranckie. W 2006 roku decyzją Rady Wydziału Politologii UMCS uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Tematem jego rozprawy doktorskiej był *Wpływ cyberprzestrzeni na ewolucję systemu politycznego w państwach demokratycznych*. Promotorem był prof. dr hab. Ziemowit Jacek Pietraś, a następnie prof. zw. dr hab. Marek Żmigrodzki. W 2009 roku nakładem Wydawnictwa UR ukazała się jego książka *Internet i demokracja: ewolucja systemu politycznego*.

Stopień doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce otrzymał uchwałą Rady Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (26 lutego 2019 r.). Głównym osiągnięciem naukowym związanym z nadaniem tego stopnia była opublikowana w 2018 roku monografia *Lewicowość, centrowość i prawicowość w nauce o polityce* wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

W okresie 2007–2016 pracował jako adiunkt w Katedrze Politologii na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego, a następnie w powstałym w wyniku jej przekształcenia Instytucie Nauk o Polityce. Decyzją Senatu UR po habilitacji jest zatrudniony jako profesor UR w grupie pracowników dydaktycznych.

Dr hab. Przemysław Maj, prof. UR jest autorem 60 publikacji naukowych, brał udział w ponad 30 konferencjach i seminariach o zasięgu krajowym lub międzynarodowym. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół teorii i filozofii polityki, współczesnych partii i systemów partyjnych oraz roli, jaką nowe technologie komunikacyjne pełnią w strukturze i funkcjonowaniu instytucji państwa.

Od 2013 roku jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, a w latach 2014–2015 pełnił funkcję wiceprezesa rzeszowskiego oddziału tej organizacji.

Dr hab. Bartosz Piechowicz

W roku 2001 ukończył studia magisterskie na kierunku ochrona środowiska na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Na tej samej uczelni, pod kierunkiem prof. dr hab. Eugenii Tęgowskiej z Zakładu Toksykologii Zwierząt UMK, w ramach Studium Doktoranckiego Biologii prowadził badania nad oceną oddziaływania subletalnych dawek środków ochrony na owady, co w 2006 roku zaowocowało zakończeniem przewodu doktorskiego i obroną pracy pt. *Wpływ insektycydów modyfikujących funkcjonowanie kanałów sodowych na owady o odmiennej genecie potencjału czynnościowego*.

W Uniwersytecie Rzeszowskim dr Bartosz Piechowicz został zatrudniony w styczniu 2007 roku, w Zakładzie Ekotoksykologii. W pierwszych latach pracy zajmował się głównie działalnością dydaktyczną. W latach 2010–2012 po uzyskaniu przez uczelnię funduszy zajął się organizowaniem Pracowni Toksykologii Środowiska (projekt: Zakup wyposażenia dla Pracowni Toksykologii Środowiska, Laboratorium Toksykologii Środowiska).

Posiadając odpowiednie możliwości, rozpoczął badania naukowe, które prowadzi kilkoma niezależnymi torami. Zajmuje się przebiegiem zanikania pozostałości składników aktywnych środków ochrony roślin w surowcach roślinnych, w tym przeznaczonych do produkcji odżywek dla niemowląt i małych dzieci. Ich głównym celem jest doskonalenie technik i programów ochrony sadów i jagodników, którego celem jest ograniczenie strat powodowanych przez szkodniki i patogeny przy jednoczesnej redukcji ilości zużywanych preparatów ochronnych. Bada również wpływ środków ochrony roślin na bardzo powszechne na terenach Polski południowo-wschodniej inwazyjne ślimaki z gatunku *Arion lusitanicus* non-Mabille, jak również poszukuje środków do ich zwalczania. Zajmuje się wpływem środków ochrony roślin (w połączeniu z czynnikami środowiskowymi) na parametry fizjologiczne organizmów oraz prowadzi badania dotyczące ochrony pszczoły miodnej przed działaniem szkodliwych dla tego organizmu środków ochrony roślin.

Ten ostatni temat ujęty w cykl publikacji *Studium zagrożeń pszczoły miodnej (Apis mellifera) w aspekcie ochrony wybranych upraw* stał się podstawą jego osiągnięcia naukowego, dzięki któremu w lutym br. na Wydziale Kształtowania i Rolnictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie nadano Bartoszowi Piechowiczowi tytuł doktora habilitowanego nauk rolniczych w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, w dyscyplinie agronomia.

Dr hab. Bartosz Piechowicz jest autorem i współautorem 46 publikacji naukowych oraz blisko 30 komunikatów. W trakcie swojej pracy na Uniwersytecie Rzeszowskim wypromował ponad 50 dyplomantów oraz prowadził zajęcia dydaktyczne z 18 przedmiotów. Od roku 2018, na skutek wygaszenia funkcjonowania Zakładu Ekotoksykologii, Bartosz Piechowicz jest pracownikiem Katedry Fizjologii i Rozrodu Zwierząt na Wydziale Biotechnologii.

Dr hab. Bożena Stasiowska-Chrobak

Jest absolwentką Akademii Muzycznej w Krakowie oraz Podyplomowego Studium Chórmistrzowskiego przy Akademii Muzycznej w Bydgoszczy. W roku 2006 otrzymała dyplom doktora sztuki muzycznej w dyscyplinie artystycznej dyrygentura nadany przez Wydział Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej i Rytmiki Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku.

Od roku 1996 jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w WSP i na Uniwersytecie Rzeszowskim. Prowadzi zajęcia z dyrygowania, zespołowej emisji głosu, a także zespoły wokalne, chór oraz seminarium pracy dyplomowej.

Pierwszym etapem działalności zawodowej Bożeny Stasiowskiej-Chrobak, który umożliwił nie tylko rozwój zainteresowań chóralistyką, ale pozwolił na praktyczne poznanie problematyki związanej z pracą chórmistrza, była współpraca z Chórem Collegium Musicum istniejącym przy Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie w latach 1998–2001.

Kolejnym krokiem było przyjęcie w 2000 roku funkcji dyrygenta i kierownika artystycznego Chóru Kameralnego ówczesnego Instytutu Muzyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. W trakcie pracy z Chórem Kameralnym brała udział w prestiżowych konkursach chóralnych w Polsce i za granicą, zdobywając czołowe miejsca w kategorii chórów studenckich. Zespół ten aktywnie uczestniczył w życiu kulturalnym uczelni, miasta i regionu.

Repertuar Chóru Kameralnego prowadzonego pod dyrekcją Bożeny Stasiowskiej-Chrobak był przekrojowy i zróżnicowany. W około dwustu koncertach, realizowanych zarówno w kraju, jak i za granicą, chór wykonywał utwory zarówno kompozytorów polskich, jak i obcych, muzykę świecką i z kręgu sacrum.

Od roku 2007 Stasiowska-Chrobak prowadzi Chór Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego (wcześniejsza nazwa: Chór Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego), który bierze udział w wielu wydarzeniach artystycznych, współpracując z uznanymi dyrygentami i orkiestrami w Polsce. Przez ponad 10 lat działalności z tym zespołem przygotowała ponad 30 dzieł wokalnie-instrumentalnych, które znalazły się w programach filharmonii, w tym Filharmonii Podkarpackiej im. Artura Malawskiego w Rzeszowie. Chór wraz z Polską Orkiestrą Muzyki Filmowej nagrał ścieżkę dźwiękową do filmowej trylogii *Władca Pierścieni* Howarda Shore'a. Ważnym okresem była współpraca z Janem Kantym Pawluśkiewiczem w ramach obchodów 1050. rocznicy Chrztu Polski, gdzie prezentowano *Nieszpory Ludźmierskie*. Bożena Stasiowska-Chrobak dokonała też kilku kilkunastu nagrań płytowych wraz z Chórem Wydziału Muzyki. W roku 2017 ukazała się płyta CD z dziełami A. Schnittkego: *Requiem* oraz *Three Sacred* wydana przez firmę fonograficzną DUX. Dzieło to zostało zaprezentowane jako najważniejsze osiągnięcie artystyczne w procedurze habilitacyjnej.

Praca dydaktyczna to prowadzona przez nią klasa dyrygowania dla studentów kierunku edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej. Wielu z nich z powodzeniem prowadzi własną działalność artystyczną, pracując w charakterze dyrygentów zespołów dziecięcych i młodzieżowych działających w szkołach, przy domach kultury czy parafiach.

W roku 2018 otrzymała stopień naukowy doktora habilitowanego w dyscyplinie sztuki muzycznej nadany przez Radę Wydziału Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej Akademii Muzycznej w Krakowie.

Dr hab. Grażyna Stojak

Z wykształcenia historyk sztuki i pedagog, z praktyki zawodowej muzealnik i konserwator zabytków architektury. W 1984 roku obroniła magisterium na Uniwersytecie Jagiellońskim pt. *Kaplica Księżąt Zbaraskich przy kościele oo. Dominikanów w Krakowie*. Bezpośrednio po ukończeniu studiów rozpoczęła studia na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, które kontynuowała jeszcze przez 2 lata, do 1986 roku. Odbiciem zainteresowań naukowych były publikacje dotyczące obiektów historycznych, dzieł sztuki, ze szczególnym skupieniem uwagi na zabytkowej architekturze.

W 1999 roku został utworzony przewód doktorski na Wydziale Pedagogicznym UJ, co stanowiło podsumowanie prowadzonej dydaktyki i działań popularyzujących polską kulturę na tle europejskich dokonań w tym zakresie. Miało to bezpośredni związek z prowadzoną wówczas pracą dydaktyczną i administracyjną w Kolegium Nauczycielskim w Przemyślu, którego była pomysłodawcą, założycielem oraz pierwszym dyrektorem. W 2005 roku Grażyna Stojak uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych. Rozprawa doktorska pt. *Edukacyjne aspekty wychowania przez sztukę w kształceniu nauczycieli* ukazała się drukiem w 2007 roku, a w 2008 uzyskała nagrodę „Podkarpackiego Pegaza” jako Laureat Nagrody Literackiej „Książka Roku”.

Jest autorką 9 książek, 30 publikacji naukowych i licznych opracowań zawartych w materiałach pokonferencyjnych z zakresu dziejów zabytków architektury, historii fotografii, ochrony zabytków, rewitalizacji dziedzictwa kulturowego, a także esejów i wstępów do katalogów sztuki współczesnej.

W swoim dorobku wystawienniczym posiada liczne ekspozycje, których była komisarzem: *Wystawa portretu w malarstwie polskim od XVI do XX wieku* – wspólnie z dyrektorem MNZP Cezariuszem Kotowiczem (1999 r.), *Mój podpis pamiątką Ci będzie...* i wystawa pt. *Atelier Bernarda Hennera i Adama Wysockiego*. Wystawie tej towarzyszyły dwie odrębne publikacje, które do dzisiaj są wymieniane w licznych opracowaniach, bibliografiach tematycznych i słownikach.

Do szczególnych wydarzeń należała ekspozycja czasowa pt. *Klasa starej daty*, poświęcona nauczaniu na ziemiach polskich w okresie ostatnich 150 lat. Wystawa została nagrodzona w 2003 roku przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego (nagroda „Sybilla 2002”) i była powtórzona w pięciu polskich muzeach.

Grażyna Stojak otrzymała również stypendium twórcze przyznane przez prezydenta Przemyśla na organizację *Wystawy fotograficznej poświęconej życiu scenicznemu Fredreum* oraz opracowanie albumu dotyczącego czarnobiałej fotografii z lat pięćdziesiątych XX wieku profesora Jana Samka. Album *Przemyśl 50-lat temu i dziś* ukazał się w 2003 roku.

W biografii zawodowej Grażyny Stojak na wyszczególnienie zasługuje funkcja dyrektora kolegium nauczycielskiego w Przemyślu (1992–1999) oraz podkarpackiego wojewódzkiego konserwatora zabytków (2008–2016). Urząd ten dysponował wówczas największym budżetem w skali kraju na odnowę zabytków. Przeprowadzono wówczas liczne prace konserwatorskie, w tym restaurację starej zabudowy średniejskiej podkarpackich miast, rewaloryzację sakralnych i świeckich budowli, renowację obiektów drewnianych, zabytków techniki i architektury dworców kolejowych, rewitalizację podziemnych przestrzeni i tras zabytkowych.

W 2018 roku dr Grażyna Stojak złożyła wniosek habilitacyjny. Rozprawę habilitacyjną stanowiła publikacja *Podziemia bazyliki archikatedralnej w Przemyślu i ich rewitalizacja w latach 2009–2015*, która została opublikowana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2017 roku. Habilitację uzyskała w kwietniu 2019 roku na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej.

Od 2015 roku jest adiunktem w Zakładzie Muzeologii w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Dr hab. Dariusz Ziółek

Pracuje na Wydziale Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego od 2015 roku, wówczas uruchomiono kierunek jazz i muzyka rozrywkowa, gdzie prowadzi klasę gitary basowej. Tytuł doktora uzyskał w 2014 roku w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach na podstawie rozprawy doktorskiej *Możliwości sonorystyczne gitary basowej a współczesne techniki wykonawcze na przykładzie kompozycji własnych* napisanej pod kierunkiem profesora Bernarda Maseli. W 2018 roku Rada Wydziału tej Akademii nadała mu tytuł doktora habilitowanego sztuki muzycznej.

Dariusz Ziółek zadebiutował na scenie muzycznej w roku 1985 na festiwalu Jazz Jantar w zespole Zbigniewa Namysłowskiego. Współpracował z najwybitniejszymi muzykami bluesowymi i jazzowymi, między innymi z Henrykiem Miśkiewiczem, Leszkiem Możdżerem, Markiem Soskinem, Krzesimirem Dębskim, Zbigniewem Jaremko, Jorgosem Skoliasem, Zbigniewem Jakubkiem, Kubą Badachem, Ireneuszem Dudkiem, Lorą Szafran, Krystyną Prońko i Ewą Urygą. Koncertował także z wieloma polskimi orkiestrami symfonicznymi i zespołami kameralnymi. W roku 2000 stworzył pierwszy autorski projekt, grupę D-Bass. W 1999 roku nagrał z Grzegorzem Kapołą płytę *Blue Blues*, której kontynuacją była płyta *Blue Blues II* (2000 r.) z udziałem m.in. Tomasza Stańki. Płyta ta otrzymała tytuł „Najlepszej gitarowej płyty bluesowej 2001 roku”. W tym też roku wydał pierwszą płytę solową *4 BASS*, na której znalazło się dziesięć standardów jazzowych nagranych wyłącznie na gitarze basowej. Za nagranie tej płyty otrzymał nagrodę specjalną czasopisma „Gitarą i Bas”. W 2005 roku nagrał płytę pod tytułem *3. Numer* firmowaną przez liderów grupy Krzak, która została uznana za najlepszą gitarową płytę rockową. W roku 2007 wydał drugą autorską płytę *Voice'n'Bass*, będącą oryginalnym projektem, w którym autor połączył grę na gitarze basowej z partią wokalną wykonaną techniką *scat*. Kolejne nagrania to: CD *Blue Blues III*, nagrana z Grzegorzem Kapołą (nominacja do nagrody Fryderyka), *Jedno spojrzenie* – najnowsza płyta Ewy Urygi oraz *4 basy* z zespołem Krzak (nagroda Fryderyka 2012). W roku 2011 z udziałem Dariusza Ziółka powstaje płyta bluesowej wokalistki Elżbiety Mielczarek *Ela, Ela*, a w 2013 album *Blues for You* formacji Grzegorz Kapoła Trio. Kolejne płyty z udziałem artysty to album *In Memoriam* poświęcony pamięci Jana „Kyksa” Skrzeka oraz *Tribute to Chick Corea* nagrany z kwartetem Piotra Matusika. W 2017 roku nagrywa dwie płyty: *5th Avenue Blues* z Trio Grzegorza Kapoły oraz *Poziom prywatny* z zespołem Tomasza Spalińskiego.

W 2018 roku powstaje kolejny autorski album *Dialog*. Na płytę składają się muzyczne duety, do których Dariusz Ziółek zaprosił grono znakomitych muzyków: Henryka Gembalskiego, Zbigniewa Jakubka, Grzegorza Kapołą, Bernarda Maseli, Piotra Matusika, Marka Soskina i Pawła Tomaszewskiego. Płyta ta została wskazana jako dzieło artystyczne w postępowaniu habilitacyjnym.

Dr hab. Dariusz Ziółek jest członkiem Akademii Fonograficznej, Polskiego Stowarzyszenia Jazzowego oraz członkiem-założycielem Polskiego Stowarzyszenia Jazzu Tradycyjnego.

Michał Rusinek (sekretarz Wisławy Szymborskiej) ze studentami IPiD

AGNIESZKA
MYSZKA

„NIEPRÓŻNUJĄCE PRÓŻNOWANIE”, CZYLI ŚWIĘTO W INSTYTUCIE POLONISTYKI I DZIENNIKARSTWA

W dniach 2–7 kwietnia 2019 r. w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa odbył się cykl imprez kulturalno-naukowych o wspólnej nazwie **Dni Polonistyki i Dziennikarstwa**. Wydarzenie zorganizowano już po raz dwunasty, ale po raz pierwszy pod zmienioną nazwą, która zastąpiła wcześniejszą – Tydzień Polonistów.

W tym roku patronat honorowy nad całym cyklem objęli: prof. dr hab. Sylwester Czopek – rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego, Władysław Ortyl – marszałek województwa podkarpackiego, Ewa Leniart – wojewo-

da podkarpacki, Tadeusz Ferenc – prezydent Rzeszowa oraz Małgorzata Rauch – podkarpacki kurator oświaty. Medialnie wsparli nas: Polskie Radio Rzeszów, Telewizja Polska Oddział Rzeszów, Radio Feniks, „Gazeta Wyborcza” (Rzeszów) oraz „Gazeta Codzienna Nowiny”.

XII DNI POLONISTYKI
I DZIENNIKARSTWA

Teatr STOS – spektakl *Moralność pani Dulskiej*
w reż. Anny Demczuk

Program wydarzeń był bardzo bogaty. Już pierwszego dnia uczestnicy mogli przysłuchiwać się dwóm **debatom dziennikarzy**. Pierwsza dotyczyła blasków i cieni zawodu dziennikarza, a wzięli w niej udział redaktorzy z lokalnych mediów, druga była rozmową z młodymi dziennikarzami – absolwentami kierunków: filologia polska oraz dziennikarstwo i komunikacja społeczna na naszej uczelni. Między debatami studenci i uczniowie szkół partnerskich mogli wziąć udział w **warsztatach**. Do wyboru były następujące tematy: *Czy gry komputerowe są literaturą?* (prowadzenie: dr Michał Żmuda), *Pitching – sztuka uwodzenia słowem* (mgr Małgorzata Bożek), *Zarządzanie reputacją i wizerunkiem w Internecie* (dr Jarosław Kinal), *Paszczki, paszczodźwięki i czytanki, czyli jak budować relacje dźwiękowe* (red. Grażyna Bochenek), *Elementy dramy stosowanej w pracy z grupą – Stowarzyszenie KLANZA* (Magdalena Dec, Małgorzata Grabek).

Naukowy charakter wydarzeń podkreśliły **wykłady** zaproszonych gości: dra hab. Michała Rusinka, wykładowcy akademickiego, retora, sekretarza noblistki (*Nic zwyczajnego. O Wisławie Szymborskiej*) oraz prof. dra hab. Kazimierza Ożoga, miłośnika polszczyzny, popularyzatora wiedzy o języku (*Słowa dobre i złe w mediach*). Obydwa – okraszone charyzmą mówców – zostały niezwykle ciepło przyjęte przez słuchaczy.

3 kwietnia odbyła się **Międzynarodowa i Ogólnopolska Konferencja Studentów i Doktorantów**. Po raz pierwszy w jedną konferencję zostały połączone trzy cykliczne sesje: **Obszary polonistyki 6: Internet a język, literatura, kultura i sztuka współczesna** (opieka naukowa: dr hab. Maria Krauz, prof. UR), **Młode dziennikarstwo 3** (prof. dr hab. Grażyna Filip), **W stronę edukacji 2: Lektura wobec wyzwań współczesności** (dr hab. Dorota Karkut, prof. UR i dr Agata Kucharska-Babula). W sumie we wszystkich trzech sekcjach referaty wygłosiło ponad 80 młodych naukowców – studentów i doktorantów.

W tym samym dniu odbyło się pierwsze spotkanie z nowego cyklu: **Pisarze Podkarpacia**. W jego ramach organizatorzy pragną prezentować sylwetki pisarzy i poetów wywodzących się z naszego regionu. Na pierwsze spotkanie została zaproszona Magdalena Louis – pisarka, dziennikarka, tłumaczka, autorka powieści: *Ślady hamowania, Pola, Kilka przypadków szczęśliwych, Zaginione* oraz *Sonia*, a także zbioru reportaży *Chcę wierzyć w waszą niewinność*.

Dla miłośników rywalizacji organizatorzy przygotowali konkursy: **dyktando uniwersyteckie** oraz **konkurs recytatorski** *Fantastycznie lutnia nastrojona*. Z kolei amatorzy studenckich występów mogli obejrzeć sztukę pt. *Moralność pani Dulskiej* (studencki teatr S.T.O.S.) oraz posłuchać **koncertu piosenek** (przeгляд pt. Stu-

dent potrafi). Już po raz trzeci odbyło się też **spotkanie z Grupą Filmową Darwin**.

Tradycyjnie Dni Polonistyki i Dziennikarstwa zamknęła weekendowa konferencja logopedyczna. **VIII Rzeszowska Sesja Logopedyczna** była poświęcona komunikacji alternatywnej i wspomagającej. Temat konferencji jest parafrazą słów Juliusza Słowackiego:

„Chodzi mi o to, aby język giętki / Powiedział wszystko, co pomyśli głowa: A czasem był jak piorun jasny, prędko, / A czasem smutny jako pieśń stepowa, A czasem jako skarga nimfy miętki, / A czasem piękny jak aniołów mowa...”

Tematyka referatów dotyczyła jednak nie tego, jak sprawnie posługiwać się językiem w poezji, ale tego, jak pomóc osobom, które nie potrafią zakomunikować najprostszych, podstawowych potrzeb: jak wspomagać mowę gestami, jak zapewnić osobom niemówiącym udział w życiu społecznym, jak wykorzystywać systemy obrazkowe w komunikacji, jak technicznie wspierać rozwój komunikacji osób z najgłębszymi dysfunkcjami ruchu, największymi niepełnosprawnościami intelektualnymi.

W tegorocznych wydarzeniach Dni Polonistyki i Dziennikarstwa wzięło udział ponad tysiąc osób: pracowników i studentów naszego wydziału, pracowników

i studentów innych wydziałów, uczniów, nauczycieli, dziennikarzy, terapeutów, młodych naukowców i zaproszonych gości. Obchody uświetniła obecność studentów w strojach z epoki oraz uniwersyteckiej maskotki – słonia ArtURa.

Fot. N. Czuba i J. Jędruchów

Studenci IPiD ze słoniem ArtURem - maskotką naszej uczelni

Laureaci dyktanda uniwersyteckiego

MARIA KUZIN
WOJCIECH WALAT

KONKURS. PAMIĘTNIK NAUCZYCIELA. BŁASKI I CIENIE AUTORYTETU PEDAGOGA (DRUGA EDYCJA)

Przyjaciele są jak ciche anioły,
które podnoszą nas,
kiedy nasze skrzydła zapominają, jak latać

Antoine de Saint-Exupery, Mały Książę

Nauczyciele to przyjaciele dzieci, niepowtarzalne osobowości, mistrzowie i profesjonalści: mocne autorytety, dla których dobro dziecka jest wartością ponad wszystkim!

Drodzy nauczyciele wszystkich typów placówek edukacyjno-wychowawczych i szkół, nauczyciele przedszkoli, szkół podstawowych i oddziałów gimnazjalnych, szkół średnich, nauczyciele akademiccy, nauczyciele czynni zawodowo, dyrektorzy placówek, nauczyciele emeryci z całej Polski!

Dla Was organizujemy już drugą edycję konkursu dotyczącego wspomnień z Waszej codziennej, trudnej i mozolnej pracy z uczniem i wychowankiem.

Konkurs jest odpowiedzią na ogromne zapotrzebowanie nauczycieli, którzy chcą się z nami podzielić swoimi doświadczeniami zawodowymi.

Wyrażamy nadzieję, że Państwo okażecie się wspańniętymi narratorami i podzielicie się z nami swoimi wspomnieniami, przeżyciami i refleksją na temat swojej pracy zawodowej, kształtowania się autorytetu nauczyciela, pokażecie sukcesy i porażki, blaski i cienie.

Organizatorem drugiej edycji konkursu są władze Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Zakładu Pedagogiki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Grodka w Sanoku. Te dwie uczelnie kształcą przyszłych pedagogów. To dla nich i dla wielu innych młodych nauczycieli doświadczenia pedagogiczne aktywnych zawodowo kolegów i tych, którzy już odeszli na emeryturę, mogą być drogowskazem w pracy z uczniem.

Celem konkursu jest przedstawienie w formie dowolnie wybranej narracji (opisów, opowiadań, pamiętników) wspomnień i przemyśleń dotyczących pracy zawodowej, a szczególnie: zgromadzenie wiedzy na temat indywidualnych losów zawodowych nauczycieli; poznanie przemyśleń w oparciu o trud codziennej pracy z dzieckiem i uczniem; wyłonienie i opublikowanie w formie monografii oryginalnych prac.

W pracy konkursowej istotne jest zamieszczenie przez autorów następujących treści:

- motywacja wyboru zawodu, obieranie drogi kształcenia;
- sukcesy i porażki;
- działalność twórcza, pasje i zainteresowania zawodowe, poszukiwanie nowatorskich rozwiązań dydaktycznych i wychowawczych;
- rozterki zawodowe;
- działania na rzecz rozwoju danej placówki, pełnione funkcje, współpraca ze środowiskiem;
- pokonywanie trudności wynikających ze zmian niesionych przez reformy oświatowe;

- doskonalenie się zawodowe i przekwalifikowywanie;
- absolwenci, z których jesteśmy dumni;
- refleksje dotyczące kształtowania się autorytetu nauczyciela;
- czas przejścia na emeryturę, czyli zakończenie pracy zawodowej.

Wyniki pierwszego konkursu zostały opublikowane w pracy zbiorowej pt. *Piórem i sercem. Pamiętniki nauczycieli* (Wyd. UR, Sanok–Rzeszów, 2017). W zakończeniu tej książki, swoistym podsumowaniu, znajdujemy kilka refleksji dotyczących specyfiki tego wyjątkowego, a dzisiaj z wielu stron deprecjonowanego zawodu – powołania.

„Uparte sianie ziarna (...) – jak napisała Małgorzata Wilgucka w swoim pamiętniku – jest dosłownym stwierdzeniem wyrażającym ideę pracy nauczyciela. Ziarno zwykle kiełkuje i przeradza się w owoc bardziej lub mniej dorodny. Ale zdarza się i tak, że obumiera i nie wydaje plonu. Tak naprawdę nigdy nie wiemy, jaki owoc wyhodujemy, wyrażamy tylko nadzieję, że ktoś zbierze kiedyś plony naszej pracy”.

Discipulus est prioris posterior dies. Przeszłość zbudowała terazniejszość, a ta daje podwaliny przyszłości...

I tak nieprzerwanie nauczyciele wpływają na całość kształt rzeczywistości. Można wysnuć nawet przypuszczenie, że nauczyciele trzymają „cugle tego świata”. Stąd często mówi się o powołaniu do zawodu nauczycielskiego, o tym, że jest to misja, wezwanie, poświęcenie, pokłon w stronę drugiego człowieka. Praca nauczyciela jest „pociągająca, uskrzydlaająca, energetyzująca i pochłaniająca pedagoga bez reszty” – tak twierdzi wiele autorytetów pedagogicznych, autorów *Pamiętników nauczyciela*.

Z tej właśnie przyczyny narodziła się idea pisania nauczycielskich pamiętników, biogramów i propozycja podjęcia próby podsumowania własnego dorobku zawodowego, ukazania jasnych i ciemnych stron nauczycielskiej, powołaniowej pracy. Warto o tym mówić, pisać, nagłaśniać, aby powoli przywracać rangę tej profesji, nadawać jej należny szacunek, jakim kiedyś się przecież cieszyła. Kiedyś był to zawód tylko dla wybranych, tylko dla tych osób, które obdarzone były niezwykłą osobowością i dzięki swojej wiedzy i przygotowaniu pedagogicznemu, empatii, talentowi i taktowi mogły prowadzić wychowanków przez meandry wiedzy niczym kapitanowie swoje statki przez morskie odmęty.

LUDWIK
BOROWIEC

O SZTUCE I TERAPII W WIEDNIU

Na zaproszenie EFAT (European Federation of Art Therapy) dr Anna Steliga brała czynny udział w konferencji pt. „SPEAKING THROUGH ART – Languages of Art Therapy in Europe”. Wraz z dr Iwoną Bugajską-Bigos (PWSZ w Nowym Sączu) wystąpiła z prelekcją pt. *Art in therapy and education as the language of communication*.

EFAT jest platformą wymiany myśli i doświadczeń wśród arteterapeutów z Europy. Spotkania i konferencja odbywają się raz w roku, w innym kraju europejskim. W 2019 roku organizatorem wydarzenia była Austria. W dniach 10–12 maja do Wiednia przyjechali arteterapeuci z 33 krajów. Polskę w tej organizacji reprezentują tylko dwie osoby – dr I. Bugajska-Bigos i dr A. Steliga z Wydziału Sztuki UR.

JAN WOLSKI

SCENA PROPOZYCJI UNIwersYTETU ZAKOŃCZYŁA SEZON

Autorski, bo kształt każdemu widowisku nadaje prof. **Janusz Pokrywka**, plastyczny, bo obraz, gest, ruch sceniczny, dźwięk i światło przeważają nad słowem, teatr naszego uniwersytetu zamknął kolejny swój sezon.

Jak to scena ta ma w zwyczaju, spektakl zatytułowany *Józef Błogosławiony*, wystawiany wielokrotnie w Rzeszowie, a także w Krakowie, Oświęcimiu, Przemyślu, Krośnie i kilkunastu innych miejscowościach regionu, zakończył swój artystyczny żywot. Spektakl, ale nie teatr. Dekoracje zostały rozmontowane, a zespół budowany jest od nowa do następnego przedstawienia.

***Józef Błogosławiony* to biograficzna tyleż opowieść, co raczej przypowieść o tragicznych doświadczeniach ludzkości podczas II wojny światowej. Pretekstem do niej jest postać salezjanina Józefa Kowalskiego pochodzącego z podrzeszowskich Siedlisk, więźnia obozu Auschwitz-Birkenau, któ-**

ry za wiarę i własne przekonania oddał życie. W ten sposób ukazane zostało czytelne przesłanie, że nawet w najbardziej odhumanizowanych warunkach hitlerowskiego łagru można zachować człowieczeństwo, złamać degradujące je mechanizmy działania totalitarnego systemu. Spektakl nie jest kroniką zdarzeń, które księdzę Józefa doprowadziły do świętości. Jest natomiast znakiem pamięci i zarazem przestrożą, aby zdarzenia takie nie miały już nigdy więcej miejsca. Jakkolwiek trzeba brać pod uwagę, że pewne przesłanki co do takiego finału życia, ledwie 31-letniego księdza, znaleźć można w jego intymnym notatniku, gdzie pod datą 2 października 1930 roku zanotował tajemnicze zdanie: „Cierpieć i być wzgardzonym”. Myśl, którą jego życie zmaterializowało w całości.

Kontekst biograficzny jest tu niezwykle istotny, a działania sceniczne zawierają w sobie specyficzne sprawozdanie z życia Kowalskiego i zarazem pokazywały przemiany wewnętrzne, kontekst jego doświadczeń i kształtowania osobowości, od codziennego życia i chłopskich obyczajów w rodzinnej wsi poprzez czas formowania w szkole salezjańskiej w Oświęcimiu, nowicjacie w Czerwińsku nad Wisłą, pracy duszpasterskiej, później administracyjnej w Przemyślu i Krakowie, aż po finał żywota blisko miejsca, które już znał, tylko teraz noszącego złowieszczą nazwę Auschwitz. W istocie jest to dramatyczna opowieść o człowieku, o jego podmiotowości, a zarazem człowieku, któremu towarzyszy odczuwanie sacrum, co stanowi klucz do zrozumienia i wewnętrzznego przeżycia, a spektakl teatralny staje się tworzywem, w którym od jednostkowego doświadczenia można dojść do uogólniających refleksji natury egzystencjalnej i metafizycznej. Pozornie przebieg zdarzeń, dramaturgia widowiska nie wydają się skomplikowane, a widz staje się niemy świadkiem toczącej się w jego obrębie śmiertelnej walki dobra ze złem. Ich konfrontacja to nie dywagacje na temat możliwości, to nie spekulacje, a jasno i czytelnie pokazana granica między nimi.

Proste, oszczędne środki plastyczne, jak zawsze u prof. Pokrywki, przemawiają jednak z niezwykłą mocą. I nie słowa, a gesty, ruch, pantomima, taniec pobudzają w tajemniczy sposób emocje widowni, czego zespół ak-

Od lewej stoją: Radosław Bocheński, Joanna Sitarz, Paulina Zając, Jolanta Nord, Robert Nowak, Anna Demczuk, Szymon Dorak, Karolina Patruś, Dominika Wyskiel, Janusz Pokrywka – reżyser i scenograf i Bernadetta Wojtuń-Sikora – choreograf. Poniżej: Alicja Krawiec, Rafał Jedynak i Jan Wolski

torski doświadczył jako szczególnego działania zwrotnego, przede wszystkim w rodzinnych księżdz Kowalskiego Siedliskach. Skupienie promieniujące z rzędów publiczności i nieomal transowe napięcie w grze aktorów zły się w jedno. Na takich doznaniach zasadza się istota i magia teatru.

Józef Błogosławiony to spektakl poruszający, w części scen także przerażająca opowieść wojenna, ale zarazem manifest przekonania, że człowiekiem można być wszędzie, w każdych okolicznościach, a głęboka wiara i miłość drugiego człowieka mają moc niezwykłą, są podstawą człowieczeństwa i źródłem naszej siły. Powstał więc obraz uniwersalny w swej wymowie, refleksja historyczna i ponadczasowa, wizja artystyczna i egzystencjalna silnie oddziałująca na wyobraźnię widzów. Sztuka w ogóle, nie tylko widowisko, o którym mowa, jest bowiem tworzywem, gdzie od jednostkowego doświadczenia dochodzi się do ogólnych refleksji, a człowiek, jego podmiotowość stanowią klucz do zrozumienia i przeżycia.

Stworzone przez wizję Janusza Pokrywki, reżysera i scenografa, zjawisko teatralne każdym swoim wystawieniem na scenie budowało niepowtarzalny znak artystyczny, zwłaszcza o kształcie plastycznym, co właściwie jest sygnum rozpoznawczym tego artysty, umiejętnie i w sposób niepowtarzalny łączące talenty z różnych dziedzin sztuki, który potrafi przemówić czytelnymi i pełnymi emocji znakami wizualnymi i akustycznymi, prostymi i skrótowymi, zaskakującymi pomysłami inscenizacyjnymi oraz umiejętnościami formowania gry aktorów, uzyskując w rezultacie całość o wyrazistym i ekspresywnym przesłaniu. Niewątpliwie ta wielospecjalizacja, służąca jego realizacjom teatralnym i każdorazowo ukazująca bogactwo możliwości, jest właśnie efektem scalania różnych języków i przekazów w harmonijną, kreującą rzeczywistość za pośrednictwem czystych i wyraźnych gestów, jedność, a wszystko po to, aby pobudzić wyobraźnię i emocje, zastosować takie zabiegi artystyczne, żeby można było zmetaforyzować wyobraźnię widza i jego wrażliwość.

I NAGRODA DLA CHÓRU UR

Chór Akademicki Uniwersytetu Rzeszowskiego działa od marca 2013 roku. Pomysł zrodził się równocześnie w głowach kilku osób, a najważniejszą ideą powstania nowej organizacji studenckiej było stworzenie grupy, która pozwoli studentom rozwijać się muzycznie. Ruszyły przesłuchania i dość szybko okazało się, że do śpiewania garną się przede wszystkim panie. W ten sposób powstał chór żeński i zaczęła się żmudna, ale i dająca wiele satysfakcji praca. Do momentu wstąpienia w szeregi Chóru dziewczyny miały za sobą różne doświadczenia muzyczne – jedne śpiewały tylko „dla siebie”, inne śpiewały już wcześniej w chórach i zespołach wokalnych, niektóre ukończyły szkołę muzyczną, a inne nigdy nie zetknęły się z żadnym z rodzajów regularnej edukacji muzycznej. Mimo tak dużego zróżnicowania wewnątrz grupy, udało nam się stworzyć dobry, zgrany zespół, żywo zaangażowany we wszystkie realizowane projekty koncertowe i konkursowe.

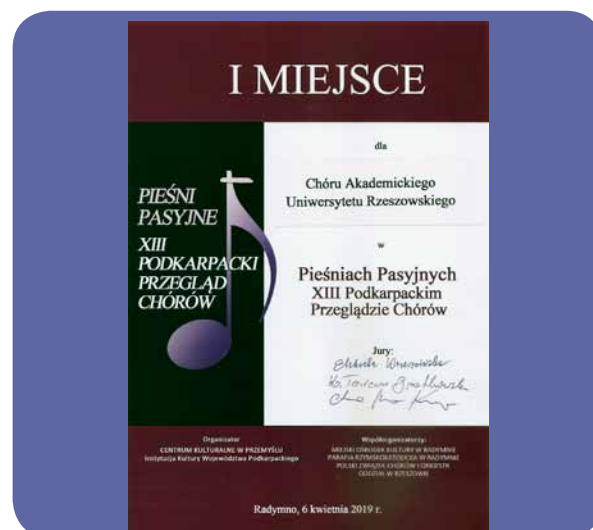
Dziewczyny – jak na studentki przystało – bywają też niesforne, rozgadane, a czasem z próbą wygrywa zaplanowane na kolejny dzień kolokwium... Zdecydowanie mogę jednak stwierdzić, że te kilka lat wspólnej pracy zbliżyło nas wszystkie. Przynależność do takiego zespołu zawsze niesie za sobą „skutki uboczne”: śpiew wymaga wyrażania emocji, niejako wymusza na nas otwarcie się na różne emocje – te dobre i te, które nie zawsze w sobie akceptujemy i lubimy. A kiedy obok wspólnych wyzwań zaczynają łączyć nas emocje – wtedy rodzą się bardzo głębokie i trwałe więzi międzyludzkie.

Od momentu powstania zespół ma dwa główne cele – mieć radość ze wspólnego śpiewania i dawać radość słuchaczom. Dlatego Chór Akademicki UR od początku swojej działalności jest organizatorem rozmaitych koncertów, bierze także udział w imprezach organizowanych przez inne instytucje. Nasza organizacja już pięć lat temu zapoczątkowała cykl koncertów pod nazwą „Leć, kolędo...”, do udziału w których każdego roku zapraszamy inne chóry i zespoły instrumentalne. Staramy się także, aby chórzystki miały możliwość konfrontacji swoich umiejętności z innymi chórami, dlatego w każdym roku akademickim bierzemy udział w festiwalach i konkursach. **Do tej pory otrzymaliśmy m.in. Złoty Dyplom na IV Rzeszowskim Festiwalu Kolęd i Pastoralek, III miejsce na XXII Międzynarodowym Festiwalu Pieśni Religijnej „Cantate Deo” w Rzeszowie**

oraz Srebrny Dyplom na VI Międzynarodowym Festiwalu Kolęd i Pastoralek w Rzeszowie w 2019 roku.

W tym roku zaszła ważna zmiana – mężczyźni przełamali onieśmienie i także chcą śpiewać. W związku z tym Chór zyskał głosy męskie. W lutym tego roku w składzie zespołu pierwszy raz pojawili się panowie. W ten sposób nasz zespół stał się chórem mieszanym, a poziom „zamieszania”, jakie powstało w wyniku tych zmian, mogłam zobaczyć na pierwszej wspólnej próbie. Panowała ogólna ekscytacja, a kiedy na koniec ćwiczeń zobaczyłam satysfakcję, która zajęła miejsce lekkiego zaniepokojenia, wiedziałam już, że razem zbudujemy nowy, równie dobry, a może nawet lepszy zespół.

Po kilku tygodniach pracy w nowym składzie nasz Chór wziął udział w Podkarpackim Przeglądzie Chórów „Pieśni pasyjne”. Była to już XIII edycja konkursu, który odbywa się w Radymnie. Zaprezentowaliśmy utwory wielkopostne w większości polskich kompozytorów, w tym także przewidziany regulaminem utwór obowiązkowy – *Panie, nasz Zbawco* Stanisława Moniuszki, którego dwusetną rocznicę urodzin obchodzimy w 2019 roku. **Dla Chóru Akademickiego trzynastka okazała się szczęśliwa – zespół konkurował z 11 chórami i wygrał rywalizację, otrzymując I nagrodę.** Dla Chóru to nie tylko wyróżnienie, które przez wielu bywa traktowane w kategoriach medalu sportowego. To przede wszystkim potwierdzenie, że droga, na którą dopiero wkroczyliśmy, jest właściwie wybrana. To także ogromna motywacja do dalszej pracy.

UNIwersYTET RZESZOWSKI

DOROTA
BARTUSIK-
-AEBISHER

NOWE NA WYDZIALE MEDYCZNYM

W październiku 2018 roku na Uniwersytecie Rzeszowskim rozpoczęli zajęcia w języku angielskim pierwsi studenci programu English Division kierunku lekarskiego. W związku z uruchomieniem tej formy kształcenia prof. dr. hab. n. med. Artur Mazur powołał pełnomocnika dziekana Wydziału Medycznego ds. English Division. Został nim dr hab. n. med. David Aebisher, prof. UR. Kształcenie lekarzy w języku angielskim jest efektem kilkumiesięcznych przygotowań władz Uniwersytetu Rzeszowskiego i Wydziału Medycznego.

Dla studentów English Division oferuje sześciolletni program edukacyjny, którego ukończenie prowadzi do uzyskania stopnia lekarza. Program ten jest skierowany do absolwentów szkół średnich w Polsce i osób spoza Polski, którzy na egzaminie maturalnym wykazali się doskonałą znajomością nauk biologicznych i fizycznych i są w stanie przejść przedkliniczne i kliniczne szkolenie medyczne w języku angielskim. Przyjęcia na kierunek lekarski English Division odbywają się zgodnie z obowiązującymi w Europie zasadami.

Studenci English Division mają zajęcia z wysoko wykwalifikowaną kadrą nauczycieli akademickich

i profesjonalną kadrą medyczną. Zajęcia odbywają się w nowych obiektach, wybudowanych w ostatnich latach na potrzeby Wydziału Medycznego. Program studiów Wydziału Lekarskiego English Division jest oparty na sześcioletnim europejskim programie obejmującym zajęcia przedkliniczne i kliniczne oraz praktyki prowadzone wyłącznie w języku angielskim. Przedkliniczne i kliniczne nauczanie anatomii, histologii i embriologii odbywa się w nowym budynku Nauk Morfologicznych. Program nauczania jest identyczny z programem kierunku lekarskiego prowadzonego w języku polskim.

Dzięki uruchomieniu English Division wielu zagranicznych studentów rekrutuje się na studia medyczne w Rzeszowie. Aktualni studenci są obywatelami Niemiec, Tunezji, Kenii, Nigerii, Włoch, Norwegii, Belgii, Francji i Polski. Na pierwszym roku kształcą się 18 osób. Studenci znajdują czas na integrację, która przejawia się w udziale w koncertach muzycznych organizowanych na UR i działalności koła naukowego Science Club. Opiekunem studentów I roku jest dr hab. n. med. David Aebisher, prof. UR.

Fot. M. Świąćicki

LEPSZE I CIEKAWSZE KSZTAŁCENIE

Aktualnie w Centrum Symulacji Medycznej Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego realizowane są dwa projekty w ramach programu operacyjnego „Wiedza. Edukacja. Rozwój 2014–2020”.

Od stycznia ub. r. realizowany jest projekt „SIM-health – pielęgniarstwo i położnictwo XXI wieku. Rozwój kształcenia praktycznego pielęgniarek i położnych z wykorzystaniem Monoprofilowego Centrum Symulacji Medycznej na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Celem projektu jest poprawa jakości kształcenia praktycznego poprzez wdrożenie programu rozwojowego oraz utworzenie monoprofilowego centrum symulacji medycznej dla kierunków pielęgniarstwo i położnictwo.

Wartość projektu wynosi 4 121 263,12 zł, a jego zakończenie przewidziane jest na 31.12.2020 r.

Drugim z realizowanych projektów jest „WCSM – edukacja medyczna z wykorzystaniem Centrum Symulacji Medycznej – program rozwojowy Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego”. Celem tego grantu jest poprawa jakości kształcenia praktycznego na kierunku lekarskim poprzez wdrożenie programu rozwojowego, a kluczowym elementem jest utworzenie Wieloprofilowego Centrum Symulacji Medycznej dla kierunku lekarskiego jako obiektu wyposażonego w zaawansowane technologicznie symulatory pacjenta. Nowy program rozwojowy ma na celu poprawę jakości nauczania na kierunku lekarskim.

Wartość projektu wynosi 13 523 079,69 zł, a przewidywany termin zakończenia to koniec 2021 roku.

Powstanie 12 sal symulacyjnych wyposażonych w nowoczesne symulatory medyczne. Przyszli lekarze będą ćwiczyć w warunkach zbliżonych do szpitalnych. Będzie tam ambulans, szpitalny, oddział ratunkowy, oddział intensywnej terapii, blok operacyjny, sala porodowa, sala umiejętności chirurgicznych itp.

Dodatkowo w ramach projektu pracownicy dydaktyczni, naukowo-dydaktyczni oraz pracownicy naukowo-techniczni i pracownicy techniczni wezmą udział w wielu przedsięwzięciach podnoszących ich kwalifikacje.

Wszystkie podejmowane przedsięwzięcia mają na celu podniesienie jakości kształcenia na kierunku lekarskim w zakresie ujednoczenia warunków kształcenia studentów medycyny, kształtowania umiejętności praktycznych w wybranych sytuacjach klinicznych, nauki i doskonalenia prowadzenia procesu diagnostyczno-terapeutycznego z wykorzystaniem symulowanych scenariuszy klinicznych w warunkach odzwierciedlających oddział szpitalny.

Oba programy rozwojowe zakładają ujednoczenie warunków kształcenia studentów kierunku lekarskiego, pielęgniarstwa i położnictwa, rozwój i doskonalenie umiejętności praktycznych, umożliwiając zastosowanie wiedzy teoretycznej w praktyce, w kontrolowanych warunkach, poprzez konkretne i wybrane sytuacje kliniczne, doskonaląc zdolność logicznego, krytycznego myślenia oraz analizy i syntezy. Podniesienie jakości opieki nad pacjentem będzie także możliwe poprzez polepszenie kompetencji w zakresie pracy w grupie i komunikacji z pacjentem. Wszystkie czynności wykonywane przez studentów w Centrum Symulacji Medycznej wykonywane będą z użyciem szpitalnego sprzętu klinicznego, a symulatory medyczne zachowują się jak „prawdziwi” pacjenci. Oddychają, mówią, płaczą, kaszlą, zamykają oczy.

Powstanie Centrum Symulacji Medycznej umożliwi wdrożenie nowego systemu sprawdzania wyników kształcenia oraz prowadzenia egzaminów typu OSCE – zobjektywizowanych i strukturyzowanych egzaminów klinicznych. Wprowadzenie kształcenia w warunkach symulowanych pozwoli również na ćwiczenia w powtarzalnych i kontrolowanych warunkach klinicznych, postępowania w sytuacjach trudnych i rzadko spotykanych. Będzie to miało bezpośrednio przełożenie na zwiększenie umiejętności praktycznych studentów Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz umiejętne podejmowanie decyzji w sytuacjach krytycznych.

Fot. ze zbiorów Ministerstwa Zdrowia

Umowę na finansowanie projektu, „WCSM – edukacja medyczna z wykorzystaniem Centrum symulacji Medycznej – program rozwojowy Wydziału Medycznego UR” w imieniu Ministerstwa Zdrowia podpisywali: Józefa Szczurek-Żelazko – sekretarz stanu, Zbigniew J. Król – podsekretarz stanu i Sławomir Gadomski – podsekretarz stanu.

W imieniu władz Uniwersytetu Rzeszowskiego dokument podpisał dr hab. Józef Cebulski prof. UR – prorektor uczelni.

4 kwietnia 2019 r. odeszła z grona emerytowanych bibliotekarzy Uniwersytetu Rzeszowskiego Eugenia Jagusztyn (z d. Tresseuberg), ur. 01.04.1942 r. w Bolesławiu, skąd wypędziła rodzinę druga wojna światowa. Należała do tych przedstawicieli zawodu, którzy współtworzyli pierwsze rzeszowskie księgozbiory uczelniane związane z powstającymi w naszym mieście w drugiej połowie XX wieku wyższymi uczeniami. Z trzech takich bibliotek w 2001 roku utworzono bibliotekę uniwersytecką.

IRENA
STANISZ

PANI EUGENIA JAGUSZTYN

Akademickie biblioteki powstawały w mieście, które organizację szkół wyższych rozpoczynało od filii uczelni z sąsiednich województw. Pierwsi bibliotekarze byli pionierami w tworzeniu warsztatu pracy naukowej dla nauczycieli akademickich i studentów. Wówczas inne niż obecnie były warunki i techniki pracy bibliotekarzy. W takich realiach rozpoczęła swoją służbę w 1974 roku Eugenia Jagusztyn w byłej Bibliotece Filii UMCS, mając już 12-letnią praktykę w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rzeszowie. Bibliotekarstwo było Jej jednokierunkowym wyborem drogi zawodowej.

Bibliotece uczelnianej pozostała wierna prawie 30 lat, do momentu przejścia na emeryturę. Bardzo szybko dała się poznać jako pracownik kompetentny, osoba energiczna, obdarzona zdolnościami organizacyjnymi. Praca stanowiła dla Niej swoiste wyzwanie, i to zarówno w sensie jakości, jak i czasu wykonywania. Przez wiele lat kierowała Sekcją Gromadzenia i Opracowania Druków Zwartych i Zbiorów Specjalnych. Utożsamiała się z miejscem pracy, czuła się za nie współodpowiedzialna. Mimo różnych zmian organizacyjnych stanowiła jeden z filarów cenionej nie tylko w środowisku rzeszowskim biblioteki o profilu prawniczym i ekonomicznym. Poczucie obowiązku łączyło się w Niej z szacunkiem do książki, bo przez nią służyła rzeszom studentów i kadrze naukowo-dydaktycznej uniwersyteckich wydziałów prawa i ekonomii. Godny naśladowania stosunek do pracy zawodowej łączył się z ogromnym otwarciem na drugiego człowieka. W naszej pamięci pozostało wiele dobrych wspomnień, czynów dobra, które świadczyły spontanicznie współpracownikom, czytelnikom, znajomym i szerokiej rodzinie. Unikała przy tym czułościwości i pusto-

słowa, działała w sposób konkretny, pewny i dający poczucie bezpieczeństwa.

W sercach tych, którzy Ją znali, zapisała się jako człowiek oddany ludziom i pracy, człowiek prawy i godzien szacunku. U kresu życia zmagająca się z ciężką chorobą, pozostając wciąż aktywną. Zostanie w pamięci współpracowników jako osoba, która służyła ludziom, pracy i prawdzie!

Tegoroczne Warszawskie Targi Książki zgromadziły blisko 800 wystawców z 27 krajów oraz ponad 1030 autorów i ponad 80 tys. czytelników

EWA KUC

WYDAWNICTWO UR NA 10. WARSZAWSKICH TARGACH KSIĄŻKI

Jak co roku w maju PGE Narodowy stał się wydawniczym centrum kraju. Właśnie tutaj w trakcie jubileuszowych 10. Warszawskich Targów Książki (23–26.05.2019) oraz towarzyszących im 13. Targów Książki Akademickiej i Naukowej ACADEMIA zbiegły się ścieżki wszystkich najważniejszych polskich wydawców oraz wybranych oficyn z zagranicy. Branża księgarska po raz kolejny spotkała się, aby zaprezentować swoją najnowszą ofertę i porozmawiać o problemach jej dotyczących. W tym zacnym gronie pojawiliśmy się także i my, promując nowości wydawnicze pracowników naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Nasze stoisko wyróżniało się na tle innych, a kolorowe okładki przyciągały wzrok zwiedzających oraz zapraszały do zapoznania z treścią wyeksponowanych tytułów. Spore zainteresowanie wzbudziła także oferta „taniej książki”.

Targowy program był i tym razem bogaty w wydarzenia. Odbyliśmy wiele interesujących spotkań z Czytelnikami i kontrahentami. Nieodłączną częścią targów są konferencje, warsztaty i szkolenia. Wśród najciekawszych paneli można wymienić m.in. „Wirtualny księgarz, automatyczny recenzent”. Zespół specjalistów od uczenia maszynowego i sztucznej inteligencji opracował algorytmy, które „czytają” książki i potrafią ich treść połączyć z cechami fabuły, do tej pory możliwej do uchwycenia wyłącznie przez człowieka. System rozpoznaje relacje i podobieństwa między książkami, a także miejsca, czas, postacie, profesje i stany emocjonalne. System połączony z ocenami użytkowników ma ułatwiać czytelnikom wybór książki spośród tysięcy dostępnych tytułów. Można go samodzielnie przetestować na stronie codoczytania.pl

Nasze stoisko było w strefie biznes, w gronie innych wydawców naukowych zgromadzonych na targach Academia

Ewa Kuc i Robert Szary, przedstawiciele Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego

Wzięliśmy także udział w prezentacji zorganizowanej przez Uniwersytet Warszawski, poświęconej nowej Platformie Polskich Publikacji Naukowych – internetowego serwisu przeznaczanego do udostępniania zasobów polskich czasopism oraz książek naukowych modelu otwartego dostępu. Zakres tematyczny spotkania dotyczył sposobu działania platformy, dostępnych funkcji i narzędzi, korzyści z otwartego udostępniania publikacji naukowych, możliwych modeli biznesowych funkcjonowania czasopism otwartych oraz najnowszych trendów w Otwartej Nauce w Polsce i na świecie.

Targi są najlepszą formą promocji książki, miejscem wymiany doświadczeń i dyskusji dotyczących problemów współczesnego rynku księgarskiego i nowych wyzwań przed nim stojących. Stanowią też cenną inspirację, gdyż tutaj, jak nigdzie, można zobaczyć przekrój krajowej produkcji wydawniczej i trendy w niej obowiązujące.

Przez cztery dni przez stadion przewinęły się rzesze czytelników w każdym wieku. Czytelnicy kochają targi za wyjątkową artystyczno-literacką atmosferę, tysiące oferowanych nowości wydawniczych pachnących świeżą farbą drukarską, za możliwość bezpośredniego kontaktu z autorami i oczywiście za rabaty przygotowane specjalnie na tę okazję. Bardziej spragnieni książkowych przygód wybrali się w tę stadionowo-książkową podróż

z walizką. Pomimo zmęczenia, na twarzach wielu zwiedzających można było dostrzec satysfakcję, każdy bowiem z pewnością znalazł coś dla siebie.

Targi to nie tylko książka drukowana – w nie zabrakło na nich również audiobooków i e-booków. Dużym powodzeniem cieszyła się akcja „Z półki na półkę” polegająca na wielkiej wymianie książek przyniesionych z domu przez innych bibliofili. Dzięki temu zarówno książki, jak i ich nowi nabywcy w myśl idei Umberto Eco zyskali drugie życie, bo przecież „Kto czyta, żyje podwójnie”.

Fot. E. Kuc

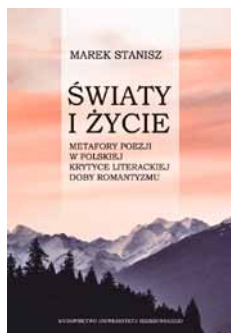

Po przyjeździe na Stadion Narodowy Robert Szary i Adam Tęcza z UR przewożą książki i materiały reklamowe na stoisko

Organizatorzy targów przygotowali niezwykle bogatą ofertę spotkań z autorami, debat, konferencji, warsztatów, lekcji literatury i historii, atrakcji dla dzieci, wydażeń artystyczno-literackich, konkursów oraz wystaw

Wydawnictwo UR poleca

Marek Stanisław, *Światy i życie. Metafory poezji w polskiej krytyce literackiej doby romantyzmu*,

ISBN 978-83-7996-659-2, 2019, 248 ss., format B5, oprawa twarda

Monografia dotyczy zagadnień romantycznej świadomości literackiej. Autor stawia tezę, że najważniejsze elementy teorii poezji z tego okresu nie zostały ujęte w precyzyjnych definicjach, lecz w szeregu metafor ukazujących czynności poetyckie i powinności poety. Bogatym źródłem zainspirowanej poezją metaforyki jest ówczesna krytyka literacka. Systemowa analiza metafor ujmujących istotę poezji romantycznej w polskiej krytyce literackiej pierwszej połowy XIX wieku – wymagająca porównania mnogości wypowiedzi metaliterackich tamtej doby oraz uwzględnienia kontekstów zagranicznej myśli teoretycznoliterackiej – jest pionierskim przedsięwzięciem badawczym. Zestawienie oraz interpretacja obszernego katalogu romantycznych metafor poezji (aktu twórczego, topograficzno-przestrzennych, wizualnych, organicznych) służy ukazaniu filozoficznych, antropologicznych i krytycznoliterackich implikacji językowego obrazu świata trwale obecnej w dyskursie literackim epoki.

Arkadiusz Luboń, *Poza protokołem tłumacza. Refrakcje znaczeniowe w teorii i praktyce przekładu poetów kręgu Kontynentów*,

ISBN 978-83-7996-661-5, 2019, 260 ss., format B5, oprawa miękka

Monografia stanowi studium profili tłumaczeniowych poetów Bolesława Taborskiego, Bogdana Czaykowskiego, Janusza Artura Ichnatowicza, Zygmunta Ławrynowicza, Adama Czerniawskiego i Jerzego Pietrkiewicza, literacko związanych z grupą poetycką „Kontynenty”, skupioną wokół pisma „Kontynenty – Mercuriusz Nowy”, wydawanego w Londynie w latach 50. i 60. ub. wieku. W książce omówiono indywidualne metody i techniki poetyckich tłumaczeń wskazanych poetów, ich praktyki translacyjne, a także koncepcje teoretyczne, które opracowali i przedstawili w swoich esejach, recenzjach, komentarzach i wywiadach. Analizy porównawcze uwzględniają różnorodność wierszy tłumaczonych przez członków grupy z języka angielskiego na polski. Głównym narzędziem wykorzystywanym do celów analizy tekstów jest koncepcja „refrakcji translacyjnej”. Sześć jej typów omówiono w poszczególnych rozdziałach publikacji. Różnice między tekstem źródłowym a tekstem docelowym, które analiza porównawcza jest w stanie wykryć, mogą być interpretowane jako wskaźniki czynników pozatekstowych i pozajęzykowych wpływających na praktykę translatorską poetów.

Od projektu do legendy. Centralny Okręg Przemysłowy po osiemdziesięciu latach (1937-2017), red. **Paweł Grata, Grzegorz Ostasz, Bartosz Pasterski**,

ISBN 978-83-7996-645-5, 2018, 420 ss., format B5, oprawa twarda

Centralny Okręg Przemysłowy był bezsprzecznie największym projektem modernizacyjnym Drugiej Rzeczypospolitej i mimo że jego realizację przerwała agresja niemiecka na Polskę, do dzisiaj budzi żywe zainteresowanie nie tylko mieszkańców objętych nim terenów. Osiemdziesiąta rocznica podjęcia budowy COP stała się dobrą okazją do ponownego zastanowienia się nad wieloma związanymi z tym projektem zagadnieniami przeszłości oraz teraźniejszości. Publikacja jest próbą wielowymiarowego oglądu tego przedsięwzięcia oraz oceny jego roli w gospodarczych i społecznych dziejach Polski w ostatnim osiemdziesięcioleciu. Gwarancję takiego podejścia daje interdyscyplinarny skład zespołu autorskiego, do którego weszli historycy, ekonomiści, socjologowie, medjoznawcy, specjaliści w zakresie architektury, a nawet prawnik i literaturoznawca. Wartością dodatkową jest prezentacja inwestycji COP w szerszym kontekście historycznym i ekonomicznym, na tle innych polskich prób industrializacyjnych czy też odmiennych poglądów na obecność państwa w gospodarce.

MACIEJ
BROŻYNA

ŚWIĘTY BRENDAN, PATRON ŻEGLARZY I PODRÓŻNIKÓW

Wywodzący się z Rzeszowa znany lekarz, podróżnik, założyciel portalu travelbit, twórca Ogólnopolskiego Spotkania Obieżyświatów Trampów i Turystów prof. dr hab. Andrzej Urbanik, reprezentujący Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, jest pomysłodawcą i fundatorem pierwszego w Polsce obrazu patrona żeglarzy i podróżników św. Brendana. Obraz namalowała Joanna Wałek – absolwentka ASP w Krakowie.

Dzięki pomocy i życzliwości Katarzyny Pawlak – dyrektorki Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki, a także ks. prałata Jana Szczupaka oraz ks. dr. hab. Janusza Miąsy, prof. UR nasz Rzeszów stał się pierwszym i jedynym, jak dotąd, miejscem, gdzie podróżnicy, globtro-

terzy oraz turyści wybierający się w podróż będą mogli pomodlić się i prosić o błogosławieństwo. 16 maja br., kiedy obchodzi się wspomnienie liturgiczne św. Brendana w kościele farnym (kościół dzieciństwa prof. A. Urbanika), odbyło się uroczyste wprowadzenie obrazu do świątyni. Mszy świętej przewodniczył ks. prałat Jan Szczupak, a piękne kazanie z przesłaniem dla podróżników wygłosił ks. Łukasz Chmielewski. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta, Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz wszyscy chętni, którzy przybyli licznie tego dnia, by stać się częścią historii i móc opowiadać o tym szczególnym miejscu i znakomitej uroczystości.

Święty Brendan (484–577) jest jednym najbardziej czczonych i najpopularniejszych świętych Irlandii, Szkocji i Walii. Zaliczany do grona tzw. 12 apostołów Irlandii, jest jedną

najstojniejszych postaci haliografii średniowiecza. W 512 r. został wyświęcony na księdza i przez następane lata żeglował do wszystkich wysp otaczających Irlandię i dalej do Walii, Szkocji oraz Bretanii, niosąc słowo Boże, zakładając klasztor i budując kościoły. W latach 512–530 odbył słynną podróż w poszukiwaniu Raju.

Główne dzieła poświęcone świętemu i jego legendzie to *Życie Brendana* w kilku wersjach łacińskich i irlandzkich i szerzej znana *Żegluga świętego Brendana opata* (*Navigatio sancti Brendani abbatís*). Na jej podstawie przypisuje mu się dotarcie na Azory, Wyspy Owczce, Islandię, Grenlandię, a nawet do Ameryki Północnej. Podróże Brendana stanowią jedną z najbardziej niezwykłych i trwałych europejskich legend. Ich opis przetłumaczono na wiele języków, co miało spory wpływ nie tylko na rozwój jego kultu, ale także na kształtowanie się pojęć z geografii. Uczonym trudno jest rozróżnić, co w tych opisach jest faktem, a co mitem.

W latach 1976–77 Tim Severin, podróżnik i badacz, zbudował łódź podobną do używanej przez św. Brendana i przepłynął z Irlandii do Ameryki Północnej przez Islandię. Według Paula Chapmana Kolumb właśnie z *Żeglugi świętego Brendana opata* dowiedział się, że najbardziej sprzyjające prądy morskie i wiatry do podróży na zachód są w okolicy Wysp Kanaryjskich, a do wyprawy na wschód na trasie położonej bardziej na północ, i tychże szlaków trzymał się podczas wszystkich swoich czterech wypraw.

Wyniki przytoczonych badań wskazują, że święty Brendan był rzeczywiście wielkim żeglarzem i podróżnikiem, dlatego słusznie jest ich patronem.

Święty Brendan (484–577)
Patron żeglarzy i podróżników

Brody z płyt betonowych w okresie niskich stanów wody skutecznie hamują przemieszczanie się ryb w rzece

ANETA
BYLAK
KRZYSZTOF
KUKUŁA

RZEKI BEZ BARIER – CO EKOŁODZY MOGĄ PODPOWIEDZIEĆ HYDROTECHNIKOM?

Wśród przekształcanych przez człowieka ekosystemów największe zmiany dotyczą wód płynących. Obserwujemy to nie tylko w Polsce, ale i na całym świecie. Najważniejsze czynniki antropogeniczne odpowiedzialne za degradację rzek to zanieczyszczenia wód, zmiany sposobu zagospodarowania zlewni i zabudowa koryta. Powodują one, poza konsekwencjami przyrodniczymi, duże zmiany hydrologiczne w całej zlewni, co dla kraju o drastycznie małych zasobach wodnych ma daleko idące konsekwencje. W Polsce notujemy od lat coraz głębsze i dłuższe okresy suszy, nawet w Karpatach niektóre mniejsze potoki wysychają całkowicie. W dużym stopniu

jest to efekt działalności człowieka. Regulacje koryt i pobór kruszywa doprowadziły do przyspieszenia erozji dna cieków, które w konsekwencji coraz mocniej wcinają się w podłoże, szybko odprowadzając wodę, drenując obszar zlewni i obniżając poziom wód gruntowych.

Jednocześnie w karpackiej części dorzecza Wisły w drugiej połowie ubiegłego wieku, obok kilkunastu dużych zapór wodnych, powstały setki mniejszych progów, z różnym przeznaczeniem. Część z nich służy do retencjonowania wody, inne mają zwykle spowalniać transport materiału skalnego w korycie. Niskie bariery wpływają na ekosystem potoku w skali lokalnej, jednak

” Zespół pracowników Katedry Ekologii i Monitoringu Środowiska od lat zajmuje się ekologicznymi aspektami funkcjonowania ekosystemów. Pierwszy nurt badań to badania podstawowe, które obejmują m.in. rozważania o znaczeniu heterogenności siedliska dla przebiegu historii życia gatunków i funkcjonowania ekosystemów. Drugim bardzo ważnym nurtem badawczym są badania ekologiczne, mające charakter aplikacyjny i wdrożeniowy.

najczęściej w potoku znajduje się kilka tego typu obiektów, przez co skutki ich oddziaływania są zwielokrotnione. Na obecność barier najszybciej reagują populacje ryb. Progi i tamy uniemożliwiają, lub utrudniają migrację ryb, powodują degradację ichtiofauny. W naturalnym układzie sieci rzecznej zachowana jest drożność korytarza ekologicznego, jakim jest rzeka. Ryby mają dzięki temu możliwość przemieszczania się, co umożliwia odtwarzanie populacji po naturalnych katastrofalnych zdarzeniach, takich jak np. wezbrania powodziowe.

Utrudnieniem w przemieszczaniu się ryb mogą być także obiekty związane z infrastrukturą drogową. Nawet małe konstrukcje, np. betonowe przepusty i przejazdy przez potok silnie ingerują w ekosystem. Poniżej takich konstrukcji dochodzi do wypłukania żwiru i kamieni z dna oraz powstania sztucznych wodospadów, co powoduje utratę drożności cieku. Przepusty rurowe czy okularowe to z zasady przeszkody nie do pokonania przez ryby, są więc bezpośrednią przyczyną ich zaniku na odcinkach powyżej przeszkody. Takie sytuacje dokumentowaliśmy w wielu potokach karpackich. Wpływ pojedynczego brodu czy przepustu jest zwykle ignorowany, ale jeśli wziąć pod uwagę fakt, iż w Karpatach tego typu obiektów są tysiące, to jest to wystarczający powód, aby zastanawiać się nad ich rzeczywistym znaczeniem dla funkcjonowania ekosystemów. W prowadzonych od kilku lat przez nas badaniach staramy się zwrócić uwagę zarządzającym zlewniami na związek między regresem, czasem wręcz zanikiem wielu gatunków ryb, a małą infrastrukturą drogową. Przykładowo udowodniliśmy, że gatunek kluczowy dla cieków karpackich, pstrąg potokowy (*Salmo trutta* m. *fario*), zanika nie ze względu na wzrost populacji wydry, ale na skutek braku możliwości odbywania wędrówek kompensacyjnych oraz korzystania z tarlisk znajdujących się powyżej barier.

Na terenach leśnych najłatwiejszą i najtańszą metodą pokonywania potoków przez samochody z transportem drewna są brody. W celu zabezpieczenia miękkiego podłoża rozjeżdżanego przez ciężkie pojazdy do wyłożenia brzegów i dna potoku stosuje się płyty betonowe. Jednak z biegiem czasu, wskutek ciągłej erozji dna, poniżej brodu powstaje próg erozyjny. Brody z płyt betonowych, z uwagi na niewielką głębokość wody roz-

W efekcie współpracy biologów i hydrotechników powstają przyjazne dla przyrody rozwiązania

lewającej się na płaszczyznach płyt, są konstrukcjami nie do pokonania przez ryby, zwłaszcza w okresie niskich stanów wody. Dlatego odcinki potoków powyżej brodów często są bezrybne. Ekologom nie pozostaje nic innego, jak zaproponowanie hydrotechnikom rozwiązań, które zapewniając możliwość transportu drogami, także leśnymi, umożliwiają prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu potoku. W efekcie współpracy biologów i hydrotechników powstały stosunkowo tanie, trwałe i przyjazne dla przyrody rozwiązania.

Twórcą konstrukcji przegradzających jest nie tylko człowiek, ale może nim być także bóbr europejski (*Castor fiber*), dzięki swoim umiejętnościom uważany za tzw. gatunek inżynierski. Właściwości tam bobrowych, jako barier w migracji ryb, ujawniają się przy niskich stanach wody, gdyż w sytuacji niedoboru wody bobry uszczelniają tamy i ograniczają odpływ ze stawów. To uniemożliwia pokonanie przez ryby nawet niskich tam bobrowych. Jednak w odróżnieniu od zapór budowanych przez człowieka bywa, że tamy bobrowe nie wytrzymują naporu wody i pękają. Potok odzyskuje wówczas drożność, a ryby mogą bez przeszkód migrować w górę. Wieloletnie obserwacje i prowadzone przez nas badania wskazują, że wbrew powszechnym opiniom bobry nie są sprawcami dramatycznego spadku liczby ryb w karpackich potokach. Obalając mit, bobra,

jako zagrożenia dla biocenozy potoków górskich, wskazujemy na ogromne znaczenie tego gatunku w zwiększaniu możliwości retencyjnych zlewni, co jest nie do przecenienia w sytuacji stałego niedoboru wody w Polsce. Tu wielokrotnie ekolog zajmujący się środowiskiem wodnym podpowiada hydrotechnikom, że obecność bobra europejskiego w środowisku daje zdecydowanie więcej korzyści niż strat, zwykle mocno przesadzonych. Wskazujemy, że w sytuacjach wyraźnego konfliktu z potrzebami człowieka są rozwiązania, które taki problem mogą zażegnać, a jednocześnie pokazujemy, że bobry mają ogromny wpływ na wzrost zasobów wody.

Biologzy z Katedry Ekologii i Monitoringu Środowiska od lat zajmują się ekologicznymi aspektami funkcjonowania ekosystemów. Pierwszy nurt badań to badania podstawowe, które obejmują m.in. rozważania o znaczeniu heterogenności siedliska dla przebiegu historii życia gatunków i funkcjonowania ekosystemów. Drugim bardzo ważnym nurtem badawczym są badania ekologiczne, mające charakter aplikacyjny i wdrożeniowy. Akcentujemy w nich, że problemy środowiskowe można rozwiązywać jedynie na podstawie rzetelnej wiedzy ekologicznej. Ten aspekt naszych badań jest szczególnie istotny w czasach, kiedy naturalnych ekosystemów praktycznie brak, a cenne przyrodniczo biocenozy, które przetrwały, powinny być objęte szczególną troską. W sytuacji gdy część rzek uległa zniszczeniu, a ekosystemy większości pozostałych są silnie przekształcone, wnioski wypływające z naszych badań mogą być podstawą do działań naprawczych. Coraz większa grupa hydrotechników, administratorów wód, a nawet samorządy lokalne podejmują działania zmierzające do renaturyzacji rzek.

Docierając z wynikami naszych badań w sferę praktyki i współpracując z różnymi instytucjami zewnętrznymi, podpowiadamy, co robić (a czasem czego nie robić), aby osiągnąć dobry stan ekologiczny całych systemów rzecznych. Wśród wielu sugestii jest np. demontaż progów, zastąpienie niedrożnych przepustów konstrukcjami o dużym świetle, nieingerującymi w dno potoku, czy przebudowa brodów z płyt betonowych. Prowadzone badania potwierdziły skuteczność sugerowanych przez nas rozwiązań. W miejscach, gdzie nie wykazano konfliktu na linii człowiek–bóbr, proponujemy pozostawienie rozlewisk bobrowych, co już skutkuje poprawą warunków hydrologicznych w zlewniach. Mamy nadzieję, że dołożymy choć małą cegiełkę do działań zapewniających przetrwanie unikatowej przyrody naszych Karpat, w tym szczególnie nam bliskich rzek i potoków.

Fot. ze zbiorów Katedry Ekologii i Monitoringu Środowiska

Przepusty rurowe czy okularowe to z zasady przeszkody nie do pokonania przez ryby

W okresie suszy bobry uszczelniają tamy i ograniczają odpływ ze stawów

Często tamy bobrowe nie wytrzymują naporu wody i pękają. Potok odzyskuje wówczas drożność, a ryby mogą bez przeszkód migrować w górę

LUDWIK
BOROWIEC

BADAMY ZALEŻNOŚCI MIĘDZY ORGANIZMAMI A ŚRODOWISKIEM ICH ŻYCIA

Rozmowa z prof. Krzysztofem Kukułą, biologiem, kierownikiem
Katedry Ekologii i Monitoringu Środowiska

– Panie Profesorze, 26 marca b.r. idąc na Pana wykład pod tytułem *Jak chronić przyrodę, czyli ekologia w praktyce*, zastanawiałem się, co usłyszę. W końcu ekologia to słowo odmieniane przez wszystkie przypadki, obecne w gazetach, mediach elektronicznych, wręcz zakorzenione w naszej świadomości. Pan jednak wskazał, że istnieje powszechne niezrozumienie tego, czym jest ekologia jako nauka.

– Jestem biologiem zajmującym się różnymi aspektami funkcjonowania układów ekologicznych, zarówno w środowisku naturalnym, jak i w ekosystemach zmienionych przez człowieka. Z natury rzeczy nie można zajmować się wszystkim, więc jako model do badań ekologicznych wybrałem środowiska wodne, choć nie unikam tematów związanych z funkcjonowaniem ekosystemów lądowych. Patrząc z perspektywy osoby zajmującej się ekologią od wielu lat na wszechobecność terminu *ekologia* i jednocześnie widząc, jak pojęcie to jest zniekształcane, choćby w mediach, próbuję przy każdej okazji wyjaśniać, czym jest *ekologia* w sensie naukowym.

– Czym zatem jest ekologia jako nauka?

– Definicji jest kilka, a samo pojęcie ewoluowało wraz z poszerzaniem się naszej wiedzy. Najczęściej jednak ekologię rozumiemy jako ścisłą naukę przyrodniczą, której zadaniem jest badanie zależności między organizmami a środowiskiem ich życia, zarówno jego elemen-

tami ożywionymi, jak i abiotycznymi. Definiując termin *ekologia*, podkreślam jednocześnie, że osiągnięcia ekologii, jako nauki, nie powinny służyć do konstruowania ideologii politycznej czy kreowania postaw życiowych człowieka.

– A patrząc na otaczającą nas rzeczywistość, można głównie zauważyć właśnie takie „zideologizowane” rozumienie ekologii?

– Otóż właśnie... Mnie, jako osobie zajmującej się nauką, chodzi o oddzielenie potocznego pojmowania *ekologii*, jako swego rodzaju ruchu społecznego, od jej właściwego, naukowego rozumienia.

– Ale to potoczne rozumienie terminu *ekologia* dominuje nad jego naukowym znaczeniem.

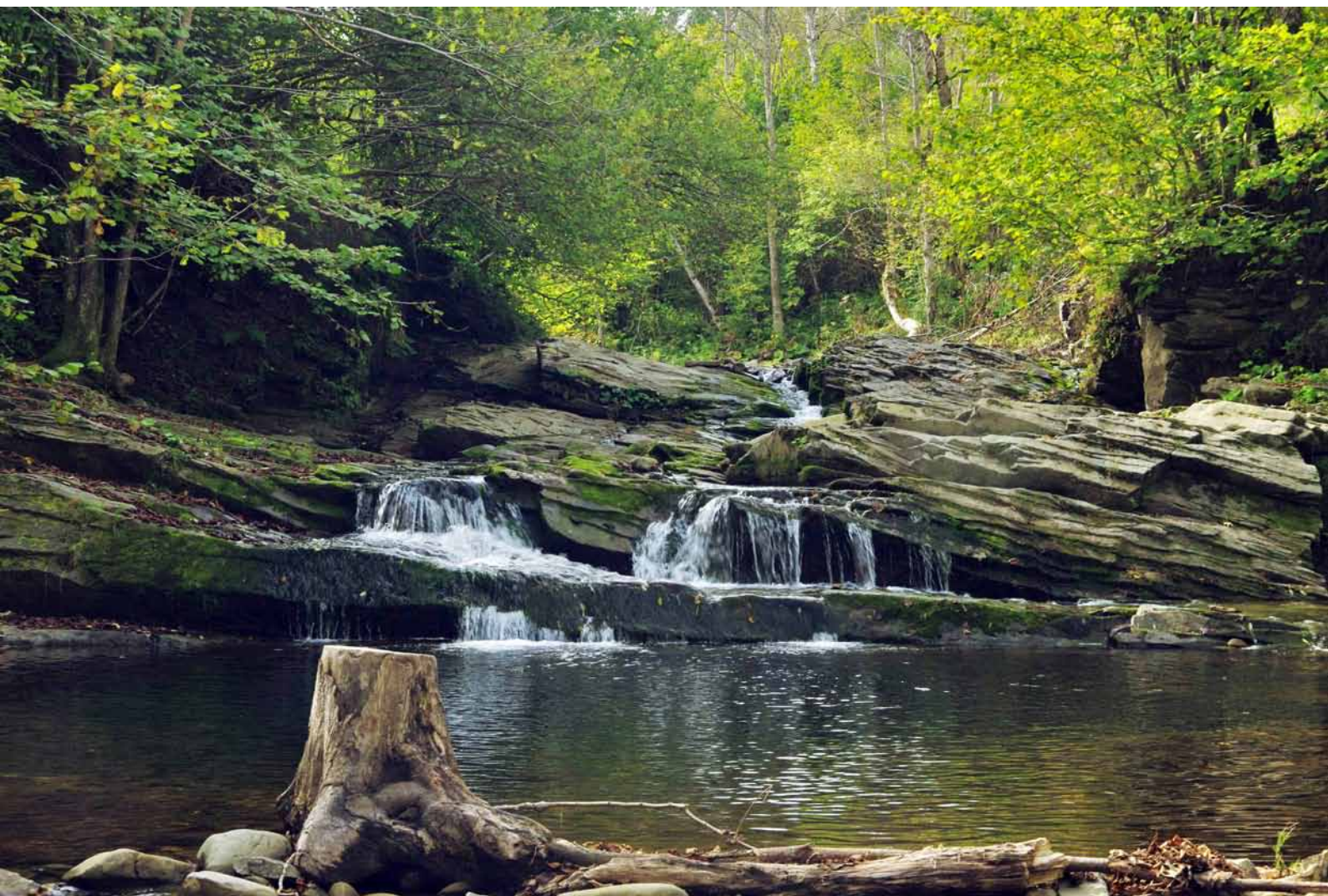
– Żyjemy w świecie kształtowanym przez media, a z nich „wiedza” przenoszona jest na życie codzienne. Mamy zatem „ekologiczne” lodówki i samochody, ale także „ekologiczną” żywność, a nawet „ekologiczne” klapki damskie (naprawdę jest coś takiego). Coraz trudniej sprzedać towar bez certyfikatu „ekologiczności”. W efekcie ekologia rozumiana jest jako swego rodzaju zestaw działań, które chronią środowisko, dając człowiekowi szansę na życie w przyjaznym, zdrowym otoczeniu.

– Jak rozpoznać ekologię „naukową” od „nienaukowej”?

– Ekologia jak każda nauka ma swoją historię. Jako dyscyplina jest stosunkowo młodą dziedziną. O nowocześniejszej ekologii możemy mówić dopiero od lat 60. ubiegłego wieku. Współczesna ekologia ma swój język pojęć, ma odpowiedni zestaw narzędzi i metod badawczych. Postęp technologiczny dał ekologii ogromną ilość nowych narzędzi badawczych, co otworzyło kolejne obszary badań.

Wiedza ekologiczna oparta jest na wynikach badań laboratoryjnych i terenowych. Nasz zespół większość

” Ekologię rozumiemy jako ścisłą naukę przyrodniczą, której zadaniem jest badanie zależności między organizmami a środowiskiem ich życia, zarówno jego elementami ożywionymi, jak i abiotycznymi.

badania wykonuje w terenie, ale analizy w laboratorium są niezbędne. Nasi studenci z niedowierzaniem patrzyli na ilość sprzętu badawczego zabieranego w teren. Mamy tam zarówno urządzenia do pobierania próbek biologicznych, jak i wieloparametrowe sondy do pomiarów zawartości różnych pierwiastków w wodzie, elektroniczne przepływomierze, zestawy do odłowu zwierząt i kilka kompletów akumulatorów zasilających sprzęt. Do tego dochodzą niezbędne narzędzia do wyznaczania i opisu stanowisk badawczych oraz specjalistyczne wyposażenie osobiste. Kiedyś dla zaspokojenia, nie tylko swojej ciekawości, podliczyliśmy ciężar terenowego sprzętu badawczego i okazało się, że zabieramy ponad 150 kg samego wyposażenia podstawowego.

Zebrane w terenie dane wymagają potem odpowiedniej obróbki. Tu z pomocą śpieszy elektronika. Truizmem byłoby podkreślanie, że potrzebny jest komputer. Oczywiście bez komputera nie da się wykonać obróbki danych. Nasza baza podstawowa liczy kilkadziesiąt tysięcy rekordów. Do tego dochodzą bazy cząstkowe. Ogrom danych! Jednak mimo mnóstwa pracy przy zbieraniu tych materiałów, to wciąż tylko dane. Teraz trzeba

tchnąć w nie ducha. I tu kolejny raz pojawiają się nowe narzędzia analityczne, przede wszystkim oprogramowanie do analiz statystycznych. Bez nich współczesna ekologia nie posunęłaby się do przodu. Do interpretacji danych wykorzystujemy specjalistyczne narzędzia statystyczne dające ogromne możliwości interpretacji. Ale trzeba pamiętać, że to tylko narzędzia i z każdego narzędzia trzeba umieć skorzystać. Tylko dobrze przemyślane badania, nie tylko ekologiczne, dają możliwość poprawnej weryfikacji hipotez i dodanie swojej części do osiągnięć nauki,

– Gdzie zatem miejsce na praktykę? Zadajmy pytania szczegółowe - Jak chronić przyrodę? Jak wygląda ekologia w praktyce?

– Wracamy do problemu błędnego rozumienia ekologii jako nauki. Potoczne pojmowanie ekologii to te wszystkie „ekologiczne lodówki, opakowania” itd. Ekologia bardzo często jest także utożsamiana z ochroną środowiska i ochroną przyrody. Tu jasno trzeba powiedzieć, że nie można postawić znaku równości między ekologią a ochroną środowiska. Wyniki badań eko-

logicznych mogą (ale nie muszą!) inspirować, czy dać narzędzia do działań chroniących środowisko. Jednak w zamyśle same w sobie bardzo często nie mają wprost elementu praktycznego.

Prowadzone przez nasz zespół badania mają w dużej mierze charakter właśnie badań podstawowych. Obejmują one m.in. badania relacji drapieżnik–ofiara i wpływu drapieżników szczytowych na biocenozę; wpływu komplikacji siedliska na historię życia gatunków oraz czasową i przestrzenną strukturę zespołów zwierząt – tzw. metazespołów, czy wpływu kolonizatorów pierwotnych na strukturę biocenoz i funkcjonowanie ekosystemów.

Przykładem badań podstawowych są prace prowadzone przez nas z naukowcami z Nowej Zelandii o wzorcach migracji okonia *Perca fluviatilis* w systemie górskich dopływów zbiornika zaporowego. Ich celem jest zdobycie wiedzy o podstawach zjawiska ekspansji ryb charakterystycznych dla wód nizinnych do rzek górskich. Nowatorska metodyka badań pozwalająca na wykrycie pierwiastków śladowych w otolitach ryb daje możliwość opracowania uogólnionego wzorca migracji gatunków oportunistycznych w górę dopływów zbiorników zaporowych. To z kolei pozwoli na poszerzenie wiedzy o roli siedlisk pomostowych w ekosystemach.

Szybko okazało się, że wnioski wyłaniające się z tych podstawowych badań mają znaczenie praktyczne. Władze Bieszczadzkiego Parku Narodowego są bardzo zainteresowane tymi wynikami w świetle zagrożeń, jakie stwarzają dla cennej fauny parku migrujące ze zbiornika solńskiego obce gatunki. Ten przykład pokazuje drugi, bardzo ważny nurt badań ekologicznych w naszej katedrze, tj. badań mających charakter aplikacyjny i wdrożeniowy. We współpracy z kilkunastoma ośrodkami naukowymi wykonujemy badania monitoringowe dotyczące np. oceny stanu zachowania siedlisk i gatunków na obszarach Natura 2000 oraz współtworzyliśmy plany ochrony trzech karpaccich parków narodowych. Zresztą nie tylko środowisko wodne jest obiektem zainteresowania biologów z katedry. Uczestniczyliśmy m.in. w szwajcarsko-polskim projekcie „Ochrona ostoi karpacciej fauny puszczańskiej – korytarze migracyjne”, gdzie badane były szlaki migracyjne dużych ssaków na obszarze Karpat.

– Biolodzy z Katedry Ekologii i Monitoringu Środowiska nie próżnują. Jakie plany badawcze mają Państwo na przyszłość?

– Generalnie zadań badawczych mamy wiele. Oby starczyło na nie czasu. Jak w przypadku wszystkich badań z dużym udziałem prac w terenie teraz liczymy na odpowiednią, dobrą pogodę.

Chcemy kontynuować współpracę z Katedrą Zoologii Uniwersytetu Otago. Mamy kolejne pomysły badawcze i jest obustronna chęć wspólnych działań. Ponadto wszystko wskazuje, że w tym roku i w kolejnych latach będziemy brali udział w ogólnopolskim projekcie monitoringowym, ale nie byłibyśmy sobą, gdybyśmy „przy

okazji” nie zbierali danych wykraczających poza „zwykły” monitoring. Sądzę, że jednym z ciekawszych tematów kontynuowanych w tym roku będzie biologiczna ocena działań renaturyzacyjnych w potokach górskich, w obszarach z intensywną gospodarką leśną.

Na koniec, odpowiadając na pytanie zawarte w tytule uniwersyteckiego wykładu – *Jak chronić przyrodę?*, mogę powiedzieć, że nawet te z naszych tematów, które można zaliczyć do badań podstawowych, w końcu, prędzej czy później, są (lub będą) wykorzystywane w działaniach zmierzających do ochrony przyrody. Wystarczy przypomnieć, że na podstawie naszych badań powstały plany ochrony przyrody parków narodowych, a nasze dane stały się ważnym elementem w uzasadnieniach do tworzenia wielu obszarów w sieci Natura 2000.

– Dziękuję za rozmowę, życzę wielu słonecznych dni podczas wyjazdów w teren i zrozumienia przez otoczenie potrzeby dalszego monitorowania środowiska.

Prof. dr hab. Krzysztof Kukuła, biolog specjalizujący się w badaniach ekologicznych, swoje zainteresowania badawcze koncentruje na zagadnieniach związanych z ekologią wód śródlądowych, kierownik Katedry Ekologii i Monitoringu Środowiska na Wydziale Biologiczno-Rolniczym UR

KATARZYNA
BORYCKA

SKĄD ALERGICY WIEDZĄ, CO IM ZAGRAŻA?

Słyszymy/czytamy czasem w mediach, że: „zagrożenie pyłkiem brzozy jest bardzo duże, osoby uczulone mogą odczuwać dotkliwe objawy alergii...”. Skąd o tym wiemy? Uważny obserwator przyrody zauważy, że „kotki” brzozy stały się dłuższe i bardziej żółte, a przy dotknięciu uwalniają sporo złocistego pyłku. Nie jest jednak w stanie policzyć ziaren pyłku, ani stwierdzić, którego dnia jest ich więcej, a którego mniej. Tym zajmuje się **aerobiologia** – nauka badająca cząsteczki (m.in. ziarna pyłku, zarodniki grzybów, bakterie) biernie przemieszczające się w powietrzu. A jak to się dzieje, że tak małe, niewidoczne gołym okiem cząsteczki jesteśmy w stanie policzyć?

Obecnie najpopularniejszą aparaturą w badaniach aerobiologicznych jest tzw. pułapka wolumetryczna. Słowo „wolumetryczna” oznacza, że badamy stężenie interesujących nas cząsteczek w określonej objętości powietrza. Pułapka (ryc. 1) jest metalowym urządzeniem, do którego przez niewielki otwór aktywnie zasysane jest powietrze o objętości 10 l·m⁻³, co odpowiada przeciętnej objętości powietrza wdychanej przez dorosłego człowieka. W środku mechanizm zegarowy przesuwa ze stałą prędkością metalowy bęben. Z kolei na bębnie przyklejony jest przezroczysty pasek taśmy z lepkiem olejkiem. Dzięki niemu do taśmy „przykleja się” wszystko, co znajduje się w powietrzu. Pułapkę taką umieszcza się najczęściej na dachu budynku.

Aparatura do monitoringu aerobiologicznego

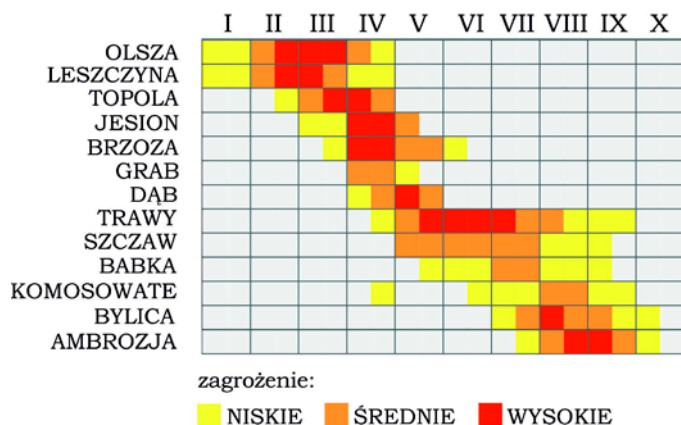
” Latem niebezpieczne są głównie rośliny zielne, często spotykane nie tylko na łąkach, ale też w mieście, na terenach zielonych i na nieużytkach, gdzie nie są koszone. Maj i czerwiec to bardzo niebezpieczne miesiące dla uczulonych na pyłek traw, końcem lipca i w sierpniu zagraża nam pyłek bylicy, zaś na przełomie sierpnia i września „przylatują” do Polski ziarna pyłku ambrozji.

Bębny wymienia się co tydzień, a z przezroczystej taśmy sporządza preparaty. Dopiero oglądając je pod mikroskopem świetlnym, jesteśmy w stanie stwierdzić, co zawiera powietrze i co nam zagraża.

Metoda taka daje nam dużą przewagę nad obserwacjami roślin w miejscu zamieszkania. Bywa tak, że nie zauważyliśmy, aby uczulające nas rośliny już zakwitły, a my kichamy i łzawią nam oczy, gdyż pierwsze ziarna pyłku pojawiły się w powietrzu. Nie jesteśmy przecież w stanie zaobserwować wszystkich roślin w sąsiedztwie, a nasze oko nie sięga np. w górne partie. Trzeba pamiętać także o tym, że przekwitnięcie uczulającej rośliny nie gwarantuje dni bez alergii.

Pyłek wielu gatunków roślin z łatwością przemieszcza się w powietrzu; może opaść na ziemię, a następnie wzbijać się wraz z wiatrem i wcale nie tak łatwo się go pozbyć. Dzięki pułapce aerobiologicznej wiemy np., że pyłek brzozy może występować w powietrzu w wysokich stężeniach nawet przez kilka tygodni po przekwitnięciu drzew. Poza tym ziarna pyłku „przylatują” do nas z in-

KALENDARZ POTENCJALNEGO ZAGROŻENIA ALERGENNYM PYŁKIEM ROŚLIN DLA RZESZOWA

Kalendarz potencjalnego zagrożenia alergennym pyłkiem roślin dla Rzeszowa

nych rejonów świata. Zdarza się czasem, że w Rzeszowie notujemy pyłek olszy i brzozy bardzo późną wiosną, gdy już zapomnieliśmy, że drzewa te u nas kwitły. Najczęściej przybywa on do nas ze Skandynawii i z Rosji.

Ciekawą sytuacją jest coroczna obecność w powietrzu Rzeszowa pyłku ambrozji, jednej z najsilniej alergennych roślin na półkuli północnej. Mimo że stanowisk tej zawleczonej z Ameryki rośliny jest w Polsce tylko kilka i nie rośnie ona w naszym mieście, jej ziarna pyłku przybywają do nas z Ukrainy i z Europy Południowej. Przybywają bardzo późno, nawet we wrześniu, gdy wydaje nam się, że sezon na alergię pyłkową już się zakończył.

A co uczula nas najbardziej? U schyłku zimy i wiosną jest to głównie pyłek drzew (ryc. 2). Największe zagrożenie stanowią ziarna pyłku olszy, leszczyny (kwitnących często już w styczniu!) oraz brzozy. Niestety, złą informacją dla alergików jest wchodzenie alergenów pyłku tych roślin w reakcje krzyżowe między sobą. Co to dla nas oznacza? Otóż jednoczesne występowanie w powietrzu ziaren pyłku olszy i leszczyny – a zjawisko takie ma miejsce co roku – wzmacnia objawy alergii, czyli reakcja alergiczna jest silniejsza, niż byłaby wtedy, gdyby obecny był tylko pyłek jednego z tych rodzajów. Termin sezonu pyłkowego brzozy bardzo rzadko zazębia się z sezonami olszy i leszczyny. Niestety, gdy kwitną brzozy, pylenie rozpoczynają także grab i dąb, które nie są silnie alergenne, jednak wzmacniają reakcję uczuleniową na alergeny pyłku brzozy. Latem niebezpieczne są głównie rośliny zielne, często spotykane nie tylko na łąkach, ale też w mieście, na terenach zielonych i na nieużytkach, gdzie nie są koszone. Maj i czerwiec to bardzo niebezpieczne miesiące dla uczulonych na pyłek traw, końcem lipca i w sierpniu zagraża nam pyłek bylicy, zaś na przełomie sierpnia i września „przylatują” do Polski ziarna pyłku wspomnianej już ambrozji. Pozostałe rośliny wymienione w kalendarzu dla alergików stanowią mniejsze zagrożenie.

A jak jest w innych rejonach świata? W Europie wszyscy mamy problem z wszędobyłską brzozą i trawami. Ponadto w krajach rejonu śródziemnomorskiego olbrzymie zagrożenie stanowi pyłek uprawianej tam oliwki, a także platanów, których w Rzeszowie mamy niewiele, jednak już np. poznaniacy

mogą obawiać się wysokich stężeń pyłku tych drzew. W Europie Południowej oraz np. w Japonii i cieplejszych rejonach Ameryki Północnej alergicy narażeni są na duże stężenia ze strony cyprysów, kasztana jadalnego oraz *parietaria* – rośliny spokrewnionej z naszą rodzimą niealergenną pokrzywą.

Pamiętajmy, że alergię wziewną wywołują nie tylko alergeny pyłku roślin, ale także te znajdujące się w zarodnikach grzybów, albo sierści niektórych zwierząt (np. kotów), bądź na ciele roztoczy bytujących w kurzu. Wiemy, że powietrze w naszych domach także nie jest wolne od zagrożenia alergenami. Jeśli jesteśmy uczuleni na alergeny ziaren pyłku, to częste wietrzenie jest niewskazane w okresie kwitnienia uczulających nas roślin. Najlepszą porą wydaje się być wczesny poranek (gdy stężenia są najniższe), a także dni z ciągłymi opadami (przelotny opad przynosi niewielką ulgę alergikom). Z kolei jeśli jesteśmy uczuleni np. na sierść kota, a odwiedzi nas ktoś ze swoim pupilem, to alergeny przez długi czas będą unosily się w powietrzu i gromadziły w kurzu. Wówczas wietrząc często mieszkania i usuwając kurz, zmniejszamy zagrożenie ze strony alergenów sierści zwierząt, a także ze strony wielu grzybów i roztoczy.

ANNA
STELIGA

„FRIDA. INTROSPEKCJE” W GALERII WYDZIAŁU SZTUKI

Nigdy nie malowałam snów.
Malowałam swoją rzeczywistość
Malowanie wypełniło moje życie

Frida Kahlo

Organizatorami Międzynarodowego Projektu Artystyczno-Naukowego „FRIDA. INTROSPEKCJE” są dwa ośrodki akademickie: Uniwersytet Rzeszowski – Wydział Sztuki oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu – kierunek edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych. Pomysłodawczyniami przedsięwzięcia są dwie panie: dr **Anna Steliga** (UR) i dr **Iwona Bugajska-Bigos** (PWSZ). 22 marca 2019 roku w Galerii Wydziału Sztuki im. Włodzimierza Kotkowskiego uroczystie zainaugurowano w Rzeszowie wystawę będącą wynikiem realizacji tego projektu. Jest to kolejna odsłona tej wystawy, była bowiem ona już prezentowana w Przemyskim Centrum Nauki i Kultury ZAMEK. W planach SA kolejne prezentacje – w Galerii

E/A w Nowym Sączu oraz na Słowacji. Kuratorkami tej ekspozycji są Anna Steliga i Anna Kamycka.

Pretekstem do rozpoczęcia projektu była wystawa „Frida Kahlo & Diego Rivera. Polski kontekst”, która stała się ogromnym wydarzeniem, a miała miejsce w Centrum Kultury ZAMEK w Poznaniu na przełomie 2017 i 2018 roku. Autorki projektu zaprosiły środowiska akademickie z Polski i z zagranicy do podjęcia dialogu z Fridą i jej wizjami, sposobem percepcji świata oraz formą obrazowania. Organizatorkom szczególnie zależało, aby uczestniczki i uczestnicy projektu uzewnętrzniły swoje przemyślenia, koncepcje artystyczne w technikach tradycyjnych i współczesnych. Tak jak otwarta była Frida, tak otwarta była formuła projektu, z dbałością o czytelność dialogu. Unikając bezpośrednich cytatów z twórczości Fridy, uczestnicy projektu nawiązali indywidualną nić kontaktu z ideą tej wybitnej artystki.

Frida Kahlo jest jedną z najsłynniejszych artystek na świecie. To meksykańska malarka, która zasłynęła niezwykłymi, pełnymi ekspresji autoportretami. Wi-

Iwona Bugajska-Bigos – współautorka projektu

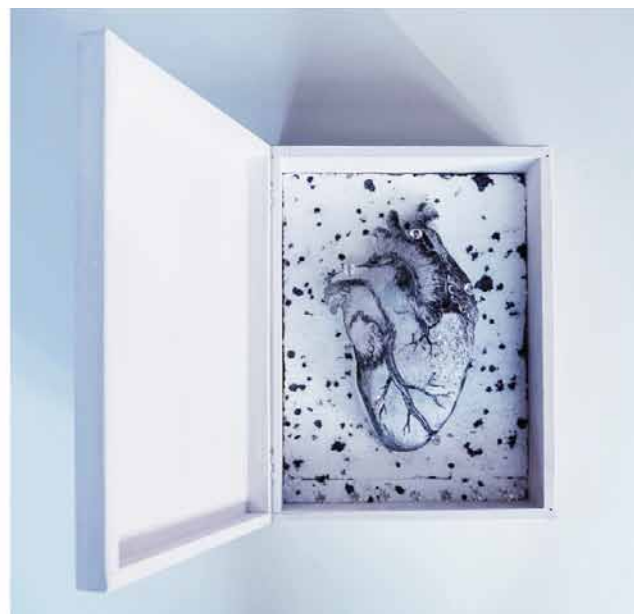
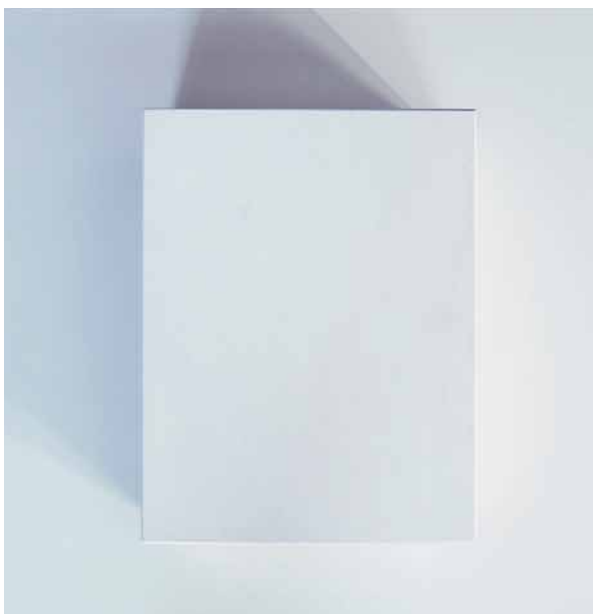

Absolwentka UR Agnieszka Ciura udziela wywiadu

zytówką Fridy Kahlo były charakterystyczne elementy jej prac: wpływy rdzennej kultury meksykańskiej, dramatyczna symbolika, ludowe elementy, a także stosowanie jasnych, barw i wyrazistych kresek, cechy realizmu i uproszczone środki wyrazu. Tak samo ważne były tematy podejmowane w pracach, ściśle związane z jej życiem i doświadczeniami: choroba, poronienia,

śmierć, samotność, fizjologia, ukazywanie kobiecej nagości, przemocy, zdrady, niedoskonałości ludzkiego ciała oraz obrazoburczych opinii, erotyzmu, patriotyzmu czy fascynacji politycznych, co nadało współczesnej sztuce nowy kierunek. Jej sztuka to symbol ciągłej walki i sprzeciwu wobec przyjętych reguł dominującej ideologii, lekceważącej znaczenie i potencjał kobiety.

Pudełko, praca Agaty Karas

Szczególne uwagę przykuwają przejmujące, liczne autoportrety Fridy, które stanowią jej niezwykle pamiętnik, zapis życia, pełnego bólu: fizycznego (poważna choroba, wypadek, trwałe kalectwo) i psychicznego (utrata dziecka, burzliwy związek z Diego, zdrady). Portrety ukazują zmieniającą się kobietę, bacznie przyglądającą się widzowi, swą twarzą wyrażającą niezwykle przeżycia, doznania i wizje.

Tytułowa w projekcie „introspekcja” to z języka łacińskiego wglądanie do wnętrza. W psychologii i pedagogice oznacza analizę własnych subiektywnych stanów psychicznych, myśli i przemyśleń. Jednakże tu zyskuje ona szersze znaczenie. Introspekcja jest zarówno rozumiana jako analiza uczuć, targających nami emocji, czy przyczyn różnych naszych zachowań, ale także dotyczyć będzie tego, co nas otacza i naszych relacji w rodzinie, wśród przyjaciół, w świecie, w którym żyjemy.

Sztuka Fridy była sztuką nadziei i pragnień. Jakie nadzieje i pragnienia my mamy? Czy determinują je nasze stany emocjonalne, wewnętrzny świat, płęć? Dla Fridy wolność miała szerokie znaczenie, jako niezależność osobista, ale także jako ideał. Czym dla nas jest wolność, w tym wolność artystyczna? Frida mawiała: „Po co mi stopy, skoro mam skrzydła?”, a nasze skrzydła dokąd nas poniosą? Czy potrafimy wznieść się ponad doświadczenia i jak Frida bogactwem wizji wnętrza wyrazić swe odczucia?

Do podjęcia dyskursu z Mistrzynią Fridą Kahlo, Meksykanką znaną ze sztuki krzyczącej swą autentycznością i nonkonformizmem, przystąpili artyści z Polski, a także Słowacji, Danii, Portugalii i Stanów Zjednoczonych. Uczestnicy i uczestniczki projektu to studentki i studenci oraz nauczyciele akademicy z Uniwersytetu Rzeszowskiego (kierunki: sztuki wizualne i grafika), z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu (kierunek: edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych), z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, z Państwowej Wyższej Szkoły Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu (Instytut Sztuk Projektowych), z Uniwersytetu Konstantyna Filozofa w Nitrze na Słowacji, z Kean University oraz Bridgewater-Raritan High School z New Jersey w USA, z ESE Escola Superior de Educacao, Politecnico do Porto w Portugalii, a także z Institut For Kunstterapi/ Vibeke Skov w Danii.

Ważnym elementem struktury projektu jest uwzględnienie wątku arteterapeutycznego i prezentacja twórczości osób z niepełnosprawnością. Do projektu zostali zaproszeni uczestnicy wraz ze swoimi instruktorami z dwóch ośrodków: z Warsztatów Terapii Zajęciowej MADA z Nowego Sącza i rzeszowskiego Domu Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Chorych Psychiczenie (Pracownia Plastyczna).

Geneza i koncepcja tytułowych „Introspekcji” stała się mostem, a zarazem punktem wyjścia łączącym bogactwo przeżyć i doświadczeń Fridy Kahlo – jako kobiety i artystki – z analizą subiektywnych stanów wewnętrznych współczesnej przestrzeni egzystencji, przede wszystkim zaś samych uczestników projektu.

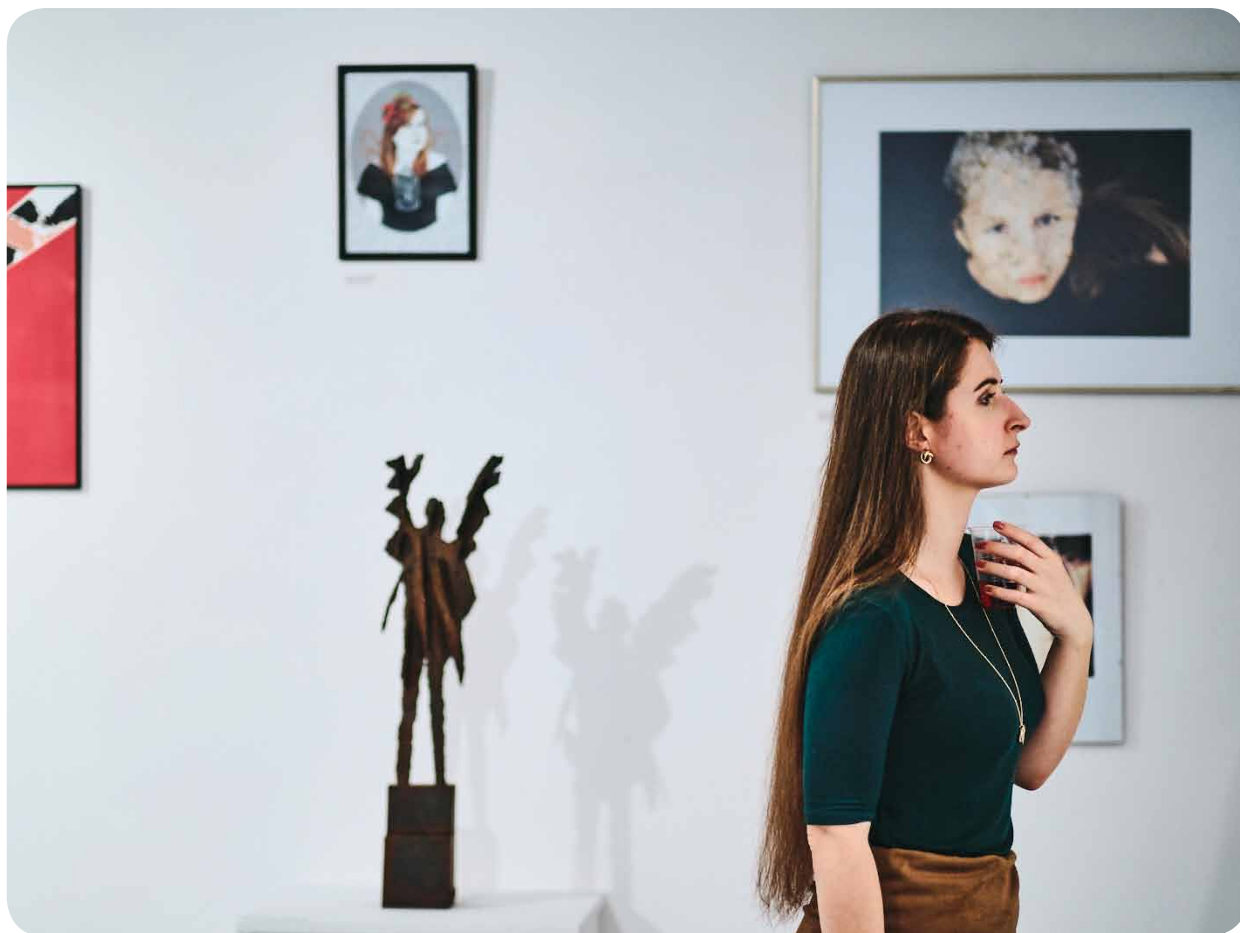
W objęciach Fridy, praca Jacka Wróblewskiego z WTZ MADA

Luksografia 2, autor Tadeusz Duda z DPS

Królowa kwiatów, praca Kingi Ptak z PWSZ w Nowym Sączu

Wystawie towarzyszyła promocja książki stanowiącej część projektu: *Międzynarodowy projekt artystyczno-naukowy. FRIDA. INTROSPEKCJE. International Artistic and Scientific Project. FRIDA. INTROSPECTIONS*; Iwona Bugajska-Bigos, Anna Steliga (red.), Wydawnictwo PWSZ w Nowym Sączu, publikacja polsko-angielska, Nowy Sącz 2018. Jak napisała w recenzji prof. Marlena Makiel-Hędrzak: „cenną stroną tej publikacji są komplementarne wobec siebie artykuły dotyczące sztuki kobiet w różnych jej aspektach. Prezentowane w publikacji dzieła sztuki ujawniają niekończącą się podzielność pojedynczego doświadczenia i jego przystawalność do różnych wymiarów życia. Prace artystów, o często dramatycznej wymowie, poruszają struny najbardziej ukrytych dźwięków istnienia, których brzmienie nie ustaje po ich lekturze. Ekwiwalentem obrazu bywa słowo, często w przestrzeniach poetyckiej narracji, taka też domyka monografię, stanowiąc jej liryczny aneks. Wyjątkowym wymiarem tej publikacji jest zespolenie namysłu teoretycznego z obrazami prawdy własnego świata, jego indywidualnego odczucia i wieloaspektowych powiązań z obszarami kultury”.

Fot. M. Garlak, Z. Kowalska, Ł. Kuźnierz, K. Skrzypiec

MIĘDZYNARODOWY PROJEKT ARTYSTYCZNO-NAUKOWY

FRIDA

INTROSPEKCJE

Wernisaż
22 marca 2019 r. (piątek) o godz. 12:30

Wystawa czynna
do 24 kwietnia 2019 r.

Galeria Wydziału Sztuki UR
im. prof. Włodzimierza Kotkowskiego
Rzeszów, al. mjr. W. Kopisto 2a

Kuratorzy
Anna Steliga
Anna Kamińska

MAŁGORZATA
DZIEDZIC

PO RAZ TRZECI NA UNIWERSYTECIE RZESZOWSKIM

Organizowany od trzech lat systematycznie w Instytucie Filologii Rosyjskiej Festiwal Języka Rosyjskiego z roku na rok cieszy się coraz większą popularnością wśród młodzieży województwa podkarpackiego. W tegorocznej edycji (27.02) udział wzięło prawie 130 uczniów różnych typów szkół i studentów oraz wielu sympatyków języka i kultury rosyjskiej. Uczestnicy przystąpili do trzech konkursów językowych, testu wiedzy na temat współczesnej Rosji oraz zaprezentowali swoje zdolności wokalne, muzyczne i taneczne podczas konkursu piosenki rosyjskiej. Ponadto uczniowie i zaproszeni goście wysłuchali wykładu w języku rosyjskim, uczestniczyli w degustacji potraw kuchni rosyjskiej, a także zapoznali się z działalnością Koła Naukowego Rusycystów Sekcji Sławistycznej oraz Teatralnej. Pomysłodawcą i koordynatorem Festiwalu jest dr Małgorzata Dziedzic.

Dodatkową atrakcją III Festiwalu Języka Rosyjskiego okazał się występ wokalnie-taneczny 50-osobowej grupy przedszkolaków z Dębicy, którzy przybyli do nas w ramach projektu MAŁY EUROPEJCZYK TO JA I TY. Jego autorką jest Anna Szczepanik – dyrektorka Przedszkola nr 1 w Dębicy. Dzieci z wdziękiem zaprezentowały układy choreograficzne oraz zaśpiewały znane rosyjskie przeboje.

Na zakończenie laureaci wszystkich konkursów otrzymali pamiątkowe dyplomy i nagrody rzeczowe ufundowane przez Uniwersytet Rzeszowski oraz sponsorów.

Festiwal swoją obecnością uświetniło wielu znakomitych gości: prof. dr hab. Sylwester Czopek – rektor UR, dr hab. Zenon Ożóg, prof. UR – dziekan Wydziału Filologicznego, Sergei Manko – wicekonsul generalny Federacji Rosyjskiej w Krakowie, Aleksandr Dodonov –

kierownik Departamentu Języka Rosyjskiego w Rosyjskim Ośrodku Nauki i Kultury w Warszawie, Leszek Solarek – wiceprezes Zarządu Stowarzyszenia Współpracy Polska-Wschód, Gabriel Zajdel – prezes Podkarpackiego Oddziału Stowarzyszenia Współpracy Polska-Wschód i Galina Trawkina – prezes Stowarzyszenia Rodaków Rosji w Polsce „GALICYA” .

Zaproszeni goście podkreślali istotną rolę wydarzenia w budowaniu wśród uczniów postaw otwartości, ciekawości świata i życzliwości wobec innych naro-

dów. Konsul Sergey Manko zwrócił uwagę na ogromną rolę znajomości języków obcych w dzisiejszym świecie. Przyznał także, iż tego typu działania przyczyniają się do wzbogacenia wiedzy o kulturze i codziennym życiu narodów naszych krajów, co z kolei sprzyja rozwojowi przyjaźni, dobrych relacji sąsiedzkich i wzajemnego zrozumienia między Polską i Rosją.

Wydarzenie zainicjowane w 2017 roku jest rezultatem szerokiej współpracy Instytutu Filologii Rosyjskiej z instytucjami oraz stowarzyszeniami promującymi dobre relacje polsko-rosyjskie oraz kulturę rosyjską w Polsce.

Patronat honorowy nad festiwalem po raz kolejny objął Podkarpacki Kurator Oświaty, patronat medialny: Radio Via, Radio Rzeszów, Gazeta Codzienna „Nowiny” i portal Nowiny24.pl. III Festiwal Języka Rosyjskiego został również zauważony przez rosyjskie media, korespondenci publicznej stacji telewizyjnej Rossija 1 przy-

gotowali reportaże na temat wydarzenia, który wyemitowano 28.02.2019 r., a na wielu stronach rosyjskiego Internetu zamieszczono informację na temat wydarzenia (m.in. Fundacja Russkij Mir, Rossotrudnichestwo, Rosyjski Ośrodek Nauki i Kultury w Warszawie).

Tegoroczną edycję wydarzenia wsparli: wojewoda podkarpacki, Rosyjski Ośrodek Nauki i Kultury w Warszawie, Stowarzyszenie Współpracy Polska-Wschód, Stowarzyszenie Współpracy Polska-Rosja, Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, Stowarzyszenie Rodaków Rosji w Polsce Galicya, PWN, Centrum Językowe Cosmopolitan i Multikino.

W konkursie leksykalno-gramatyczny dla szkół podstawowych i gimnazjalistów najlepszym okazał się Michał Sydorenko, w grupie uczniów szkół średnich Weronika Kus, a wśród studentów (test leksykalno-gramatyczny) Anna Kuśnierz, Alicja Harapiuk i Agata Wolanin. Konkurs wiedzy o współczesnej Rosji dla uczniów szkół gimnazjalnych i średnich wygrał Benedykt Baljon, a w konkursie piosenki rosyjskiej najwyższej oceniono występ Wiktorii Bucior.

Fot. M. Świącicki i organizatorzy festiwalu

ADAM PEŹIOŁ
KS. STANISŁAW
NABYWANIEC

KONFERENCJA „STEFAN KARDYNAŁ WYSZYŃSKI W OBRONIE KOŚCIOŁA”

Czwarta konferencja poświęcona Prymasowi Tysiąclecia zorganizowana przez Stowarzyszenie Ośrodek Myśli Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego odbyła się 27 kwietnia 2019 roku. Stałym miejscem spotkań jest Szkoła Podstawowa im. Kard. Stefana Wyszyńskiego w Komańczy.

Prezes Stowarzyszenia **Adam Peźioł** we wprowadzeniu do konferencji określił główne elementy postawy i polityki ks. prymasa w czasie jego 33-letniej posługi. Najtrudniejsze były lata 1948–1953 (próby „pokojowego” ułożenia stosunków państwo – Kościół, czego trudnym przykładem było porozumienie Episkopatu z rządem w 1950 r.), następnie uwięzienie prymasa po słynnym „non possumus” w latach 1953–1956. Okres 1956–1970 to niezwykle czas w polskim Kościele; Ślubów Jasnogórskich Narodu Polskiego, Wielkiej Nowenny przed Tysiącleciem Chrztu Polski i peregrynacji obrazu jasnogórskiej Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski z jednej strony, z drugiej zaś opresyjnej polityki reżimu komunistycznego z obsesyjnie antykościelnym i antyreligijnym Władysławem Gomułką w roli głównej. Ostatnia dekada (1970–1981) to stosunkowo „najspokojniejszy czas” stosunków państwo – Kościół, ale trudne

wyzwania dla wspólnoty pod względem zagrożeń moralnych i społecznych. Końcowe lata (1978–1981) to czas niemal triumfu ks. prymasa Wyszyńskiego; kardynał Karol Wojtyła zostaje papieżem, a jego wizyta w 1979 roku to czas największego święta i radości w dziejach. Rok później powstaje wielki 10-milionowy ruch „Solidarności”. Tych wydarzeń by nie było, gdyby nie niezłomna i konsekwentna polityka Prymasa Tysiąclecia.

W pierwszym referacie *Prymasi: Stefan Wyszyński, Józef Mindszenty i bł. Alojzie Stepinac w obronie Kościoła* ks. prof. Stanisław Nabywaniec (UR) pokazał losy i postawy prymasów Polski, Węgier i Chorwacji (Jugosławii) w czasach po II wojnie światowej. „Obrońcy Kościoła z XX wieku – mówił ks. prof. Nabywaniec – w świadomości młodego pokolenia odchodzą w zapomnienie. Takimi obrońcami i swego rodzaju męczennikami za wiarę i Kościół byli ci prymasi”. Byli oni poddawani podobnym próbom i represjom. Organizacje kościelne w podobny sposób niszczone przez reżimy komunistyczne: aresztowania duchowieństwa, likwidacja szkolnictwa katolickiego i usuwanie nauki religii ze szkół, likwidacja Caritas itd. Prymas Wyszyński podjął próbę ograniczonego porozumienia z rządem „celem zabezpieczenia Kościoła przed przyspieszonym zniszczeniem. Wiedział jednak, że istnieje granica kompromisu. Jest nią zdrada. Granicy tej nie przekroczył. Nie zdradził Kościoła ani Narodu. Zapłacił za to wysoką cenę”.

Prymas Węgier József Mindszenty przeciwstawiał się komunistycznym władzom, broniąc praw Kościoła. „Jego odważna postawa – mówił ks. Nabywaniec – stała się coraz bardziej dokuczliwa dla węgierskiej władzy ludowej. Ostatecznie postanowiono się z nim rozprawić w bardzo brutalny sposób. Został aresztowany wieczorem w drugi dzień świąt Bożego Narodzenia 1948 roku”. Postawiono mu zarzuty: zdrady stanu, podżegania do wojny i przestępstw finansowych. Wieloletnie więzienie, a po 1956 roku „zamieszkanie” w ambasadzie amerykańskiej, następnie wyjazd do Rzymu. Resztę życia spędził w Wiedniu – zmarł w roku 1975. Prymas Mindszenty to męczennik polityczny i wielki symbol „Kościoła milczenia”. „Dzięki swej nieugiętej postawie stał się wyrazistym drogowskazem dla wiernych swojego Kościoła i współobywateli” – podkreślał ks. prof. Nabywaniec.

Trzeci prymas przypomniany w referacie to arcybiskup Stepinac z Chorwacji. „Przywódca komunistów jugosłowiańskich Josip Broz-Tito zaproponował prymasowi wypowiedzenie posłuszeństwa Rzymowi i ogłoszenie w Jugosławii narodowego Kościoła katolickiego. Gdy odmówił, został uwięziony, a chorwackich katolików dotknęły krwawe represje. Rok po zakończeniu wojny sąd skazał biskupa „za współpracę z faszystami i działalność przeciwko narodom Jugosławii” na karę 16 lat ciężkiego więzienia połączoną z ciężką pracą fizyczną i pozbawieniem praw publicznych. Abp Stepinac zmarł w roku 1960, a jego szczątki spoczęły w katedrze w Zagrzebiu. Papież Jan Paweł II beatyfikował hierarchę w 1998 r.

Prof. **Paweł Skibiński** (UW) w referacie *Strategia prymasa Wyszyńskiego* ukazał zasadnicze jej elementy, do których zaliczył prymasowskie przekonanie, iż „najistotniejsze zmiany społeczne dokonują się w przestrzeni moralnej, a nie materialnej. W ten sposób – uważa prof. Skibiński – chciał (prymas Wyszyński) wychować nowe pokolenie Polaków, pokolenie moralnie wzmocnione, które zdoła się przeciwstawić skutecznie komunizmowi”. Następnym elementem strategii Prymasa było przekonanie o „bezwzględny szacunek dla życia ludzkiego. Wyrażało się to zarówno w podejmowanej przez obronę życia nienarodzonych..., jak też w przekonaniu, że Polacy nazbyt się wykrwawili podczas II wojny światowej, by móc sobie pozwolić na szafowanie własną krwią nawet w momentach najgłębszych kryzysów” – przypomniał prof. Paweł Skibiński. Kolejny element strategii Prymasa to sprzeciw wobec perspektywy konfrontacji siłowej z komunistami. Prof. Skibiński mówił: „uważał, że takie bezpośrednie starcie skazane by było na niepowodzenie, jednak przede wszystkim dostrzegał w takim nawoływaniu element prowokacji w cudzym interesie. [...] Widział na Zachodzie tendencję do prowokowania destabilizacji bloku sowieckiego kosztem narodów zniewolonych przez Związek Sowiecki”.

Dlatego prymas wyciągał wniosek: „Polacy muszą zawsze liczyć przede wszystkim na własne siły – a więc powinni stawiać sobie realne cele na miarę swoich możli-

wości”. Prymas nie był kunktatorski w swoim działaniu. Świadczy o tym m.in. wystąpienie z orędziem Episkopatu Polski do biskupów niemieckich z 1965 r. Prymasa stać było na podejmowanie przedsięwzięć ryzykownych, wymagających ogromnej odwagi. Odwaga ta polegała na zaproponowaniu pojednania nie tylko biskupom niemieckim, ale w ogóle Niemcom.

W Komańczy **Anna Rastawicka** z Instytutu Prymasowskiego w Warszawie wygłosiła referat *Z Maryją w obronie Kościoła*. Jako propagatorka nauczania Prymasa Tysiąclecia – przez lata należała do grona osób z najbliższego otoczenia prymasa – wskazała w swym wystąpieniu, że całe nauczanie Stefana kard. Wyszyńskiego przeniknięte było troską o człowieka, przekonaniem o jego wielkiej godności i pochodzeniu od samego Boga. Odpowiadając za dwie archidiecezje, występował cały czas w obronie Kościoła, przeciwstawiając się licznym przeciwnościom i atakom.

Wypowiedź Anny Rastawickiej była bardziej świadectwem niż referatem programowym. Przez 12 lat pracowała w sekretariacie ks. prymasa Wyszyńskiego w Warszawie i dzięki temu mogła patrzeć na jego życie i posługę na co dzień. Referentka mówiła między innymi o podpisaniu *modus vivendi* z rządem polskim w 1950 r. Prymas postanowił zawrzeć porozumienie z rządem, aczkolwiek to budziło wiele kontrowersji. Udając się z niepokojem do Rzymu w 1951 r., doznał radosnego rozczarowania. Papież Pius XII okazał mu pełne zaufanie i wyraził przekonanie, że Polska da sobie radę. Trudniejszym rozmówcą okazał się sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej kard. Domenico Tardini. Ksiądz Prymas odpowiedział mu bardzo obrazowo: „Budzi się eminenca, a tu w pokoju siedzi lew. Nie zapraszał go eminenca do siebie. Nie ma bronni. I co eminenca zrobi? Rzuci się na tego lwa z gołymi rękami? Czy będzie eminenca spokojnie robił swoje, nie spuszczać z oka tego lwa?” Usłyszawszy to Tardini zamyslił się i z przejęciem powtarzał po włosku: Leone, leone...”.

Kolejny referent, **Jan Rokita**, wystąpił z referatem *Czy prymas Wyszyński miał rację? Wokół porozumienia państwo – Kościół z 1950 r.* Ta wypowiedź była szerokim omówieniem kontekstu, w jakim zostało podpisane porozumienie z rządem. Mówca nakreślił szeroko tło wydarzeń poprzedzających zawarcie *modus wivendi*, a jednocześnie stawiał wielokrotnie pytanie, co stało się, że ks. prymas zdecydował się podpisać ten dokument, pomimo że kilka miesięcy wcześniej wraz z Episkopatem odrzucał taką możliwość. Szukając odpowiedzi na to pytanie, Jan Rokita zasugerował, że tak naprawdę prymas Wyszyński nie odrzucał socjalistycznych rozwiązań społecznych i socjalnych, a był jedynie przeciwny wszelkim atakom na Kościół. Ta sugestia referenta spotkała się ze zdecydowanym sprzeciwem podczas dyskusji.

W konferencji uczestniczyło ponad 150 osób, byli reprezentanci środowisk naukowych oraz młodzież szkolna i zrzeszona w organizacjach i stowarzyszeniach młodzieżowych.

MAREK ZIN

O ŻYWNOŚCI WYSOKIEJ JAKOŚCI

W tegorocznej konferencji naukowej „Żywność wysokiej jakości” uczestniczyło 127 osób z grona kadry inżyniersko-kierowniczej zakładów przemysłu spożywczego naszego województwa, studenci działający w Kole Naukowym Oceny i Przetwórstwa Żywności „Kabanosik” oraz jedna grupa uczniów szkoły średniej o kierunku spożywczym. Głównym organizatorem była Katedra Przetwórstwa i Towaroznawstwa Rolniczego (Wydział Biologiczno-Rolniczy) oraz Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego. Cykliczna (już 15.) konferencja naukowa „Żywność wysokiej jakości” odbyła się 11 marca 2019 roku pod patronatem prof. dr. hab. Sylwestra Czopka – rektora UR. Podczas spotkania zaprezentowano zarówno wykłady poglądowe, jak i najnowsze wyniki prac naukowych Katedry Przetwórstwa i Towaroznawstwa Rolniczego. Ponadto o rozwoju nowoczesnych metod badawczych w analizie żywności prowadzonej przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemio-

logiczną w Rzeszowie poinformowała szefowa tej instytucji – dr inż. Alicja Zachara, natomiast o problemach jakościowych spożywanego mleka i jego przetworów w województwie podkarpackim i w Polsce mówił mgr inż. Antoni Kogut – prezes Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita” w Trzebownisku.

W trakcie przerwy wszystkich uczestników spotkania poczęstowano między innymi przetworami mięsnymi wyprodukowanymi przez studentów Koła Naukowego Oceny i Przetwórstwa Żywności „Kabanosik” z mięsa zwierząt łownych (dzik, sarna, jeleń). Była to prezentacja nowości, bowiem w konferencji uczestniczyli technolodzy zakładów zajmujących się skupem i przetwórstwem surowca pozyskiwanego ze zwierząt łownych. Pracownicy takich zakładów, jak „Elite” ze Zwierzyńca i „Alta” z Brzozowa byli zachwyceni smakiem i jakością wędlin, bigosu i pierogów z dodatkiem mięsa sarniego.

Uczestnicy konferencji zwiedzili także Centrum Innowacji i Wdrożeń w Przemśle Spożywczym (budynek D-10), gdzie zaprezentowano nowoczesny sprzęt do przetwórstwa mięsa wykorzystywany przez studentów podczas zajęć dydaktycznych i spotkań członków studentckiego koła naukowego. Podczas konferencyjnego spotkania wszyscy mogli w warunkach produkcyjnych i przy „szwedzkim stole” wymienić poglądy oraz dyskutować o badaniach prowadzonych na Uniwersytecie Rzeszowskim. Spotkanie było sponsorowane przez wiele zakładów spożywczych, np.: Zakłady Mięsne „Smak Górno”, Spółdzielnię Mleczarską „Mlekovita” w Trzebownisku, Spółdzielnię Cukierniczą „Roksana” w Strzyżowie, Okręgową Spółdzielnię Mleczarską w Jasienicy Rosielnej, Okręgową Spółdzielnię Mleczarską w Stalowej Woli oraz wiele prywatnych masarni i zakładów.

Fot. M. Gil

LIDIA BRODOWSKI
DAGMARA KUŹNIAR

VII MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA PRAWA LOTNICZEGO I KOSMICZNEGO ORAZ TECHNOLOGII

Od wielu lat jesteśmy świadkami intensywnego rozwoju przemysłu lotniczego i kosmicznego. Nowe rozwiązania technologiczne oraz nowe obszary działania państw rodzą pytania nie tylko na gruncie inżynierii, ale także prawa. Problematyka jest bardzo szeroka i koncentruje się w płaszczyźnie relacji: człowiek – technika – prawo. Państwa rozwijając technologie lotnicze i kosmiczne, muszą tworzyć ramy prawne dla nowych obszarów i form działalności oraz problemów, jakie ze sobą niosą. Wspomnieć należy chociażby o takich zagadnieniach, jak: bezzałogowe wykorzystanie urządzeń w przestrzeni powietrznej, prawa pasażerów w przewozie lotniczym, ochrona środowiska w transporcie lotniczym, eksploracja i eksploatacja zasobów naturalnych kosmosu, militaryzacja przestrzeni kosmicznej, turystyka kosmiczna. Poszukiwanie nowych rozwiązań normatywnych, zwłaszcza na niwie międzynarodowej, jest dość złożone i czasochłonne. Dużą rolę w tym procesie odgrywa dyskusja naukowa jako czynnik stymulujący procesy prawotwórcze oraz jako instrument popularyzujący obroną problematykę. Taki też cel przyświeca organizowanej cyklicznie od siedmiu lat Konferencji Prawa Lotniczego i Kosmicznego oraz Technologii, dla której inspiracją jest bogata tradycja przemysłu lotniczego na Podkarpaciu oraz utworzeniem w Rzeszowie Oddziału Polskiej Agencji Kosmicznej.

Tegoroczna konferencja odbyła się w dniach 10–11 kwietnia, a jej organizatorzy: Zakład Prawa Międzynarodowego i Prawa Europejskiego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa (ELSA) na temat debaty wybrali: „Bezpieczeństwo w międzynarodowym i krajowym prawie lotniczym oraz kosmicznym”. Otwarcia konferencji dokonał rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. **Sylwester Czopek**. Swo-

ją obecnością zaszczylicili również: senator prof. dr hab. **Aleksander Bobko** oraz **Paweł Wais** – dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego i **Stanisław Kruczek** – członek Zarządu Województwa Podkarpackiego. Przekazano też wiadomość multimedialną od pani poseł w Parlamencie Europejskim **Elżbiety Łukacijewskiej**. W tym roku głównym partnerem konferencji był Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego.

Uroczystego przywitania zaproszonych gości i prelegentów dokonała dr hab. **Elżbieta Dynia**, prof. UR. W swoim wystąpieniu przypomniała historię konferencji, podkreśliła jej wymiar praktyczny i znaczenie jako wizytówki rzeszowskiego ośrodka akademickiego. Zaznaczyła też, że wymiernym tego efektem jest znalezienie się Zakładu Prawa Międzynarodowego i Prawa Europejskiego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego wśród wybranych jednostek naukowych, zaproszonych do współpracy w ramach Polskiego Centrum Prawa Kosmicznego – pierwszego tego rodzaju przedsięwzięcia popularyzatorskiego i naukowego w zakresie międzynarodowego prawa kosmicznego w Polsce.

Jak co roku konferencja zgromadziła przedstawicieli nauki i praktyki specjalizujących się w prawie lotniczym i kosmicznym, tak z polskich, jak i zagranicznych ośrodków naukowych. Wśród prelegentów byli przedstawiciele takich ośrodków naukowych i jednostek, jak: Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet w Białymstoku, Akademia Sztuki Wojennej, Lotnicza Akademia Wojskowa, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Politechnika Rzeszowska, Politechnika Śląska, Staropolska Wyższa

Szkoła w Kielcach, Polskie Linie Lotnicze LOT S.A., Civil Aviation Authority of Pakistan, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Koretsky State and Law Institute of National Academy of Science of Ukraine, Kancelaria Prawna Weil Gotshal & Manges.

Trwająca dwa dni konferencja została podzielona tematycznie na cztery sesje. Pierwszy dzień poświęcony został problematyce bezpieczeństwa w żegludze powietrznej i bezpieczeństwa w przestrzeni kosmicznej, w drugim dniu dominowała problematyka bezpieczeństwa lotniczego. W referatach poruszono zagadnienia związane z bezpieczeństwem w perspektywie zarządzania ruchem lotniczym, systemami biometrycznej identyfikacji osób na lotniskach, cyberprzestępczością w lotnictwie cywilnym, wypadkami lotniczymi, emisją gazów cieplarnianych, wykorzystaniem sztucznej inteligencji w transporcie lotniczym, danymi PNR, prawami pasażerów, działalnością Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego, regulacjami prawa unijnego w zakresie bezpieczeństwa obsługi technicznej statków powietrznych, systemem kontroli bezpieczeństwa w transporcie lotniczym, przewozem niebezpiecznych przedmiotów, bezpieczeństwem militarnym państwa, ruchem bezzałogowych statków powietrznych w przestrzeni niewydzielonej, ich certyfikacją oraz granicami legalnego wykorzystania, a także bezpieczną przestrzenią kosmiczną jako gwarantem bezpieczeństwa globalnego, obowiązywaniem traktatu kosmicznego z 1967 r., dopuszczalnością ustanowienia zastawu na obiekcie kosmicznym, bezpie-

czeństwem turystyki kosmicznej oraz rozwojem technik satelitarnych i teledetekcją.

W podsumowaniu Konferencji Pani dr hab. prof. UR Elżbieta Dynia podkreśliła walor naukowy wystąpień i dyskusji w zakresie analizy i oceny dorobku legislacyjnego oraz ich praktyczny wymiar. Konferencja stała się znakomitą okazją do wymiany poglądów i zacieśnienia współpracy przedstawicieli różnych środowisk naukowych.

Fot. organizatorzy konferencji

IZABELA
PASTERNAK

ŁĄCZY NAS FILOZOFIA

Rada Naukowa Instytutu Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego w lutym 2019 r. wystąpiła do instytutów filozofii dwóch najbliższych zagranicznych uniwersytetów: Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki (Ukraina) i Uniwersytetu w Preszowie (Słowacja) z propozycją nawiązania bliższej naukowej współpracy pomiędzy tymi trzema ośrodkami. Projekt nazwany został **Filozofia: Lwów – Preszów – Rzeszów**. Propozycja spotkała się z entuzjastycznym przyjęciem zarówno na Ukrainie, jak i na Słowacji, wobec czego idea współpracy została zmaterializowana w postaci seminarium naukowego zorganizowanego w dniach 6–7 maja 2019 r. na Uniwersytecie Rzeszowskim pod hasłem „**Filozoficzna refleksja nad wyzwaniem ludzkości u progu XXI wieku**”. Ze strony słowackiej do Rzeszowa przybyli: prof. Vasil Gluchman i doc. mgr. Ján Kalajtzidis, PhD., natomiast z Ukrainy przybyła trzyosobowa delegacja: prof. Anatolij Karas, doc. Iryna Puktha i doc. Oksana

Sarabun. Stronę polską reprezentowali: dr hab. Przemysław Paczkowski, prof. UR, dyrektor Instytutu Filozofii UR, prof. Leszek Gawor, kierownik Zakładu Filozofii Społecznej i Filozofii Kultury, a także inni filozofowie z Uniwersytetu Rzeszowskiego.

W pierwszym dniu uczestnicy seminarium wygłosili referaty, które zogniskowane były wokół następujących zagadnień: rewolucja informatyczna (pozytywne i negatywne skutki rozwoju sztucznej inteligencji), rewolucja biotechnologiczna (problemy bioetyki, zagadnienia związane z posthumanizmem), przemiany w sferze politycznej i medialnej (rola mass mediów w kształtowaniu polityki i współczesnego populizmu, polityka w Internecie, status jednostki w życiu społeczno-politycznym

Od lewej siedzą: dr hab. Przemysław Paczkowski, prof. UR, prof. Vasil Gluchman, doc. mgr. Ján Kalajtzidis, PhD., prof. Leszek Gawor, prof. Anatolij Karas, doc. Oksana Sarabun, doc. Iryna Puktha

Od lewej: prof. Vasil Gluchman, doc. mgr. Ján Kalajtzidis, PhD

XXI wieku), zagrożenia ekologiczne (wizja globalnej katastrofy ekologicznej). Obrady stanowiły znakomite forum wymiany myśli oraz otworzyły nowe perspektywy badawcze, a także będą podstawą do szczegółowych warunków dalszej naukowej współpracy pomiędzy trzema ośrodkami badawczymi, co było przedmiotem roz-

mów drugiego dnia. Zadeklarowano nie tylko chęć, ale wręcz konieczność cyklicznych spotkań, organizowania wspólnych konferencji, seminariów, a także wspólnych wydawnictw. Następne spotkanie w ramach projektu zaplanowano w Preszowie.

Fot. I. Pasternak

WOJCIECH
FURMAN

WSPÓŁCZESNE KOMPETENCJE MEDIALNE

Była to ósma z dorocznych konferencji medialnych, jakie organizuje Zakład Komunikowania Społecznego w Instytucie Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego wspólnie z Towarzystwem Studiów Dziennikarskich. W bieżącym roku konferencja odbyła się 8 kwietnia, pod patronatem **Jerzego Borcza** – przewodniczącego Sejmiku Województwa Podkarpac-

kiego. W konferencji aktywnie uczestniczyło 28 osób, wygłaszając referaty lub prowadząc obrady. Oprócz gospodarzy byli to reprezentanci środowisk akademickich z Katowic, Krakowa, Lublina, Łodzi, Poznania, Torunia, Warszawy i Wrocławia. Ponadto w konferencji wzięła udział grupa studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Obrady konferencji przebiegły w dwóch sesjach plenarnych oraz dwóch sesjach tematycznych. W każdej sesji przedstawiono po 6 referatów. Wbrew początkowym obawom okazało się, że krótki czas 15 minut, jaki został przewidziany na jeden referat, wpłynął dyscyplinująco na autorów. Zdecydowana większość z nich mówiła zwięźle i na temat, dzięki czemu nie zabrakło czasu na prowadzenie wartościowych dyskusji.

Obszerne zagadnienie kompetencji medialnych rozpatrywano z wielu punktów widzenia. Kilka referatów koncentrowało się na kompetencjach nadawców, etyce dziennikarskiej oraz umiejętnościach warsztatowych dziennikarzy. Nie zabrakło spojrzenia na kompetencje odbiorców, w tym nie tylko na poprawny dobór oraz odczytywanie treści przekazów, lecz także na ich praktyczne implikacje. Wielu referentów zwracało uwagę na zagrożenia wiadomościami z założenia fałszywymi oraz na możliwości zapobiegania i obrony przed manipulacją przekazami medialnymi. W kilku referatach wskazano na znaczenie obywatelskiego monitoringu mediów oraz na możliwości wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego, jakie otwiera zastosowanie mediów cyfrowych.

Przeciwnieństwem kompetencji jest wykluczenie. Podczas konferencji wskazywano, że dopóki nie znano pisma, nie istnieli analfabeci. Podobnie o wykluczeniu medial-

nym lub cyfrowym zaczęto mówić dopiero wtedy, gdy upowszechniły się media elektroniczne. Jednak współczesna postać wykluczenia może przyjmować również postać kompetencji pozornych. Trudno przecież nazwać cyfrowym analfabetą osobę korzystającą z Facebooka, a wedle Wikipedii w styczniu 2018 roku Facebook miał ponad dwa miliardy użytkowników. Tymczasem atrakcyjna plotka, umieszczona na Facebooku i czytana za darmo, rozchodzi się szybciej i ma większy zasięg, a przez to również większy wpływ niż rzetelne wiadomości, które mają tę wadę, że są dostępne w witrynie poważnej gazety dopiero po odszukaniu tej witryny i często po wniesieniu opłaty. Wynika z tego, że plotka swobodnie obiega świat, a wiedza mieszka „w zagrodzonym osiedlu”.

Potwierdzeniem poczucia owych pozornych kompetencji może być znany cytat z Kartezjusza: „Rozsądek jest to rzecz ze wszystkich na świecie najlepiej rozdzielona, każdy bowiem sądzi, że jest w nią tak dobrze zaopatrzony, iż nawet ci, których we wszystkim innym trudno jest zadowolić, nie zwykli pragnąć go więcej, niżli posiadają”.

Referaty wygłoszone podczas konferencji, które pozytywnie przejdą procedurę recenzyjną, zostaną opublikowane w tematycznym numerze kwartalnika „Polityka i Społeczeństwo”, który ukaże się pod koniec 2019 roku.

BARTOSZ
PASTERSKI

PIERWSZA KONFERENCJA Z CYKLU „OBLICZA POLSKIEJ MODERNIZACJI”

4 i 5 kwietnia 2019 roku w Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce (koło Krosna) odbyła się konferencja „W drodze ku niepodległości. Przemiany modernizacyjne na ziemiach polskich w II połowie XIX i na początku XX wieku”. Sesja została zorganizowana przez Wydział Socjologiczno-Historyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego w ramach projektu „W drodze ku modernizacji. Niepodległa Polska i wolni Polacy w XIX–XXI wieku” i stanowiła inaugurację cyklu spotkań naukowych pod hasłem „Oblicza polskiej modernizacji”.

Wybór muzeum w Bóbrce jako miejsca obrad był naturalnym nawiązaniem do tematyki spotkania, a także potwierdzeniem współpracy obu instytucji w realizacji całego zadania. Konferencję rozpoczął dr hab. **Paweł Grata**, prof. UR – dziekan Wydziału Socjologiczno-Historycznego UR, prezes Polskiego Towarzystwa Historii Gospodarczej, który powitał historyków gospodarczych, historyków społecznych oraz ekonomistów z wielu polskich ośrodków akademickich. Oficjalnego otwarcia konferencji dokonał natomiast prof. dr hab. Marek Koziorowski – prorektor ds. nauki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Zgromadzonych w sali konferencyjnej przywitał również Ryszard Rabski – prezes zarządu Fundacji Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce.

Program konferencji realizowano podczas spotkań w sekcjach. W pierwszej zatytułowanej *W oczekiwaniu na niepodległość* moderatorem był prof. dr hab. Marek Koziorowski. Wystąpienia badaczy zainaugurował referat prof. dra hab. Wojciecha Morawskiego ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie pt. *Industrializacja a modernizacja. Doświadczenia polskie*. W referacie dr hab. prof. UW Cecylii Leszczyńskiej z Uniwersytetu Warszawskiego pt. *Zmiany w poziomie rozwoju ziem polskich w drugiej połowie XIX wieku (1870–1914)* zostały zaprezentowane szacunki regionalnego produktu *per capita* pod koniec XIX wieku i na początku XX wieku. Dr Marian Zalesko z Uniwersytetu w Białymstoku przedstawił referat pt. *Debata o modernizacji w polskiej myśli ekonomicznej II połowy XIX i początku XX wieku*. Ostatnim prelegentem w tej części był dr hab. Sławomir Kamosiński, prof. UKW z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, który przedstawił referat pt. *Marka polskość w epoce niebytu w XIX wieku*.

Po wysłuchaniu referatów odbyła się dyskusja. Po jej zakończeniu uczestnicy sympozjum udali się na zwiedzanie Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce. Prelegenci zobaczyli m.in. czynną kopankę „Franek” z 1860 roku, kopankę „Janinę”, warsztat z II połowy XIX wieku, dom Ignacego Łukasiewicza czy wiertnice z drugiej połowy XX wieku.

Drugą sesję pod hasłem *Impulsy modernizacyjne w gospodarce ziem polskich* moderował prof. Paweł Grata. Jako pierwszy wystąpił prof. dr hab. Mirosław Kłusek z Uniwersytetu Łódzkiego, który zaprezentował referat pt. *Rola spółdzielczości kredytowej w modernizacji rolnictwa na ziemiach zaboru austriackiego i rosyjskiego*. Prof. dr hab. Piotr Franaszek z Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawił referat pt. *Przemysł naftowy jako czynnik modernizacji gospodarki i społeczeństwa galicyjskiego*. Prof. dr hab. Janusz Kaliński z Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie wygłosił referat *Udział kapitału rodzimego w rozwoju kolejnictwa do 1918 roku*. Ostatnim prelegentem tej części był dr hab. Krzysztof Broński, prof. UE z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, który wygłosił referat pt. *Uwarunkowania procesów modernizacji gospodarki Galicji w okresie autonomii – zarys problematyki*.

Po tym wystąpieniu rozpoczęła się dyskusja skupiona wokół tematu czynników modernizacyjnych w gospodarce. Oficjalnego zamknięcia pierwszego dnia konferencji dokonał prof. Paweł Grata, który podsumował także naukowy plon pierwszego dnia obrad.

W drugi dzień konferencji rozpoczęła się trzecia sesja pt. *Przemiany społeczne przełomu wieków*, którą moderowała dr hab. Edyta Czop, prof. UR. Tę część otworzył dr hab. Karol Chylak ze Społecznej Akademii Nauk w Warszawie, który przedstawił referat *Ubezpieczenia społeczne jako odpowiedź na procesy modernizacyjne społeczeństwa na ziemiach polskich do I wojny światowej*. Jako druga wystąpiła dr hab. Barbara Danowska-Prokop, prof. UE z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach z referatem pt. *Ubezpieczenia brackie na Górnym Śląsku*

i w Zagłębiu Dąbrowskim w II połowie XIX w. Dr hab. Katarzyna Sierakowska, prof. IH PAN z Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie zaprezentowała referat *Matki, ojcowie i dzieci – ziemie polskie na przełomie XIX i XX wieku*. Jako ostatni w tej sesji wystąpił prof. dr hab. Włodzimierz Mędrzecki z Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie z referatem *Procesy modernizacyjne w obrębie polskiej warstwy chłopskiej w okresie I wojny światowej*.

Po wysłuchaniu referatu odbyła się dyskusja poświęcona tym razem rozmaitym aspektom przemian społecznych przełomu XIX i XX wieku na ziemiach polskich.

Moderatorem czwartej sesji pod hasłem *Odcienie polskiej modernizacji* był dr Jarosław Kinal. Tę część obrad otworzył dr hab. Roman Macyra, prof. UAM z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu referatem pt. *Przesłanki odmienności wielkopolskiej ścieżki modernizacyjnej na przełomie 19. i 20. stulecia*. Dr Kamil Kowalski oraz dr hab. prof. Rafał Matera, UŁ z Uniwersytetu Łódzkiego wygłosili referat pt. *Ekonomiczne aspekty wielokulturowości na przykładzie uprzemysłowienia Łódzkiego Okręgu Przemysłowego do 1914 r.* Tematem wystąpienia dra Andrzeja Pieczewskiego z Uniwersytetu Łódzkiego były z kolei *Bariery modernizacji rolnictwa Królestwa Polskiego po reformie uwłaszczeniowej w ujęciu Jana Blocha*. Dr Elżbieta Zalesko z Uniwersytetu w Białymstoku wygłosiła referat pt. *Kapitał obcy w procesie industrializacji Białostoczczyzny na przełomie XIX i XX wieku*. Dr hab. Miron Urbaniak, prof. UW r z Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawił referat pt. *Miasta Poznańskiego w drodze ku modernizacji. Budowa nowoczesnej infrastruktury w okresie zaboru pruskiego*. W tej sesji referat wygłosiła także dr hab. Sabina Rejman, prof. UR z Uniwersytetu Rzeszowskiego. W wystąpieniu pt. *Procesy modernizacyjne w miastach Galicji Zachodniej w II połowie XIX i na początku XX wieku* scharakteryzowała m.in. rolę samorządu miejskiego.

Po dyskusji poświęconej wielu wymiarom skomplikowanych procesów modernizacyjnych prof. Paweł Grata dokonał merytorycznego podsumowania konferencji. Przedstawił informacje redakcyjne na temat publikacji książkowej, która ukaże się w 2019 roku. Podziękował uczestnikom za przyjazd oraz uczestnictwo w dyskusjach i zaprosił zebranych do udziału w następnej sesji z cyklu „Oblicza polskiej modernizacji”. Kolejna konferencja pod hasłem *Procesy modernizacyjne w Drugiej Rzeczypospolitej* odbędzie się w dniach 5–6 grudnia 2019 roku w Stalowej Woli. Inauguracja tego ważnego cyklu spotkań naukowych potwierdziła, że kwestia modernizacji polskiego życia gospodarczego, przemysłu, uwarunkowań prawnych i społecznych jest tematem nie tylko bardzo ważnym, ale i zasługującym na wszechstronną i pogłębioną refleksję naukową.

MAGDALENA
SURAJ

NAUKA PONAD GRANICAMI

30 marca 2019 r. w Uniwersytecie Rzeszowskim odbyło się ważne wydarzenie o randze międzynarodowej. Konferencja „Challenges for a Common Educational Area in the Area of the Three Seas Initiative” zorganizowana została przez organizację ASECU (Association of Economic Universities of South and Eastern Europe and the Black Sea Region z siedzibą w Salonikach) we współpracy z Wydziałem Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Stowarzyszeniem Euroregion Karpacki. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele nauki z 13 krajów (m.in. Francji, Grecji, Bułgarii, Rumunii, Finlandii, Serbii, Rosji, Turcji, Czarnogóry, Słowacji, Chin, Polski i Chorwacji). Honorowy patronat nad tym wydarzeniem objął Marek Kuchciński – marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzeszowskie spotkanie było wspaniałą okazją do poruszenia zagadnień dotyczących zacieśnienia współpracy naukowej i dydaktycznej pomiędzy uniwersytetami z krajów Trójmorza oraz stowarzyszonych w ASECU. Wysłuchano między innymi wystąpień prof. Grigoriisa Zarotiadisa pt. *Doświadczenia w zakresie sieciowania uczelni wyższych na obszarze “Trójmorza”* (wiceprezydent ASECU), prof. Thomasa Mathia (Narodowe Centrum Badań Naukowych w Lyonie) na temat *Rekomendacje dla współpracy naukowo-badawczej na obszarze Trójmorza, doświadczenia obszaru alpejskiego*, prof. dr. hab. Józefa

Oleńskiego (Uniwersytet Warszawski) pt. *Zintegrowany system obserwatoriów ekonomicznych euroregionów Trójmorza*, dr. Pawła Poszytka (dyrektora generalnego Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji) pt. *Doświadczenia we wdrażaniu programów ERASMUS+ na obszarze Trójmorza* oraz Ville Kairamo (dyrektora Demola Global-Finlandia). W pierwszej części konferencji w imieniu Stowarzyszenia Euroregion Karpacki wystąpił Dawid Lasek – wiceprezes zarządu. Stowarzyszenie ASECU reprezentował dr Bogdan Wierziński, nauczyciel akademicki Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

W Rzeszowie zorganizowano także debatę na temat *Polityka międzynarodowa i współpraca terytorialna a edukacja na obszarze Trójmorza*, którą moderował dr Marek Cierpień-Wolan (dyrektor Urzędu Statystycznego w Rzeszowie i pracownik naukowy Uniwersytetu Rzeszowskiego).

Przy okazji zorganizowanej konferencji odbyło się także Walne Zgromadzenie ASECU, w trakcie którego wybrano zarząd na kolejną kadencję (lata 2019–2023). Nowym prezesem stowarzyszenia został prof. Grigoris Zarotiadis (Aristotle University of Thessaloniki, Grecja), a wiceprezesem dr Oleg Bodiagin (Rostov State University, Rosja). Miło nam również poinformować, że kolejny już raz do zarządu został wybrany dr Bogdan Wierziński.

Fot. organizatorzy konferencji

Uczestników konferencji powitał dr hab. Grzegorz ŚLUSARZ, prof. UR, prorektor Uniwersytetu Rzeszowskiego

DOROTA
CHUDYK

„JĘZYK I LITERATURA ROSYJSKA W PRZESTRZENI INTERKULTUROWEJ”

W dniach 16-17 maja br. w Instytucie Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego miała miejsce I Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Język i literatura rosyjska w przestrzeni interkulturowej”. W zamierzeniu ma to być konferencja cykliczna, która będzie organizowana w Rzeszowie co dwa lata.

Członkami Honorowego Komitetu Organizacyjnego byli: prof. Lilit Giergijevna Brutian z Państwowego Uniwersytetu w Erywaniu (Armenia) oraz prof. dr hab. Zofia Czapiga, prof. dr hab. Kazimierz Prus, dr hab. Ewa Dźwierzżyńska, prof. UR i dr hab. Artur Czapiga, prof. UR. W skład komitetu organizacyjnego wchodził: dr hab. Dorota Chudyk – przewodnicząca, dr Maria Kosakowska-Maras – sekretarz oraz członkowie: dr Małgorzata Dziedzic, dr Anna Rudyk, dr Anna Źarska, dr Henryk Grzyś i mgr Milena Kiper.

W konferencji udział wzięło 80 uczestników z kraju i zza granicy, którzy wygłosili 79 referatów. Polskę reprezentowało 53 uczestników z 11 uniwersytetów oraz Politechniki Wrocławskiej i PWSZ w Nowym Sączu.

27 uczestników przybyło z zagranicy:

- z Państwowych Uniwersytetów **Rosji** (Sankt-Petersburg, Saratow, Kaliningrad, Włodzimierz i Woroneż), Oddziałów Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie oraz Sankt-Petersburgu, Państwowego Instytutu Języka Rosyjskiego im. A.S. Puszkina w Moskwie, Państwowego Uniwersytetu Lingwistycznego w Niżnym Nowogrodzie, Taurydzkiego Narodowego Uniwersytetu na Krymie, Uralskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego i Uralskiego Państwowego Uniwersytetu Medycznego w Jekaterynburgu, Moskiewskiego Państwowego Uniwersytetu Politechnicznego, Rosyjskiego Uniwersytetu Państwowego im. Kosygina w Moskwie;
- **Armenii**: Państwowego Uniwersytetu w Erywaniu;
- **Ukrainy**: Chersońskiego Uniwersytetu Państwowego i Odesskiego Uniwersytetu Narodowego;
- **Japonii**, z Uniwersytetu Iwate w Moriocze.

Uroczyste otwarcie konferencji zaszczytli swoją obecnością: JM Rektor UR, prof. dr hab. Sylwester Czapiek, prodziekan Wydziału Filologicznego, dr hab. Kazimierz Maciąg, prof. UR, dyrektor Instytutu Filologii Rosyjskiej, dr hab. UR Artur Czapiga, prof. UR oraz prezes

Oddziału Podkarpackiego Stowarzyszenia Współpracy Polska-Wschód Gabriel Zajdel. Uroczystość uświetnił występ Zespołu Pieśni i Tańca „Resovia Saltans”.

Prace konferencji przebiegały w formie obrad plenarnych oraz w 4 sekcjach tematycznych: literaturoznawczej, językoznawczo-kulturoznawczej, metodycznej oraz studenckiej. Językami konferencji były: rosyjski, polski i angielski.

17 maja w ramach konferencji miało miejsce spotkanie z autorką podręczników do nauki języka rosyjskiego – dr Anną Pado, w którym udział wzięli uczestnicy konferencji oraz nauczyciele-rusycyści z województwa podkarpackiego. Autorka zaprezentowała najnowszy cykl podręczników do nauki języka rosyjskiego *Beceda 1-3*.

Rezultatem prac konferencji będzie publikacja 3 monografii zbiorowych z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa i kulturoznawstwa oraz glottodydaktyki.

Fot. organizatorzy konferencji

EDYTA BABIARZ

STUDENCKA KONFERENCJA „MŁODA ELEKTORADIOLOGIA”

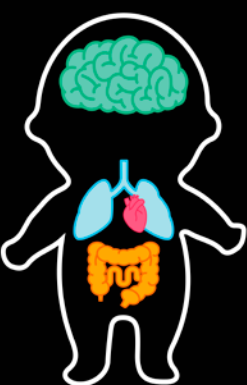
11–12 maja 2019 r. Studenckie Koło Naukowe „Młoda Elektroradiologia” (działające w ramach Katedry Elektroradiologii Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego) zorganizowało siódmą edycję ogólnopolskiej konferencji naukowej. Wydarzenie to ma na celu poszerzenie specjalistycznej wiedzy studentów, naukową integrację różnych środowisk radiologicznych, wymianę doświadczeń i poglądów w zakresie diagnostyki obrazowej, radiologii interwencyjnej, radioterapii oraz diagnostyki elektromedycznej.

Bardzo ważną częścią spotkania jest przegląd naukowych prac studentów z uczelni medycznych (kierunków elektroradiologii i lekarskiego) oraz szkół wyższych prowadzących kierunki związane z medycyną (np. fizyka medyczna). „Młoda elektroradiologia” to jedna z dwóch największych radiologicznych imprez naukowych w Polsce, gdzie studenci mogą przedstawić swoje prace naukowe oraz zaprezentować zdobytą wiedzę i przygotowanie zawodowe.

W tym roku odbyły się trzy sesje tematyczne: diagnostyka obrazowa, diagnostyka elektromedyczna oraz radioterapia, w czasie których zaproszeni wykładowcy – eksperci mieli interesujące prezentacje. W sesji naukowej przedstawiono 19 prac ustnych oraz 12 plakatów. Zostały one ocenione przez jury złożone z fachowców w czterech kategoriach: wystąpienie ustne (praca oryginalna) – 1. miejsce Anna Gajdosz z Krakowa, wystąpienie ustne (opis przypadku) – 1. miejsce Oktawia Kojder z Rzeszowa, plakat (praca oryginalna) – 1. miejsce Marta Bociąga z Lublina, plakat (opis przypadku) – 1. miejsce Magdalena Wójcik z Lublina. Przedstawiciele organizatorów konferencji zdobyli także dwie drugie i dwie trzecie nagrody.

Patronat nad imprezą sprawowało Polskie Lekarskie Towarzystwo Radiologiczne. Mogła ona się odbyć dzięki partnerstwu firmy Siemens Healthineers, która dodatkowo ufundowała bezpłatny udział w szkoleniu organizowanym przez Akademię Siemens Healthineers dla laureata wystąpienia ustnego z opisem przypadku. Najważniejszą nagrodę, czyli bezpłatny udział w European Congress of Radiology 2019 – dla laureata wystąpienia ustnego (praca oryginalna) – ufundowała fundacja Polradiologia.

Polskie Lekarskie Towarzystwo Radiologiczne ogłosiło wyniki konkursu „Diamentowy Promień” dla najaktywniejszych studenckich, radiologicznych kół naukowych. W kategorii kół kierunku elektroradiologia pierwsze miejsce zdobyło SKN „Młoda Elektroradiologia” z Uniwersytetu Rzeszowskiego. „Diamentowy Promień” to najważniejszy konkurs naukowy dla radiologicznych kół studenckich w Polsce, których aktywność ocenia się co trzy lata. Tegoroczna nagroda dotyczy działalności w okresie 2016–2018.

VII Ogólnopolska Konferencja Naukowa "Młoda Elektroradiologia"

11-12 maja 2019
Uniwersytet Rzeszowski
Budynek A0 ul. prof. St. Pigonia

KATEDRA ELEKTORADIOLOGII - WYDZIAŁ MEDYCZNY - UNIwersYTET RZESZOWSKI
<https://www.facebook.com/skn.mloda.elektoradiologia/>

MACIEJ KOKOSZKA
JOANNA ROGALA

WYRÓŻNIENIE KOŁA NAUKOWEGO PEDAGOGÓW I PEDAGOGÓW SPECJALNYCH

Koło Naukowe Pedagogów i Pedagogów Specjalnych działające przy Zakładzie Pedagogiki Specjalnej Wydziału Pedagogicznego w marcu bieżącego roku zostało podwójnie wyróżnione podczas pierwszej Gali Naukowca Uniwersytetu Rzeszowskiego zorganizowanej przez Samorząd Studentów uczelni.

Pierwszym etapem zgłoszenia było przygotowanie przez członków Koła dokumentacji o jego projekcie i działalności. Podjęła się tego Joanna Rogala, zastępczyni prezesa Koła (studentka Pedagogiki EPiW, 1 rok, II stopnia). Do kategorii „Innowacyjny projekt roku” zgłosiliśmy nasze „oczko w głowie” – grudniową Ogólnopolską Konferencję Naukową „Bariery czy zmiana – proces inkluzji w perspektywie edukacyjnej i społecznej”, w której uczestniczyło około 150 osób, nauczycieli akademickich, studentów oraz specjalistów z wielu ośrodków akademickich w Polsce.

Koło Pedagogów i Pedagogów Specjalnych pod pieczęcią dr hab. Krystyny Barłóg, prof. UR zdobyło nagrodę w kategorii najpopularniejsze koło naukowe. Wydarzenie, jakim była konferencja z wieloma specjalistami i wybitnymi zaproszonymi gośćmi, oraz sama działalność Koła spodobały się komisji/Kapitulie Gali, w której znaleźli się studenci oraz członkowie Samorządu Studentów UR oraz honorowo: prorektor ds. studenckich i kształcenia dr hab. prof. UR Wojciech Walat, prorektor ds. nauki i współpracy z zagranicą prof. dr hab. Marek Koziorowski oraz kierownik Działu Nauki mgr Grażyna Pawłowicz.

Podczas Gali Naukowca UR przyznano nagrody w jedenastu kategoriach. Członkinie naszego Koła odebrały 2 statuetki podczas Gali, która odbyła się 20.03.2019 r. w sali koncertowej Wydziału Muzyki. W przemówieniu reprezentantek Koła nie zabrakło emocji wzruszenia, licznych podziękowań kierowanych w stronę Pani Profesor Krystyny Barłóg, studentów tworzących nasze Koło, Władz Wydziału Pedagogicznego ułatwiających naszą pracę oraz wszystkich, którzy przyczynili się do tego wielkiego dla nas wyróżnienia, jednocześnie motywując nas w dużej mierze do kolejnych działań w zakresie pedagogiki i pedagogiki specjalnej.

Koło Naukowe Pedagogów i Pedagogów Specjalnych działające przy Zakładzie Pedagogiki Specjalnej było or-

ganizatorem kolejnego Światowego Dnia Świadomości Autyzmu, który odbył się na Wydziale Pedagogicznym UR 4 kwietnia br. Dzień Autyzmu przeznaczony był głównie dla studentów, jednak swoją obecnością zaszczytili nas również wykładowcy z wydziału oraz przedstawiciele różnych instytucji oświatowych działających na terenie Podkarpacia. Wykłady otwarte były wstępem do tego wydarzenia. Po zakończeniu obrad odbyły się warsztaty prowadzone przez specjalistów. Wszyscy uczestnicy otrzymali specjalne certyfikaty, które potwierdzały ich udział zarówno w wykładach, jak i warsztatach.

Wydarzenie to cieszy się od lat dużym zainteresowaniem, nie tylko studentów, ale i rodziców dzieci z ASD i specjalistów z branży.

Fot. Koło Naukowe Pedagogów i Pedagogów Specjalnych

MACIEJ BROŻYNA
ŁUKASZ GODEK

BIESZCZADY 2019

W dniach 17–19 maja br. po raz szósty odbył się studencki rajd pieszy, którego pomysłodawcami byli: prof. dr hab. Aleksander Bobko oraz wywodzący się z Rzeszowa prof. dr hab. Andrzej Urbanik, znany lekarz, podróżnik, twórca Ogólnopolskiego Spotkania Obieżyświatów Trampów i Turystów, reprezentujący Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Organizatorami imprezy byli pracownicy Wydziału Wychowania Fizycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego: Maciej Brożyna i Łukasz Godek.

Pomysłodawcy wydarzenia wrócili do tradycji i zwyczajów studenckich z lat, w których sami, jako studenci, uczestniczyli w rajdach pieszych. Nie było tam miejsca na komercję i wykwintne posiłki podawane i przygoto-

wywane w hotelach. Nie brakowało natomiast muzyki, śpiewu, tańców i dobrego, prostego jedzenia, które należało sobie samemu przygotować. W ubiegłych latach rajd odbywał się w „Zimną Zośkę”. W tym roku postanowiono przesunąć termin rozpoczęcia o kilka dni, co mimo niepewnych zapowiedzi zaowocowało słońcem i pięknymi widokami. Bez względu na pogodę impreza odbywa się cyklicznie od sześciu lat, ponieważ wiemy, że to ludzie, a nie pogoda tworzą klimat. Nasze „święto gór” bardzo się udało, dzięki „Bieszczadzkiemu Aniołom”, które czuwały nad nami.

W rajdzie wzięło udział 110 osób, studenci i pracownicy z 10 wydziałów Uniwersytetu Rzeszowskiego wraz z wolontariuszami i studentami z Biura Osób Niepełnosprawnych. Cieszymy się, że rajd stał się tak bardzo popularny. Świadczy o tym fakt, iż lista miejsc dla chętnych została zamknięta po trzech dniach od jej otwarcia. Oprócz pieszych wędrówek uczestnicy rajdu mieli okazję skorzystać z innych atrakcji zapewnionych przez organizatorów. Należy do nich zaliczyć sobotni koncert i zabawę pod gołym niebem przy dźwiękach gitar i akordeonu. Podczas koncertu każdy z uczestników mógł skosztować prawdziwej grochówki bieszczadzkiej oraz kiełbasy. Ta impreza odbyła się na terenie „Piotrowej Polany” w Wetlinie u Niedźwiedzia i jego syna Tomka z rodu Ostrowskich.

Dziękujemy serdecznie prof. dr. hab. Sylwestrowi Czopkowi – rektorowi UR, który wsparł nas finanso-

wo oraz dr Iwonię Tabaczkę-Bejster – pełnomocnikowi rektora ds. osób niepełnosprawnych, bez których życzliwości ta impreza nie mogłaby się odbyć.

Dziękujemy wszystkim studentom oraz pracownikom Uniwersytetu Rzeszowskiego, w tym mgr Marzenie Filipek – kwestor uczelni oraz mgr Marzenie Domino, kierownikowi Biura Rektora za to, że swoją osobowością i pogodą ducha uświetniły całą imprezę.

Zapraszamy wszystkich w przyszłym roku.

Fot. Organizatorzy rajdu

SUKCESY PŁYWAKÓW

10 maja 2019 r. w Poznaniu odbyły się IV Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w Pływaniu, w których wzięło udział 80 zawodników reprezentujących 19 uczelni wyższych. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Klub Uczelniany AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego reprezentowali dwaj zawodnicy: **Mateusz Zięba**, student IV roku na Wydziale Prawa i Administracji oraz **Dominik Dendura**, student II roku na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Pływacy po raz kolejny nie zawiedli.

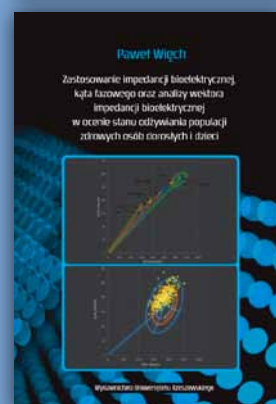
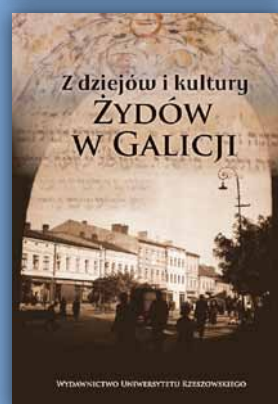
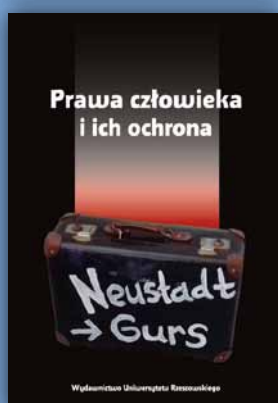
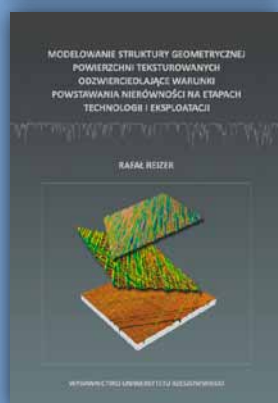
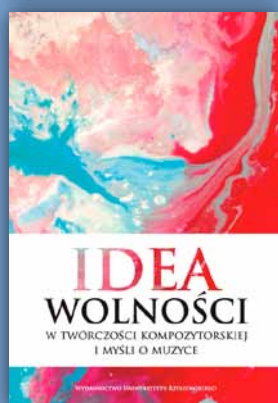
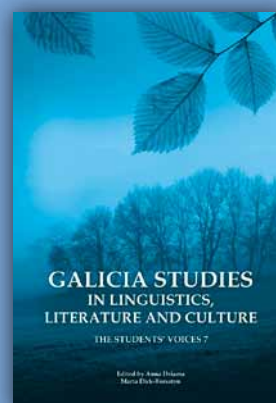
Mateusz Zięba w Poznaniu wywalczył złoty i srebrny medal na dystansach 25 i 50 m stylem dowolnym. Student w tego typu zawodach brał udział czwarty raz i zdobył w sumie 8 medali (7 złotych i 1 srebrny). Dominik Dendura w mistrzostwach startował po raz pierwszy i zdobył w swojej kategorii 2 złote medale, również na dystansach 25 i 50 m stylem dowolnym. Przy okazji warto odnotować, że z pływaniem zetknął się po raz pierwszy dwa lata temu podczas alternatywnych zajęć z wf organizowanych przez BON UR dla studentów z niepełnosprawnością. Najlepsi pływacy trenują pod okiem dwójki trenerów – dr Iwony Tabaczek-Bejster oraz mgra Artura Szymańskiego.

Już od 10 lat studenci z niepełnosprawnością UR i wolontariusze uczestniczą w zajęciach z pływania organizowanych przez BON UR. Jest to jedna z bardziej popularnych form ruchu preferowana przez studentów między innymi ze względu na walory ogólnorozwojowe, a sekcja pływacka daje możliwość przygotowania studentów z niepełnosprawnością do udziału w zawodach sportowych, zdobycia uprawnień instruktorskich, a nawet stopnia ratownika wodnego.

Gazetę Uniwersytecką wydaje Uniwersytet Rzeszowski za zgodą Rektora.
Autorzy tekstów i współpracownicy nie otrzymują honorariów za publikacje.
Zastrzegamy sobie prawo skracania, adiustacji tekstów i zmiany tytułów. Wszelkie prawa zastrzeżone.
ISSN 1642-6797
Druk: ZIMOWIT
Adres Redakcji: 35-959 Rzeszów, ul. prof. S. Pigonia 8, tel. 17 872 14 14, gazetaur@ur.edu.pl
Redakcja: inż. Ludwik Borowiec
Nakład: 800 szt.

Nowości WYDAWNICZE

Prezentowane książki można nabywać, składając zamówienie pocztą elektroniczną lub bezpośrednio w Wydawnictwie (pok. 112; ul. prof. S. Pigonia 6, 35-310 Rzeszów).

Wydawnictwo UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO
e-mail: wydaw@ur.edu.pl, <http://wydawnictwo.ur.edu.pl>

#choosefuture

#18URodziny

Studentów UR do sesji zdjęciowej ubrała firma PAWO